

Polskie prawo o broni

Zagadnienia wybrane

Zapraszamy do naszej księgarni internetowej
www.wydawnictwo.tnoik.torun.pl/sklep/

prawolubni

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

SZANUJMY CUDZĄ WŁASNOŚĆ I PRAWO!

Leszek Stępka

Polskie prawo o broni

Zagadnienia wybrane

wydawca

© Copyright by

Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa • Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności

„DOM ORGANIZATORA”

87-100 Toruń, ul. Czerwona Droga 8

tel. (+ 48 56) 622 38 07, 622 28 98

<http://www.tnoik.torun.pl>; e-mail wydawnictwo@tnoik.torun.pl

Unikatowy identyfikator wydawnictwa
TNOiK – „Dom Organizatora” w Toruniu
55800

Wydawnictwo
„Dom Organizatora”
jest członkiem
Polskiej Izby Książki

Recenzent

Dr. hab. Jerzy Paśnik, prof. AFiB Vistula w Warszawie

ISBN 978-83-67153-07-2

Printed in Poland

Toruń

Wydanie I

Druk ukończono w 2021 r.

przygotowanie do druku

Projekt okładki

Piotr Kabaciński

Grafika na okładce © Sync Adobe Stock

Studio KROPKA dtp · Piotr Kabaciński
tel. kom. 602 303 814, e-mail: biuro@swk.com.pl

Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej książki nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych, bez uprzedniego wyrażenia zgody przez wydawcę i autora.

Spis treści

■ Wstęp	7
Rozdział I. Prawne i kryminalistyczne pojęcie broni strzeleckiej. Systematyka kryminalistyczna	13
1. Broń palna – zagadnienia wprowadzające	13
A. Pojęcie broni	13
B. Prawne pojęcie broni palnej	19
C. Kryminalistyczne pojęcie broni palnej	40
2. Kryminalistyczna systematyka broni palnej	48
3. Broń palna do ochrony osobistej i jej rodzaje	60
Rozdział II. Prawo o broni w II Rzeczypospolitej i w okresie okupacji .	65
1. Polskie prawo o broni w II Rzeczypospolitej (1919–1939)	65
2. Prawo o broni w czasie okupacji	73
Rozdział III. Prawo o broni w Polsce po II wojnie światowej do roku 2000	79
Rozdział IV. Prawo o broni we współczesnej Polsce według przepisów ustawy o broni i amunicji z 21 maja 1999 r. (t.j. Dz.U. 2020, poz. 955)	87
Rozdział V. Prawo o broni w europejskich aktach prawnych	145
Rozdział VI. Prawo o broni według projektu ustawy o broni i amunicji z 2010 r. przygotowanego przez Komisję „Przyjazne Państwo” w VI kadencji Sejmu RP	161
■ Zakończenie i wnioski	169
■ Bibliografia	173

Wstęp

W Polsce prawo o broni wiązało się zawsze z dostępnością do niej, a ta od zawsze podlegała mniejszym czy większym ograniczeniom. Praktycznie nigdy, w przeciwieństwie do Stanów Zjednoczonych, nie było pełnego dostępu do broni na ziemiach polskich. W mniejszym czy większym zakresie prawo ograniczało dostęp do broni w tym broni palnej. W Rzeczypospolitej Szlacheckiej dostęp do broni (jakiegokolwiek) był przywilejem stanu szlacheckiego. Broń wskazywała na status majątkowy i pozycję społeczną. Z czasem, wraz ze wzrostem znaczenia mieszczaństwa, prawo zezwalało również tej grupie na posiadanie broni, w tym także palnej. Po utracie niepodległości w końcu XVIII w. posiadanie broni było formą pewnego oporu przeciwko zaborcom, którzy regularnie nakazywali rozbijanie Polaków. Jak się zresztą wkrótce okazało, miało to swoje uzasadnienie, ponieważ broń ta została wykorzystana do walki o niepodległość podczas powstań narodowych.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. w rękach społeczeństwa (głównie w organizacjach niepodległościowych i paramilitarnych, ale także u osób prywatnych) broń palna pozostawała w dużych ilościach. Część z niej stanowiła broń odebrana w ten czy inny sposób zaborcom. Władze Polski międzywojennej szybko doszły do wniosku, że tak być nie może i należy broń posiadaną przez obywateli przejąć na własność państwa. Stąd też w tym okresie podjęto próbę prawnego uporządkowania tego problemu. Niestety, starania te przyniosły tylko połowiczny sukces, gdyż proces ten przerwał wybuch II wojny światowej. W tym momencie historii posiadana nielegalnie przed wojną broń często była używana w walce z okupantami.

Po zakończeniu wojny Polska znalazła się w nowej rzeczywistości politycznej, pod quasi-okupacją sowiecką, a jej władze, nadane przez Stalina, starały się rozbroić społeczeństwo, gdyż obawiano się (i słusznie), że broń ta może być wykorzystana przeciwko nim. Posłu-

gując się różnymi sposobami (np. próbami przekupstwa obywateli), broń w znacznym stopniu została odebrana społeczeństwu. Naturalnie nie udało się tego dokonać w pełni i część broni z tamtego okresu w dalszym ciągu jest nielegalnie posiadana przez obywateli. Dotyczy to przede wszystkim terenów, na których istniał dobrze zorganizowany i uzbrojony ruch oporu. Jak napisali J. Kasprzak i W. Brywczyński, największe nasycenie nielegalną bronią palną jest w województwach mazowieckim i świętokrzyskim oraz lubelskim i podlaskim¹, a jak wiemy, tam właśnie istniał najsilniejszy ruch oporu przeciwko okupantom. Właśnie na tych terenach, według przeprowadzonych przez wyżej przywołanych autorów badań, wszczyta się najwięcej postępowań z art. 263 § 1 i 2 k.k. o nielegalny wyrób i posiadanie broni palnej².

Współczesne subiektywne wrażenie³ zagrożenia przestępczością powoduje, że część społeczeństwa chciałaby posiadać broń palną do samoobrony. Wielu polskich obywateli uważa, że posiadanie broni palnej zapewni bezpieczeństwo własne i rodziny. Jak wiadomo, poczucie bezpieczeństwa obywateli zależy od wielu czynników. Niebagatelny jest wpływ mediów, które przekazują przede wszystkim informacje sensacyjne, o szczególnie drastycznych zdarzeniach z użyciem przemocy. W tym momencie wielu obywatelom wydaje się, że tylko ich najbliższa okolica jest bezpieczna, a już dalej czyhają na nich gwałciciele, mordercy i rabusie. Zdaniem B. Hołysta przestępstwa z użyciem przemocy mają dwa wymiary: wymiar obiektywny określany przez bezwzględne liczby i współczynniki przestępczości oraz wymiar subiektywny rozumiany jako poczucie zagrożenia przez obywateli. Ten ostatni wymiar rośnie nie tylko w relacji do wymiaru obiektywnego, lecz również pod wpływem innych czynników, takich jak np. upowszechnienie informacji przez mass media oraz brak rzetelnej informacji z wiarygodnych źródeł⁴.

¹ J. Kasprzak, W. Brywczyński, *Nielegalne posiadanie broni i amunicji. Studium prawno-kryminalistyczne*, Białystok 2013, s. 105.

² Ibidem.

³ Niepoparte danymi statystycznymi, ponieważ według nich w Polsce następuje stały spadek poziomu przestępczości.

⁴ B. Hołyst, *Przestępstwa przemocy w Polsce a poczucie bezpieczeństwa obywateli*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Juridica” 1992, nr 50, s. 33.

K. Dowler podaje, że stacje telewizyjne w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie zainteresowane są pokazywaniem tylko najbardziej sensacyjnych i drastycznych wiadomości, pomijając pomniejsze zdarzenia kryminalne⁵. Jak pisze autor, ma to olbrzymi wpływ na postrzeganie zagrożenia przestępczością w tych dwóch państwach⁶.

Badania prowadzone w latach 80. XX w. przez Centrum Badania Opinii Społecznej wykazywały w ciągu 10 lat wzrost subiektywnego odczucia zagrożenia w społeczeństwie z 9% do 44%⁷. Przełom lat 80. i 90. to wzrost poczucia zagrożenia społeczeństwa związany z przemianami społeczno-gospodarczymi. W tamtym okresie ujawniła się nie tylko przedsiębiorczość Polaków, ale także ciemna strona naszego życia – przestępczość zorganizowana. Jak pamiętamy, nie było dnia, aby media nie doniosły o jakimś napadzie, wymuszeniu, porwaniu itp. Nic więc dziwnego, że obywatele, chcąc się bronić, wyrazili ogromne zainteresowanie bronią gazową w postaci pistoletów i rewolwerów, ponieważ w dalszym ciągu uzyskanie pozwolenia na broń palną bojową było bardzo trudne. Chociaż, jak wynika z przeprowadzonych przez autora książki badań aktowych⁸, policja łaskawiej patrzyła na przedsiębiorców w kwestii wydawania im pozwoleń na broń palną do ochrony osobistej. Z przeprowadzonych przez autora monografii badań aktowych wynika, że częstym argumentem była subiektywna obawa przed napaścią. Znajduje to potwierdzenie w tym, co pisał na początku lat 90. ubiegłego wieku J. Kasprzak, cytując argumenty podawane przez ubiegających się o pozwolenie na broń gazową⁹, np. „Codziennie słyszymy o napadach, rozbojach – czy to więc dziwne, że chcemy mieć, tak naturalne dla każdego człowieka poczucie bezpieczeństwa”¹⁰.

Od czasu do czasu na łamach wielu mediów pojawia się ożywiona dyskusja dotycząca szerokiego dostępu społeczeństwa do broni palnej,

⁵ K. Dowler, *Comparing American and Canadian Local Television Crime Stories: A Content Analysis*, “Canadian Journal of Criminology & Criminal Justice” 2004, vol. 46, nr 5, s. 574–576.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Badania aktowe na potrzeby rozprawy doktorskiej autora monografii.

⁹ J. Kasprzak, *Broń gazowa*, Mińsk Mazowiecki 1991, s. 11.

¹⁰ Ibidem.

powstają projekty nowych ustaw regulujących tę problematykę i popieranych przez szerokie grono parlamentarzystów¹¹. Takim ważniejszym projektem był przygotowany przez zespół posła A. Czumy, a następnie przekazany do prac legislacyjnych w Komisji „Przyjazne Państwo”¹². Na ten temat więcej w rozdziale VI.

Zapędy miłośników broni i zwolenników samoobrony w Polsce być może zakończyłyby się ustawowym sukcesem, gdyby nie seria tragicznych wydarzeń w Stanach Zjednoczonych, w Finlandii i w Niemczech, gdzie z ręki niezrównoważonych czy też chorych psychicznie sprawców zginęło łącznie kilkadziesiąt osób (w tym dzieci). Fakty te pokazują bezspornie, że nie wszyscy członkowie społeczeństwa dojrżeli do swobodnego dostępu do broni i wskazana jest bardzo daleko idąca ostrożność w tym względzie.

W Polsce, teoretycznie, droga do uzyskania pozwolenia na broń jest jasna i prosta (problematyka ta została omówiona szczegółowo w rozdziale IV), w praktyce jednak odnosi się wrażenie, że komendy wojewódzkie policji robią wszystko, by maksymalnie ograniczyć liczbę wydawanych pozwoleń na broń.

Zwolenników szerokiego dostępu do broni palnej nie przekonują do ograniczenia jej dostępności masakry dokonane z użyciem broni palnej. Wręcz przeciwnie, argumentują oni, że gdyby w kinie w Aurorze ktoś posiadał broń palną, to na pewno powstrzymałby strzelającego szaleńca. Być może tak by się stało, ale możliwe jest także, że rozgorzałaby regularna strzelanina, w której zginęłoby jeszcze więcej osób, także od rykoszetujących pocisków. Możliwe także, że pierwszym zastrzelonym

¹¹ Zob. np. omówiony w rozdziale VI projekt ustawy o broni i amunicji przygotowany przez Komisję „Przyjazne Państwo” w VI kadencji Sejmu RP; por. także M. Filar, Prawo posiadania broni palnej, jako obywatelskie prawo podmiotowe, „Państwo i Prawo” 1997, nr 5, s. 41–53, oraz M. Henzler, Kuszą i bronią, „Polityka”, 2005, nr 36, s. 28–29, K. Wiszniewski, Najwyższy czas na broń do obrony miru domowego, „Przegląd Strzelecki – Arsenał” 2005, nr 1, s. 63, K. Pawlak, Prywatny pistolet z limitowanym dostępem, „Rzeczpospolita” z 17–18 maja 2008 r., A. Gielewska, E. Żemła, Broń w domu każdego Polaka?, „Rzeczpospolita” z 26 marca 2008 r.

¹² Zob. L. Stępka, *Ustawa o broni i amunicji – uwagi krytyczne de lege lata i de lege ferenda*, [w:] V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), *Kryminalistyka dla prawa. Prawo dla kryminalistyki*, Toruń 2010, s. 226–230.

byłby interweniujący samarytanin, co jeszcze bardziej by rozwścieczyło napastnika. Tego nie wiemy i nigdy się nie dowiemy, chyba że znowu dojdzie do podobnej strzelaniny, a ktoś z zaatakowanych będzie posiadał przy sobie broń palną i zechce jej użyć do obrony siebie i innych.

Także w Polsce od czasu do czasu podnoszą się głosy, że broń powinna być dostępna dla każdego zdrowego psychicznie i niekaranego dorosłego obywatela, ponieważ prawo do obrony własnej osoby jest niezbywalnym prawem podmiotowym¹³. Można dyskutować, czy akurat należy do obrony używać broni palnej bojowej, co bardzo często kończy się śmiercią, bądź to napastnika, bądź po odebraniu broni przez atakującego, osoby napadniętej. Strzelając z broni palnej bojowej, musimy zawsze się z tym liczyć. Zamiast broni palnej można zastosować np. gaz pieprzowy, dopuszczalny przez prawo paralizator elektryczny itp. urządzenia, bez większego uszczerbku dla zdrowia atakującego i atakowanego.

Niniejsza książka ma za zadanie przedstawienie problemu prawa o broni w Polsce zarówno współcześnie, jak i w ujęciu historycznym (od 1918 r.). Stan prawny na dzień 31.10.2021 r.

Nie sposób także pominąć rozwiązań w konwencjach i dyrektywach europejskich.

¹³ M. Filar, op. cit., s. 41–53.

Rozdział I. Prawne i kryminalistyczne pojęcie broni strzeleckiej. Systematyka kryminalistyczna

1. Broń palna – zagadnienia wprowadzające

A. Pojęcie broni

Pojęcie broni jest różnie definiowane, w zależności od kontekstu jego użycia.

W języku polskim słowo broń rozumiane jest następująco: „(...) narzędzie walki, każda rzecz służąca do obrony własnej lub do rażenia nieprzyjaciela”¹⁴.

Dalej tenże sam „Uniwersalny słownik języka polskiego” (USJP) podaje definicję broni palnej. Jest ona następująca: „broń wyrzucająca pociski siłą gazów powstających w czasie spalania się prochu”¹⁵.

Taką samą definicję broni przedstawia najnowszy, dostępny w Internecie „Słownik języka polskiego PWN”¹⁶.

Na gruncie prawa pojęcie broni jest niezwykle szerokie. Mianowicie za broń uważa się: „(...) każde narzędzie, przeznaczone do zadawania bezpośrednio lub pośrednio urazów cielesnych”¹⁷.

Z powyższej definicji wywnioskować można, że każdy przedmiot może być uznany za broń, jeżeli skutkiem jego użycia będą urazy cielesne. Definicja ta wydaje się zbyt szeroka, dlatego też w nowszej „Ency-

¹⁴ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 1: A–J, Warszawa 2003, s. 324.

¹⁵ *Ibidem*, s. 325.

¹⁶ Słownik Języka Polskiego – broń – definicja, synonimy, przykłady użycia (pwn.pl) – <https://sjp.pwn.pl/szukaj/bro%C5%84.html> – dostęp 31.08.2021 r.

¹⁷ *Mała encyklopedia prawa*, Warszawa 1959, s. 50.

klopedii prawa” z końca XX w. autorzy odeszli całkowicie od definiowania broni na użytek prawa, pozostawiając tylko definicję legalną broni palnej, którą utworzono na podstawie przepisów ustawowych. Według autorów tej pozycji za broń palną uważana jest taka „broń, która ma wszystkie istotne jej części i zespoły umożliwiające oddanie strzału (np. lufa, zamek z komorą zamkową itp.). Bronią palną jest przede wszystkim broń palna krótka oraz broń myśliwska i sportowa”¹⁸. Porównując obie definicje z różnych encyklopedii prawa, daje się zauważyć znaczne zawężenie pojęcia broni (w nowym wydaniu) tylko do broni palnej. Trudno się zgodzić z takim podejściem, bo przecież broń palna jest tylko jednym z rodzajów broni, o czym wspomina także cytowany wcześniej USJP (także współczesna wersja w Internecie), gdzie autorzy wyróżnili następujące rodzaje broni¹⁹:

- atomową – „broń jądrowa, której działanie oparte jest na wyzyskaniu energii wydzielanej podczas łańcuchowej reakcji rozszczepienia jąder ciężkich pierwiastków”;
- białą – „broń służąca do walki wręcz np. broń sieczna”;
- biologiczną – „broń masowej zagłady wyzyskująca działanie chorobotwórczych bakterii, toksyn i wirusów na organizmy żywe, stosowana w celu wywołania epidemii chorób zakaźnych oraz niszczenia roślin uprawnych”;
- chemiczną – „broń masowej zagłady wyzyskująca substancje chemiczne o działaniu toksycznym, w celu porażenia ludzi, zwierząt, a także skażenia terenu, wody, żywności itp.”;
- ciężką – „broń dużego kalibru, o dużej sile rażenia”;
- długą – „każda broń ręczna, dłuższa od rewolweru, pistoletu”;
- gazową – „ręczna broń palna zwykle podobna do pistoletu lub rewolweru, przeznaczona do krótkotrwałego obezwładniania przeciwnika z niewielkiej odległości strumieniem drażniących lub paralizujących substancji chemicznych”;
- gwintowaną – „broń palna z lufą mającą wewnątrz ślimakowato biegnącą bruzdę, która nadaje pociskowi ruch obrotowy”;

¹⁸ U. Kalina-Prasznic (red.), *Encyklopedia prawa*, Warszawa 1999, s. 62.

¹⁹ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik...*, s. 324–325.

- konwencjonalną – „wszystkie rodzaje broni z wyjątkiem broni masowej zagłady”;
- krótką – „rewolwer i pistolet, dawniej także inny rodzaj broni używanej do samoobrony, np. sztylet”;
- lekką – „broń małego kalibru, używana do strzelania niedużymi pociskami”;
- masowej zagłady – „nowoczesna broń (jądrowa, chemiczna i biologiczna) o wielkiej sile niszczyielskiej, której skutków nie da się ograniczyć do ściśle określonych obiektów wojskowych”;
- maszynową;
- neutronową – „broń termojądrowa, w której główna część energii wybuchu zostaje wydzielona w postaci neutronów”;
- odprzodową – „broń palna ładowana od strony wylotu lufy, używana od końca XIII do XIX w.”;
- odcylkową – „broń palna o lufie ładowanej od strony zamka będąca w powszechnym użyciu od drugiej połowy XIX w.”;
- powtarzalną – „broń palna, z której można wystrzelić kilka razy po zarepetowaniu”;
- raketową – „wszelkiego rodzaju pociski kierowane i niekierowane, napędzane silnikami raketowymi”;
- ręczną – „broń noszona i obsługiwana przez jedną osobę”;
- samopowtarzalną – „rodzaj broni samoczynnej, w której podczas strzału część energii gazów prochowych zostaje zużyta do przygotowania strzału następnego, wymagającego od strzelca jedynie ponownego naciśnięcia spustu”;
- sieczną – „broń biała służąca do zadawania cięć, np. miecz, szpada, sztylet”;
- termojądrową – „broń, której działanie oparte jest na wyzyskaniu energii wydzielającej się podczas syntezy jąder lekkich pierwiastków w bardzo wysokich temperaturach”²⁰.

Jest to bardzo szczegółowy podział broni. Autorzy USJP wyróżnili jeszcze broń historyczną, do której zaliczyli broń kapiszonową („strzelba

²⁰ Ibidem.

dawnego typu, w której zapalnikiem jest kapiszon nakładany na panewkę”) oraz broń skałkową²¹.

Jedna z nowszych encyklopedii prawa całkowicie odchodzi od definiowania broni. Pod hasłem „broń” autorzy odwołują się do definicji legalnej zawartej w Ustawie o broni i amunicji z 21 maja 1999 r. (t.j. Dz.U. z 2004 r., Nr 52, poz. 525 ze zm.)²². Wydaje się, że jest to pójście po linii najmniejszego oporu, a nie tego oczekujemy od opracowania encyklopedycznego.

Na koniec warto jeszcze przytoczyć encyklopedyczne definicje broni, które brzmią następująco:

- „(...) ogół środków materialnych do prowadzenia walki – ataku lub obrony”²³;
- „(...) środki techniczne służące do: celowego rażenia (obezwładniania, zabijania) ludzi i zwierząt oraz niszczenia różnego rodzaju obiektów materialnych (budowli, sprzętu)”²⁴.

Definicja pierwsza jest bardzo zbliżona do definicji słownikowej, natomiast druga jest zdecydowanie dokładniejsza. Dalej w encyklopediach podane są pojęcia broni palnej, które brzmią następująco:

- „(...) broń do zdalnego rażenia pociskami wystrzeliwanymi z dużą prędkością”²⁵,
- „(...) rodzaj broni miotającej, która do napędu pocisku wykorzystuje energię gazów powstających podczas spalania ładunku miotającego (napędowego)”²⁶.

Warto podkreślić, że pierwsza definicja broni palnej nie zawiera elementu mówiącego o wystrzeliwaniu pocisków energią powstałą ze spalania się prochu. Biorąc dosłownie wyżej wymienioną definicję broni palnej, bez większego problemu można zaliczyć do broni palnej np. broń pneumatyczną (a ta na pewno bronią palną nie jest, ale jest

²¹ Ibidem.

²² U. Kalina-Prasznic (red.), *Encyklopedia prawa*, wyd. 4 zaktual. i popr., Warszawa 2007, s. 68.

²³ *Encyklopedia popularna PWN*, Wyd. XXIV zmien. i popr., Warszawa 1994, s. 107.

²⁴ *Wielka encyklopedia PWN*, Warszawa 2001, t. 4, s. 469.

²⁵ *Encyklopedia...*, s. 107.

²⁶ *Wielka encyklopedia...*, s. 473.

bronią strzelecką). Wydaje się, że autorzy tej definicji poszli za daleko, wychodząc z założenia, iż wystrzeliwanie pocisków z dużą prędkością można uzyskać tylko z broni palnej. Jest to absolutnie błędny pogląd, ponieważ na rynku dostępna jest broń pneumatyczna, gdzie prędkość pocisku jest równa, a nawet większa od ręcznej broni palnej²⁷! Autorzy przywołanego opracowania podają, iż prędkość pocisku stalowego typu diabolo wystrzelonego z karabinka pneumatycznego HW 90 5,5 mm osiągnęła 317 m/s, gdy dla przykładu prędkość pocisku wystrzelonego z pistoletu GIS 5,6 mm wyniosła „tylko” 277 m/s²⁸. Oczywiście, że oprócz prędkości na energię rażenia pocisku ma wpływ także jego masa, a wynika to po prostu z wzoru definicyjnego na obliczenie energii kinetycznej, także energia pocisku wystrzelonego z pistoletu GIS 5,6 mm na pewno jest większa niż pocisku typu diabolo wystrzelonego z karabinka pneumatycznego HW 90 5,5 mm. Jednakże nie zmienia to faktu, że pocisk taki przestrzeliwuje nie tylko czaszkę, ale nawet blachę karoseryjną samochodu, o czym piszą wyżej powołani autorzy.

W drugiej definicji autorzy nowszego opracowania encyklopedycznego duży nacisk (i słusznie) położyli na wykorzystanie w broni palnej do miotania pocisku energii powstałej ze spalania materiału miotającego (napędowego).

Dużo bardziej dokładną definicję proponuje „Mała encyklopedia wojskowa”, gdzie za broń palną uważa się: „broń wyrzucającą pociski siłą gazów prochowych powstających w czasie spalania się prochu”²⁹. Definicja ta jest bardzo podobna do najnowszej definicji zawartej w „Wielkiej encyklopedii PWN”, aczkolwiek powstała ponad 30 lat wcześniej.

Warto także przytoczyć, jak broń jest definiowana w amerykańskim odpowiedniku polskiej encyklopedii prawa. Na przykład w Black's Law Dictionary możemy przeczytać, że broń „jest to narzędzie używane i służące do ranienia i zabijania”, dalej autorzy dzielą broń na ukrytą

²⁷ M. Kulicki, W. Kędziński, *Kryminalistyczne, wybrane aspekty użycia karabinków pneumatycznych*, „Problemy Kryminalistyki” 1997, nr 218, s. 39–44.

²⁸ Ibidem, s. 41.

²⁹ *Mała encyklopedia wojskowa*, t. 3, Warszawa 1967, s. 185.

(niewidoczną dla innych), niebezpieczną (użycie skutkuje poważnymi obrażeniami), zabójczą (skutkiem użycia może być śmierć)³⁰.

Tak więc, jak wynika z powyższego przeglądu, broń palna jest różnie definiowana w wydawnictwach encyklopedycznych, zarówno polskich, jak i obcych. Generalnie w większości definicji kładzie się nacisk na fakt wystrzeliwania pocisków energią powstałą ze spalania się materiału miotającego. Ale są także takie definicje, gdzie nie ma w ogóle mowy o spalaniu czegokolwiek i nacisk kładziony jest na energię oraz prędkość pocisku.

Podsumowując powyższe rozważania, bronią w ogóle, w znaczeniu przydatnym prawu karnemu i kryminalistyce, jest każdy przedmiot (narzędzie) przeznaczony (nadający się) do zadawania wręcz lub z oddali urazów cielesnych. Taka definicja obejmuje zarówno tzw. broń białą, jak i strzelecką, a w tej ostatniej kategorii broń neurobalistyczną, pneumatyczną oraz palną. W definicji występuje zwrot „nadający się” umieszczony w nawiasie, przez co wskazuję, że przedmiot z natury swej niebezpieczny, np. tasak kuchenny, tłuczek do mięsa lub toporek, może być przez sprawcę przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu człowieka celowo obrany jako narzędzie agresji i wówczas stanie się bronią w prawnokryminalistycznym znaczeniu.

Jako „broń strzelecką” należy traktować każdy przyrząd, za pomocą którego można wystrzelić dowolny pocisk, dowolnie uzyskaną energią. W zakres definicji tak rozumianej broni strzeleckiej będą wchodziły: w pierwszym rzędzie broń palna (długa oraz krótka), broń pneumatyczna (długa oraz krótka), kusze, łuki, a nawet proce³¹. O zaliczeniu do kategorii broń strzelecka decydować będzie zdolność strzelania pociskami, natomiast źródło energii miotającej, którym może być spalanie prochu (w broni palnej), sprężony gaz (w broni pneumatycznej), zakumulowana energia mięśni (kusza, łuk, proca) stanowi cechę specyfikującą rodzaje broni strzeleckiej. Konsekwencją takiego potraktowania problemu jest to, iż broń gazowa, o ile nie jest przystosowana

³⁰ Bryan A. Garner (red.), *Black's Law Dictionary*, 9th ed., St. Paul 2009, s. 1730–1731.

³¹ Naturalnie chodzi o taką procę, jaką biblijny Dawid pokonał Goliata. W takiej broni wykorzystywana jest siła odśrodkowa, a nie siła naciągu.

do wystrzeliwania pocisków (jednostkowych lub śrutu), nie byłyby ani bronią strzelecką, ani tym bardziej palną, lecz niebezpiecznym przedmiotem w rozumieniu prawa karnego – zwłaszcza gdy zostanie niebezpiecznie użyta. Gdy chodzi o relację pojęć „broń strzelecka” a „broń gazowa”, jest to stanowisko odmienne od niemieckiego, gdzie elementem nieodzownym broni strzeleckiej jest lufa, a broń gazowa zwykle ją posiada i stąd, zdaniem niemieckich specjalistów zasługuje na przymiotnik „strzelecka” (ale nie „palna”).

B. Prawne pojęcie broni palnej

Obowiązujące prawne pojęcie broni palnej zostało wprowadzone do polskiej ustawy o broni i amunicji z dnia 21 maja 1999 r. – dalej u.b.a. (t.j. z dnia 15 maja 2020 r. Dz.U. z 2020 r. poz. 955) – oraz ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz.U. z 2011 r., Nr 38 poz. 195). Zmienione przepisy weszły w życie po *vacatio legis* 10 marca 2011 r. Wyżej powołaną ustawą radykalnie zmieniono legalną (treściową) definicję broni palnej (art. 7 u.b.a.), pozostawiając bez zmian definicję zakresową broni palnej (art. 4 u.b.a.). Według definicji zakresowej do broni palnej zaliczamy broń bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową. Należy zwrócić uwagę, że nie wyklucza to zaliczenia do broni palnej także innych przedmiotów, ponieważ w przepisie występuje zwrot „w tym”, co oznacza, że ustawodawca nie zamknął katalogu przedmiotów, które można uznać za broń palną. Istotne, by spełniały one wymogi treściowej definicji broni palnej – patrz ustęp 1 – „broń palną, w tym broń bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową”. Zwraca uwagę nieprecyzyjność pojęć, jako że niektóre typy broni mogą być uznane zarówno za broń „bojową”, jak i za myśliwską (np. karabin Mauser), albo za broń „bojową” i sportową (w strzelectwie sportowym centralnego zapłonu np. pistolety Glock, P-99 Walther, Beretta itp. i rewolwery – Smith & Wesson, Rossi, Astra itp.). Takie nieprecyzyjne definiowanie stwarza potem wiele problemów

praktykom stosującym definicje w praktyce. Doktryna prawa karnego domaga się, i słusznie, konkretnego definiowania, aby na etapie praktycznego korzystania z przepisów prawa nie dochodziło do niejasności i nieporozumień. Zwracają na to uwagę praktycy, np. prokuratorzy, jednocześnie postulując, aby przygotowywane przez legislatorów definicje ustawowe były precyzyjne i nie sprzyjały dowolności interpretacyjnej³². Identyczne zdanie ma C. Kąkol w najnowszym komentarzu do u.b.a.³³

Zdaniem autora tej monografii jest to pierwszy i zarazem ważny argument za zmianą zakresowej definicji broni palnej – należy wyraźnie wskazać, co to jest broń bojowa³⁴, broń myśliwska czy broń sportowa itd. Drugi argument za zmianą zakresu broni palnej to zaliczenie do niej broni gazowej. Po prostu należy z niej usunąć broń gazową. W większości państw europejskich broń gazowa jest dostępna bez zezwolenia dla dorosłych obywateli. Oczywiście należy doprowadzić do tego, żeby broń gazowa była bezpieczna i nieprzerabialna. Wystarczy zaktualizować i ponownie wydać Polską Normę dotyczącą wymagań technicznych odnośnie broni gazowej³⁵, aby wszystkie dopuszczone do sprzedaży egzemplarze broni gazowej konstrukcyjnie były nieprzerabialne na broń „bojową”. Norma wyraźnie wskazywała, czym ma się charakteryzować broń gazowa. Czytamy tam, co następuje: „broń gazowa jest to urządzenie w formie rewolweru, pistoletu lub w innym kształcie służące do wyrzucania chemicznych środków obezwładniających na odległość, za pomocą ładunku miotającego”. W innym miejscu tego aktu prawnego mowa jest o tym, że broń gazowa nie może być podatna na zmianę przeznaczenia i powinna uniemożliwiać przerobienie na

³² A. Herzog, *Ustawa o broni i amunicji po nowelizacji*, „Prok. i Pr.” 2011, nr 10, s. 66–67; P. Grzegorzczak, Z. Wardak, *Pojęcie broni palnej w prawie karnym*, „Prok. i Pr.” 2017, nr 10, s. 85–99.

³³ C. Kąkol [w:] *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 5.

³⁴ Doktryna wypracowała jak należy rozumieć pojęcie „broń bojowa” – zob. np. R.A. Stefański [w:] *System prawa karnego. Tom 11. Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, red. M. Bojarski, Warszawa 2018, s. 272; M. Gajek, *Broń strzelecka w przepisach prawa. Poradnik posiadacza i użytkownika*, Warszawa 2018, s. 21.

³⁵ Wycofana 12.10.2021 r. norma Polskiego Komitetu Normalizacji Miar i Jakości dotycząca broni gazowej ustanowiona dnia 31 października 2000 r. – PN-V-86005:2000.

broń bojową. Musi także uniemożliwiać „wyrzeliwanie przedmiotów twardych” (pocisków). Według wycofanej polskiej normy niemożność wyrzeliwania pocisków mają gwarantować odpowiednio twarde przegrody lub przewężenia wymagające „wymiany lufy lub zamka w pistolecie albo lufy lub bębena w rewolwerze”. Ewentualna próba usuwania przegród lub przewężeń powinna prowadzić do destrukcji broni. Co istotne, nie wymagałoby to od importerów i sprzedawców broni gazowej specjalnych zabiegów dostosowujących, gdyż większość producentów broni wytwarza broń gazową, której nie można przerobić na broń na naboje z pociskiem (pociskami) twardym (twardymi). Argumenty ustawodawcy, jakoby broń gazowa była niebezpieczna z bliskiej odległości³⁶, są nie do przyjęcia, ponieważ w otoczeniu jesteśmy w stanie znaleźć wiele przedmiotów, które niewłaściwie użyte z bliskiej odległości są niebezpieczne dla życia i zdrowia ludzi, np. siekiery, noże, młotki itp. Zresztą omawiana norma wskazuje, że bezpieczna odległość strzału z broni gazowej sprawdzana jest metodą strzelania z odległości 1 m do papierowego ekranu i baczeniu, czy po pięciu strzałach na papierze nie pojawią się jakiegokolwiek mechaniczne lub termiczne ślady. Niebezpieczne oddziaływanie broni gazowej pojawia się w miarę zbliżania lufy do ostrzeliwanej powierzchni. Potwierdzają to statystyki policyjne, gdzie zabójstwa z broni gazowej zostały wyodrębnione z ogólnej statystyki dotyczącej zabójstw z użyciem rzeczywistej broni palnej. W okresie od 2002 do 2020 r. takich przypadków było tylko 6!³⁷ Także argument, że broń gazowa wyglądem przypomina broń bojową³⁸, jest pozbawiony sensu, ponieważ bez trudu w sklepach z zabawkami jesteśmy w stanie kupić atrapę broni palnej, wyglądem przypominającą rzeczywistą broń palną. Zresztą znane są przypadki, gdzie strzał kulką plastikową doprowadził do uszkodzenia ciała (np. uszkodzenia gałki ocznej).

Do zakresu broni palnej zaliczono także broń alarmową. Według ustawy „bronią palną alarmową jest urządzenie wielokrotnego użycia,

³⁶ Zob. M. Kulicki, L. Stępka, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna problematyka broni strzeleckiej*, Kraków 2003, s. 93–99.

³⁷ Źródło: Przepięstwa przy użyciu broni – Broń – przestęstwa – Statystyka (policja.pl), dostęp 9.07.2021.

³⁸ M. Kulicki, L. Stępka, D. Stucki, op. cit., s. 93–99.

które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, wywołuje efekt akustyczny, a wystrzelona z lufy lub elementu ją zastępującego substancja razi cel na odległość nie większą niż 1 metr”. Zapewne chodziło ustawodawcy o to, żeby z broni alarmowej nie można było wystrzeliwać pocisków, stąd to ograniczenie do 1 m. Jednocześnie ustawodawca w art. 11 pkt 11 zezwala na posiadanie broni alarmowej o kalibrze do 6 mm. Podsumowując te dwa przepisy: nie wymaga się pozwolenia na broń alarmową do 6 mm, a wystrzelona z lufy lub elementu ją zastępującego substancja razi cel na odległość nie większą niż 1 metr³⁹.

Wiele kontrowersji i nieporozumień budzi treść i interpretacja przepisów artykułu 5 u.b.a. Jego treść jest następująca:

- „1. Gotowe lub obrobione istotne części broni lub amunicji uważa się za broń lub amunicję.
2. Istotnymi częściami broni palnej i pneumatycznej są: szkielet broni, baskila⁴⁰, lufa z komorą nabojową, zamek, komora zamkowa oraz bęben nabojowy.
3. Istotnymi częściami amunicji są: pociski wypełnione materiałami wybuchowymi, chemicznymi środkami obozwardniającymi lub zapalającymi albo innymi substancjami, których działanie zagraża życiu lub zdrowiu, spłonki inicjujące spalanie materiału miotającego i materiał miotający w postaci prochu strzelniczego”.

Szczególnie interpretacja zapisów punktów 1 i 2 budzi kontrowersje i nieporozumienia.

W przypadku istotnych części broni wymienionych w punkcie 2 art. 5 oczywiste jest, że nie występują one we wszystkich typach broni palnej łącznie. Niektóre istotne części występują tylko w jednym lub dwóch typach broni palnej, np. baskila w myśliwskiej broni łamanej

³⁹ Więcej na temat pojęcia broni alarmowej zob. Z Wardak, *Broń palna alarmowa: problematyka prawna i kryminalistyczna*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 46, s. 465–483.

⁴⁰ Baskila jest częścią broni palnej łamanej (np. dubeltówka, pistolet sygnałowy). Służy do sztywnego połączenia osady z lufą (lufami). Jest to zespół sprężyn, dźwigni i innych elementów metalowych, który mieści w swoim wnętrzu mechanizm spustowo-uderzeniowy [przyt. L.S.].

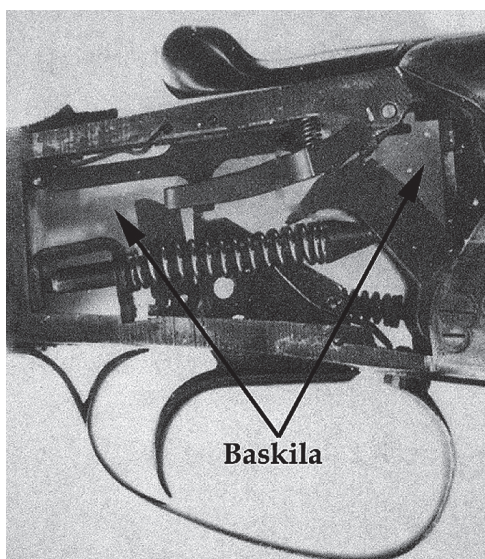
(fot. 1) czy pistoletach sygnałowych, z kolei bęben nabojoy (fot. 2) – w rewolwerach zarówno bojowych, jak i gazowych.

Czasami jeden typ broni posiada tylko dwie istotne części, np. myśliwska broń łamana ma tylko lufę z komorą nabojoyą i baskilę. Dla zobrazowania, czym są te istotne części broni, warto zobaczyć, jak one wyglądają. Szkielet pistoletu pokazano na fot. 3, komorę zamkową na fot. 4, zamki na fot. 5 i 6 a lufę z komorą nabojoyą na fot. 7.

W czasie prac legislacyjnych nad ustawą o broni i amunicji niemal w ogóle nie zajmowano się problemem istotnych części broni palnej. Wydaje się, że nikt z legislatorów nie zdawał sobie sprawy, jakie powstaną problemy z chwilą uchwalenia art. 5 ustawy. Przepis punktu 1 tego artykułu początkowo został literalnie przepisany z rozporządzenia wykonawczego do poprzedniej ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych⁴¹, a po raz pierwszy pojawił się on w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. z dnia 29 października 1932 r., Nr 94, poz. 807) – art. 1 pkt 3. To, jakie części uważano za istotne, określało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 kwietnia 1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Przemysłu i Handlu o istotnych częściach broni palnej i amunicji (Dz.U. z dnia 6 maja 1939 r., Nr 41, poz. 273). Tam w § 1 znajdował się zapis następującej treści: „istotnymi częściami broni palnej są: lufa oraz części broni, które zamykają tył lufy podczas strzału lub stanowią jej przedłużenie (np. trzon zamkowy, bęben w rewolwerze)”.

Natomiast w wydanym do ustawy z 1961 r., a wspomnianym wyżej rozporządzeniu wykonawczym: „(...) istotnymi częściami broni są jej części będące podstawą montażową oraz następujące części i zespoły umożliwiające oddanie strzału: lufa, zamek i komora zamkowa”. Taki katalog istotnych części broni był także zawarty w późniejszych roz-

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 19 października 1961 r. w sprawie określenia organów Milicji Obywatelskiej właściwych do wydawania pozwoleń na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń oraz istotnych części broni i amunicji (Dz.U. z 1961 r., Nr 52, poz. 289).

Fot. 1. Baskila myśliwskiej broni łamanej. Fot. L. Stępka

Fot. 2. Bęben nabojoyowy rewolweru Nagant kal. 7,62 mm. Fot. L. Stępka

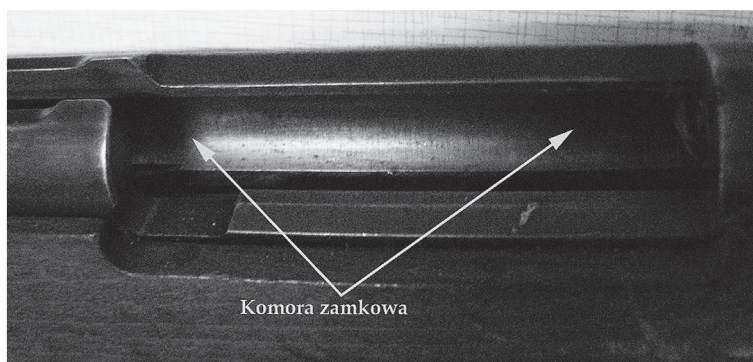
porządzeniach z 1975⁴² i 1986 r.⁴³ Twórcy ustawy o broni i amunicji z 1999 r. doszli do wniosku, że określenie ustawowe katalogu istotnych części broni jest konieczne, stąd w artykule 5 projektu tej ustawy, w punkcie 2, pojawił się przepis o brzmieniu: „2. Istotnymi częściami broni palnej i pneumatycznej są: szkielet broni, lufa, zamek i komora

⁴² Dz.U. z 1975 r., Nr 32, poz. 173.

⁴³ Dz.U. z 1987 r., Nr 1, poz. 7.

Fot. 3. Szkielet pistoletu. Fot. L. Stępka

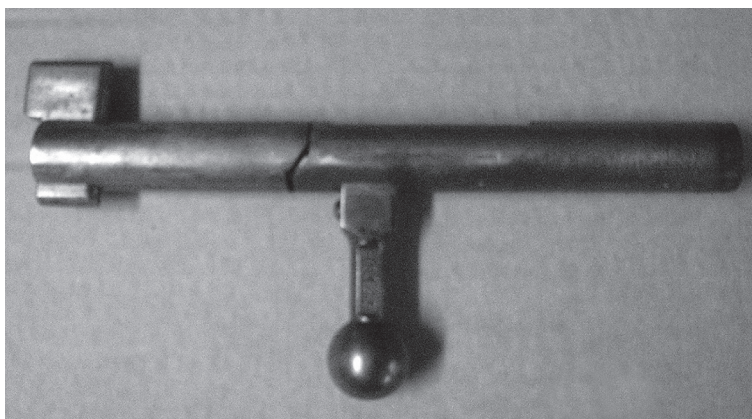

Fot. 4. Komora zamkowa karabinu. Fot. L. Stępka

zamkowa”⁴⁴. W toku pracy legislacyjnej w Sejmie, na wyraźny wniosek posła E. Wende, w artykule 5 dodano jako istotną część broni baskilę⁴⁵.

⁴⁴ Druk Sejmowy nr 479, III Kadencja Sejmu RP.

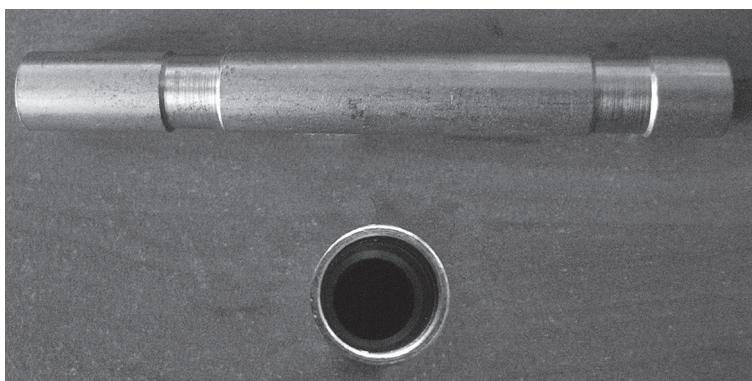
⁴⁵ „W art. 5 ust. 2 określone są istotne części broni palnej i pneumatycznej. Mówi się tam o szkieletcie broni, lufie, zamku i komorze zamkowej, pominięto zaś bardzo ważną część broni myśliwskiej, jaką jest baskila. To jest odpowiednik szkieletu w broni myśliwskiej, bo o szkieletcie broni mówi się tylko w odniesieniu do pistoletów i rewolwerów. Należy to moim zdaniem uzupełnić. Baskila to jest część dubeltówki, broni myśliwskiej, która powinna być tutaj wymieniona” – głos posła E. Wende na 27 posiedzeniu Sejmu III Kadencji.

Fot. 5. Zamek z k.b.k.s. kal .22 LR. Fot. L. Stęпка

Fot. 6. Zamek z pistoletu Walther PPK kal. 7,65 mm. Fot. L. Stęпка

Fot. 7. Lufa pistoletu Walther PPK kal. 7,65 mm. Fot. L. Stęпка

Zaledwie po kilku latach obowiązywania ustawy zaszła konieczność jej nowelizacji, przede wszystkim związana z koniecznością dostosowywania prawa krajowego do standardów unijnych. W wyniku nowelizacji z 2003 r. do katalogu dodano „bęben nabojoy”⁴⁶. Natomiast ustawą z 5 stycznia 2011 r.⁴⁷ dodano komorę nabojoyą do lufy. W ten sposób powstała norma art. 5 ustawy w obecnym brzmieniu.

Z tak sformułowanego przepisu wielu (także eksperci i organy procesowe) wyciąga błędny wniosek, że odosobniona istotna część broni jest jej synonimem⁴⁸. Brakuje w ustawie wyraźnego stwierdzenia, że za broń uważa się zespół właściwych dla niej istotnych części, gdyż dopiero one w sumie są wykładnikiem niebezpieczności broni w niepowołanych rękach. Ustawodawca poprzestał na użyciu liczby mnogiej – pisząc o istotnych częściach – oraz na liczbie pojedynczej – „broń”.

Tak, jak wspomniano, podczas nowelizacji w 2003 r. katalog istotnych części broni palnej uzupełniono o bęben nabojoy. To słuszny zabieg, ale nie była wyeksponowana komora nabojoya. Błąd ten naprawiono wspomnianą ustawą z 5 stycznia 2011 r., być może po przeczytaniu krytyki zawartej w artykule, którego piszący tę monografię jest współautorem⁴⁹. Zastanawia dlaczego, skoro w art. 5 mowa jest także o istotnych częściach broni pneumatycznej, brak tam komory sprężania mieszczącej tłok i sprężynę oraz (w innym systemie) układ przenoszący energię sprężonego gazu z pojemnika ciśnieniowego do lufy.

Ważnym problemem jest rozumienie pojęcia „obrobione istotne części broni”. Za przykładem niemieckiego prawa o broni można przyjąć, że „obrobione” to części w takim stadium wykonania, że przymiot „gotowości” można im nadać, obrabiając je za pomocą podstawowych szeroko dostępnych narzędzi ślusarskich (np. imadło, pilnik, wiertarka, młotek), a nie zabiegów specjalistycznych.

⁴⁶ Efekt ekspertyzy wykonanej przez Biuro Ekspertyz PTK na zlecenie Kancelarii Sejmu.

⁴⁷ Dz.U. z 2011 r., Nr 38 poz.195.

⁴⁸ Zob. np. M. Kaczmarczyk, *Reglamentacja dostępu do broni w aspekcie systemowym*, „Przegląd Policynjny” 2019, nr 3 (135), s. 185.

⁴⁹ M. Kulicki, L. Stępka, *Typy broni palnej i ich istotne części w kontekście legalnej definicji broni palnej*, [w:] J. Kasprzak, B. Młodziejowski (red.), *Kryminalistyka i inne nauki pomostowe w postępowaniu karnym*, Olsztyn 2009, s. 510–511.

Absolutnie nie można rozpatrywać przepisów art. 5 ustawy bez porównania go z treścią art. 7 (legalna definicja broni palnej), o czym w dalszej części rozważań.

Dla pełnej jasności poprzednich wywodów warto pochylić się i poddać analizie, czym są te „istotne części broni” pojedynczo. Zamek to kawałek metalu, którym można, owszem, wyrządzić krzywdę, uderzając nim jak młotkiem (zob. fot. 5). Ale czy komuś przyszło do głowy traktować młotek jak broń palną? Oczywiście, że nie! Dalej, lufa – również kawałek metalu, zwykle o przekroju cylindrycznym, z wywierconym otworem na wylot (zob. fot. 7). Identycznie można opisać rurkę wodociągową. I znowu, czy komuś przyszło do głowy traktować rury jako broń palną? Naturalnie, że nie! A baskila – zespół metalowych mechanizmów, które same z siebie nie są groźne: jest to kilka dźwigierek, sprężyn i tym podobnych części (zob. fot. 1). No i w końcu – bęben nabojowy. Brzmi groźnie, ale z wyglądu jest to neutralny cylinder z przewierconymi otworami (zob. fot. 2).

Dlatego też całkowicie niezrozumiałe jest, dlaczego posiadanie jednej istotnej części broni jest uznawane za posiadanie broni palnej, podczas gdy przepis art. 5 wyraźnie mówi w punkcie 1: „Gotowe lub obrobione istotne części broni lub amunicji uważa się za broń lub amunicję”. Gdyby ustawodawca chciał penalizować posiadanie jednej istotnej części, to treść tego przepisu powinna brzmieć następująco: „Gotową lub obrobioną istotną część broni lub amunicji uważa się za broń lub amunicję”.

Katalogu części, które w danym egzemplarzu broni strzeleckiej decydują o jej niezawodności i bezpieczeństwie, nie można utożsamiać z zestawem istotnych części broni określonego rodzaju i typu, wymienianych wtedy, gdy w grę wchodzi prawna ocena, czy określony przedmiot jest bronią podlegającą reglamentacji. Dopiero komplet istotnych części broni strzeleckiej decyduje o prawnej kwalifikacji przedmiotu i o prawnej ocenie jego posiadania.

Łączne występowanie tych istotnych części broni palnej przesądza o uznaniu, iż tworzą one broń w znaczeniu prawnym – oczywiście, jeśli są istotnymi częściami broni tego samego rodzaju i typu. Nie będą natomiast stanowiły broni palnej w znaczeniu prawnym np. zamek do

karabinu „Mosin”, lufa od pistoletu „FN” kal. 6,35 mm oraz podstawa montażowa rewolweru „Nagant”. Analogicznie za samochód można uznać coś, co posiada następujące istotne części: karoserię, mieszczący się w niej silnik oraz cztery koła pasujące do danego modelu auta. Nie oznacza to, że taki niekompletny „automobil” nadaje się do jazdy, a zwłaszcza że byłby dopuszczony do ruchu na drogach publicznych; da się jednak z niego dopracować samochód. Podobnie istotne części broni albo umożliwią zrealizowanie wystrzału, albo będzie to możliwe dopiero po uzupełnieniu braków w zakresie części nieistotnych, ale niezbędnych (np. wbudowanie brakującej iglicy lub jej sprężyny).

Przy okazji należy zdać sobie sprawę z tego, że dla subsumpcji pojęć „istotne części broni palnej” do prawnie rozumianego pojęcia „broń palna” nieodzowne jest zidentyfikowanie wszystkich istotnych dla danego rodzaju i typu broni istotnych części. Wielu przedstawicieli praktyki ścigania i wymiaru sprawiedliwości upraszcza problem, mniemając, że już ustalenie posiadania jednej z istotnych części wystarcza, aby przyjąć, iż jej posiadacz ma broń palną. To tak, jakby przypisywać posiadaczowi, nawet czterech, kół samochodowych, że jest właścicielem automobilu. W odniesieniu do broni palnej byłoby to sprzeczne nie tylko z intencją ustawodawcy (prowadziłoby do nieuzasadnionej penalizacji), ale także z kryminalistyką, a nawet z tzw. zdrowym rozsądkiem⁵⁰, tym bardziej że prawo dopuszcza posiadanie broni palnej bez zezwolenia – broni historycznej wytworzonej przez rokiem 1885 (art. 11 pkt 10 u.b.a.), które też posiadają lufy, zamki, bębny nabojoye, baskile niczym nieróżniące się od tych części w nowoczesnej broni (tj. wytworzonej po 1885 r.), na której posiadanie wymagane jest pozwolenie.

Niestety, nie wszyscy uważają taki pogląd za oczywisty. Przykładem może być zdanie A. Babińskiego i R. Kupińskiego, jakoby tylko od prawodawcy zależało, czy jedna część całości ma być uznawana za całość⁵¹.

⁵⁰ M. Kulicki, L. Stępką, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna...*, s. 57–58.

⁵¹ „Rzeczywiście nie można uznać posiadacza czterech kół samochodowych za właściciela samochodu, bo brak jest regulacji tak stanowiącej. Ale czy gdyby istniał przepis ustawowy stanowiący, że koła samochodowe uważa się za samochód, to też wywodzono by, że nie oznacza on tego, iż koła należy traktować jak samo-

Mimo wielu głosów krytycznych co do interpretacji art. 5 u.b.a⁵² w dalszym ciągu część doktryny uważa, że skoro ustawodawca wskazał, że gotowe lub obrobione istotne części broni uważa się za broń⁵³, to tak jest.

Taki sam pogląd, jak autor tego opracowania, wyraża J. Kasprzak, który w jednym ze swoich artykułów rozpatruje problem nie tylko od strony kryminalistycznej, ale przede wszystkim z uwzględnieniem językowej wykładni⁵⁴.

Biorąc pod uwagę powyższe wywody, jedyną racjonalną miarą oceny, czy przedmiot (w całości lub rozebrany) o zewnętrznych cechach broni palnej stanowi rzeczywiście broń palną w rozumieniu art. 263 k.k., jest ustalenie (drogą ekspertyzy kryminalistycznej), czy przedmiot ten umożliwia, chociażby jednorazowe, wystrzelenie pocisku, czyli zrealizowanie funkcji broni palnej.

Nie należy zapominać, że funkcjonalna i groźna broń palna może się składać tylko z jednej istotnej części. Przykładem może być sklepana jednostronnie rurka ładowana odprzodkowo i odpalana przez otwór zapałowy np. zapalniczką, która nijak się ma do pojęcia „istotne części broni palnej”. Są także przypadki, że w pełni funkcjonalna i nowoczesna broń palna ma dwie istotne części – np. dubeltówka może mieć tylko lufy z komorami naboju oraz baskilę mieszczącą urządzenia spustowo-uderzeniowe i zamykającą komory nabojowe. Istnieją także rodzaje broni, w których nieodzowne są trzy istotne części, a są takie, które tych ważnych części mają cztery (lufa z komorą naboju, szkielet, komora zamkowa i zamek). Ważne, aby nie popadać w skrajność i nie traktować np. samotnego zamka jako całej broni palnej, co niestety nie jest odosobnione.

Naturalnie może się w praktyce zdarzyć, że jedna osoba przechowuje lufy od dubeltówki, a druga z nią kooperująca przechowuje ba-

chód” (sic!) – A. Babiński, R. Kupiński, *Broń i amunicja. Reglamentacja i odpowiedzialność*, Szczytno 2007, s. 30; M. Kaczmarczyk, op. cit., s. 85.

⁵² J. Kasprzak, „Istotne części broni” – czyli istotne problemy z interpretacją prawa, [w:] E. Gruza, M. Goc, T. Tomaszewski (red.), *Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości*, Warszawa 2010, s. 124–125.

⁵³ Zob. np. C. Kąkol, op. cit., art. 5.

⁵⁴ J. Kasprzak, op. cit., s. 124–125.

skilę. Gdy obaj się spotkają, to będą dysponowali nielegalnie posiadaną kłusowniczą bronią palną⁵⁵. Takie układy są przewidziane i nazwane w prawie karnym. Posiadają oni jedną sztukę broni palnej, a nie dwa egzemplarze broni palnej – jak wydawałoby się niektórym komentatorom (nie będą odpowiadać za posiadanie dwóch sztuk broni).

Pomimo tego, że doktryna w dużej mierze podziela pogląd, który prezentuje autor tej monografii⁵⁶, praktyka w dalszym ciągu stosuje inne kryteria, uznając, wbrew logice, a nawet zdrowemu rozsądkowi, że posiadanie już jednej istotnej części broni palnej wyczerpuje znamiona przepisów art. 263 § 2 k.k. i jako czyn karalny podlega penalizacji.

Kłopoty z interpretacją, skądinąd prostego przepisu, pojawiły się w momencie, kiedy sądy i prokuratury zaczęły zasięgać opinii ekspertów od broni i amunicji, często zadając pytanie prawne, na które odpowiedzi organ procesowy nie ma prawa szukać u ekspertów. Pytania te brzmią zwykle: „Czy przedmiot przekazany do badań jest istotną częścią broni palnej? I następne – Jeżeli tak, to czy jest to broń palna w rozumieniu prawa? (ewidentnie jest to pytanie o prawo, na które odpowiedzi nie mogą udzielać biegli, często niebędący prawnikami). Nawał spraw związanych z niewłaściwym rozumieniem przepisów art. 5 ustawy o broni i amunicji pojawił się w momencie, kiedy prawnicy kolekcjonerzy destruktywów broni palnej zaczęli zwracać się do organów policyjnych z prośbą o ich rejestrację. Wtedy okazywało się, że według policji i prokuratury są oni przestępcami, bo posiadają broń palną bez zezwolenia, ponieważ na skutek opinii wydanej przez ekspertów z zakresu broni palnej i balistyki, przede wszystkim policyjnych, okazywało się, że destrukty posiadają co najmniej jedną istotną część broni, czyli rozumując literalnie, jest to broń palna w rozumieniu prawa. Nieważne, że z broni tej nie można dać ani jednego strzału, czyli że *de facto* nie spełnia ona wymogów przewi-

⁵⁵ M. Kulicki, L. Stępka, *Ekspertyza broni strzeleckiej*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.), *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2007, s. 131.

⁵⁶ Zob. np. K. Gorazdowski, A. Nowak, *Wątpliwości wokół pojęcia broni palnej pozbawionej cech użytkowych*, „Prok. i Pr.” 2004, nr 6, s. 162–164; R. Jancewicz, L.A. Niewiński, *Pojęcie broni palnej i amunicji w prawie polskim*, „WPP” 2004, nr 3, s. 36–37; J. Kasprzak, op. cit.

dzianych dla broni palnej w art. 7. Jako przykład takiej absurdalnej opinii można podać tę wydaną przez CLK KGP w Warszawie⁵⁷, gdzie stwierdzono wprost, że „opiniowany materiał dowodowy pozbawiony jest właściwości użytkowych i nie nadaje się do oddania strzału” (czyli nie posiada cech broni palnej), a następnie, że „(...) opiniowany materiał dowodowy jest bronią palną”⁵⁸. Kolejny przykład. Biegli z listy sądowej badali kilkanaście skorodowanych, niekompletnych egzemplarzy „broni” i zgodnie stwierdzili, że nie jest możliwe danie strzału z wszystkich przesłanych do badań egzemplarzy, po czym na koniec we wnioskach stwierdzili, że na wyżej wymienione przedmioty jest konieczne posiadanie zezwolenia⁵⁹. Ci sami biegli dokonali jeszcze jednej kuriozalnej operacji. Jeżeli w jakimś egzemplarzu brakowało istotnej części, albo nie nadawała się ona w żaden sposób do użycia, to ją wymieniali na sprawną (ze swoich zbiorów) i w ten sposób „stwierdzali”, że dany przedmiot jest bronią palną! Najgorsze, że sąd rozpatrujący sprawę uznał, że taka opinia jest prawidłowa, a także nie odniósł się do tego, iż biegli uzupełniając lub wymieniając uszkodzone istotne części broni, *de facto* ją wytwarzali, co formalnie wyczerpuje znamiona przepisów art. 263 § 1 k.k. W wyroku sąd podał w uzasadnieniu: „(...) W tych warunkach przyjęcie przez obie opinie⁶⁰, a następnie przez Sąd Rejonowy, iż przedmiotowe karabiny⁶¹ w istniejącej postaci stanowią broń palną w rozumieniu ustawy z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji – nie budzi w przekonaniu Sądu Okręgowego wątpliwości. W sumie zatem nastąpiło popełnienie przez oskarżonego P. czynu zabronionego, określonego w art. 263 § 2 k.k.”⁶²

Niestety, powyższe orzeczenie wcale nie jest wyjątkiem, wręcz staje się regułą. Przykładem może być wyrok Sądu Apelacyjnego w Kato-

⁵⁷ Opinia nr HE-II-1305/02.

⁵⁸ Zob. K. Gorazdowski, A. Nowak, op. cit., s. 163.

⁵⁹ Opinia wydana do sprawy V K 1568/04 na zlecenie SR Wrocław-Śródmieście.

⁶⁰ Prezentowane wyżej opinie CLK i prywatnych biegłych.

⁶¹ Nie karabiny, a złom karabinowy. Z ani jednego egzemplarza nie można było dać chociażby jednego strzału. Oczywiście po wymianie lufy, zamka i mechanizmów spustowo uderzeniowych można było zrealizować funkcję rzeczywistej broni palnej, ale bez tych zabiegów (rusznikarskich) byłoby to niemożliwe.

⁶² Wyrok SO we Wrocławiu, sprawa IV Ka 1022/06.

wicach, gdzie w sentencji stwierdzono co następuje: „(...) Gotowa lub obrobiona istotna część broni palnej (np. bęben naboju) uważana za broń w rozumieniu ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, na posiadanie której sprawca nie posiada wymaganego zezwolenia, stanowi broń palną w rozumieniu przepisu art. 263 § 2 k.k., a co za tym idzie, tak opisane zachowanie podlega kryminalizacji, wynikającej z omawianego przepisu”⁶³. A przecież sam bęben naboju, o czym już wspomniano, to tylko kawałek metalu (konkretnie cylinder z nawierconymi 5–7 otworami), zaś ustawa mówi o „częściach” w liczbie mnogiej.

Ten sam Sąd Apelacyjny w wyroku wydanym trzy i pół roku później zajął całkowicie odmienne stanowisko w tej materii – „Prawdą jest, że zgodnie z dyspozycją przepisu art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji takie istotne części broni palnej, jak lufę i komorę zamkową, uważa się za broń palną. Dla przypisania posiadaczowi części broni palnej odpowiedzialności przewidzianej w art. 263 § 2 k.k. nie jest wystarczające ustalenie, że znajdujące się w jego władaniu części są tymi, które zostały skatalogowane w przepisie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji jako istotne części broni palnej i pneumatycznej. Istotne części broni lub amunicji mogą być uznane za broń palną tylko wówczas, gdy spełniają dodatkowe kryterium, będące wyrazem zdefiniowanej w art. 7 ust. 1 tejże ustawy istoty broni palnej – urządzenia niebezpiecznego dla życia lub zdrowia, zdolnego do wystrzeliwania pocisków i rażenia na odległość”⁶⁴.

Do uchwalenia ustawy o broni i amunicji w 1999 r. linia orzecznicza przebiegała inaczej. Przykładem może być wyrok NSA w Warszawie z 8 czerwca 1999 r. (III S.A. 7545/98), gdzie czytamy: „dopóki broń posiada szkielet, lufę, zamek i komorę naboju – jest bronią i chcąc ją posiadać, należy uzyskać stosowne pozwolenie. Natomiast, jeżeli broń faktycznie będzie pozbawiona jednej z wymienionych części, utraci cechy broni – wówczas na posiadanie takiego przedmiotu nie jest wymagane zezwolenie”.

⁶³ Wyrok z dnia 29 czerwca 2006 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach II Aka 128/06 z uzasadnieniem, „Prok. i Pr.” 2007, nr 4 wkładka.

⁶⁴ Wyrok z dnia 21 stycznia 2010 r., II Aka 397/09, LEX nr 574482.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także to, iż do sądów trafia coraz więcej⁶⁵ spraw o posiadanie broni palnej bez zezwolenia tylko w wyniku tego, że ktoś posiada jedną istotną część broni palnej, konieczna wydaje się pilna nowelizacja przepisu art. 5 ustawy o broni i amunicji, tak żeby wprost była mowa, że zespół gotowych lub obrobionych istotnych części broni uważa się za broń palną, a nie pojedynczą część, tym bardziej że pierwotny zapis z rozporządzenia wykonawczego do ustawy z 1961 r. swoje źródło ma w prawie o broni z 1932 r.

Istnieją także orzeczenia, w których stwierdzono, że: „(...) dla stwierdzenia, że konkretne urządzenie stanowi broń palną, niezbędne jest wykazanie – oprócz pozostałych cech zawartych w definicji legalnej – że «jest zdolne do wystrzelenia...» i «rażenia celów na odległość», a w konsekwencji że «jest niebezpieczne dla życia lub zdrowia»⁶⁶.

Obecnie w u.b.a. definicja treściowa (legalna) broni palnej jest następująca: „Bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego”.

Patrząc na tę definicję, nasuwa się refleksja – komu przeszkadzała poprzednia definicja, że dokonał tak radykalnych zmian? Przecież obecne desygnaty definicyjne posiada olbrzymia liczba przedmiotów, które wcześniej przez nikogo nie byłyby zaliczane do kategorii „broń palna”. Jakby tego było mało, po ust. 1 dodano ust. 1a doprecyzowujący, które przedmioty można przystosować, aby stały się one bronią palną: „W rozumieniu ustawy za dający się przystosować do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego uznaje się przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania”. Zastanawia zwrot „łatwo przerobiony w celu miotania”. Jest to bardzo nieprecyzyjne sformułowanie, ponieważ to, czy coś

⁶⁵ J. Kasprzak podaje, że takich spraw w latach 2000–2007 wszczynano od 500 do 700 rocznie!, zob. J. Kasprzak, „Istotne części broni” – czyli istotne problem..., s. 122.

⁶⁶ To fragment z uchwały Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2004 r. (sygn. akt I KZP 39/03).

jest łatwe, czy też trudne do wykonania, jest odczuciem subiektywnym. Zdaniem autora tego opracowania jasne jest, że dla ślusarza dysponującego odpowiednimi narzędziami przerobienie przedmiotu w celu miotania będzie rzeczywiście łatwe, ale już dla „przeciętnego” Kowalskiego wcale takie łatwe nie będzie. Autor obawia się, że stosowanie tego przepisu w praktyce może nastroczać wiele trudności, stąd, jego zdaniem, istnieje pilna potrzeba zmiany tego przepisu⁶⁷. Pod koniec wywodów na temat prawnego pojęcia broni palnej została podana propozycja definicji broni palnej wraz ze zmienionym ust. 2.

W definicji występuje zwrot „działanie materiału miotającego”, a dlaczego nie spalanie materiału miotającego? Wówczas nie budziłoby wątpliwości, że chodzi o wybuchowy materiał miotający, a nie jakikolwiek materiał miotający. Co prawda wielu ekspertów uważa, że jest oczywiste, że ustawodawca miał na myśli działanie polegające na spalaniu wybuchowego materiału miotającego, ale także oczywiste jest, że znajdują się osoby (prawnicy), które właśnie zakwestionują taką interpretację, ponieważ według nich, jeżeli ustawodawca chciałby, aby za działanie materiału miotającego uważać spalanie wybuchowego materiału miotającego, to wyraziłby to wprost w definicji. Definicja treściowa wówczas wyglądałaby tak: „Bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku spalania wybuchowego materiału miotającego”.

W prawie wszystko musi być jasne i nie może pozostawiać pola do domysłów, co też ustawodawca miał na myśli. Nawet przeglądanie archiwum prac Sejmu i dotarcie do głosów posłów nic nie da, ponieważ prawnika praktyka (prokuratora, sędziego) interesuje to, co zostało uchwalone, a nie to, co ustawodawca miał na myśli. Dotyczy to przede wszystkim definicji ustawowych, gdzie nie może być miejsca na domysły. Dlatego istnieje pilna potrzeba zmiany obecnie obowiązującej definicji broni palnej na taką, która nie będzie wzbudzała żadnych kontrowersji, które przedmioty zaliczyć, a które nie, do kategorii „broń palna”.

⁶⁷ Odmienne R. Rejmanki, *Pojęcie broni palnej*, „Prok. i Pr.” 2018, nr 4, s. 78–103.

W związku ze zmianami w definicji treściowej nasuwa się wniosek, że zamiana pojęcia „materiał wybuchowy” na pojęcie „materiał miotający” okazała się nietrafna i może powodować komplikacje dla wymiaru sprawiedliwości i importerów broni. Zwraca na to także uwagę doktryna prawa karnego, gdzie broń palna występuje w treści wielu przepisów kodeksu karnego⁶⁸.

Najlepiej jednak byłoby, gdyby powrócono do zmodyfikowanej zgodnie z głosem kryminalistyki definicji sprzed 5 stycznia 2011 r.⁶⁹ Mogłaby ona być następującej treści: „Bronią palną jest niebezpieczne narzędzie, które ze względu na budowę oraz przewidziany przez wytwórcę lub użytkownika sposób wykorzystania gazów powstających ze spalania materiału miotającego, ma zdolność wystrzelenia pocisku, z energią zdolną spowodować śmierć lub ciężkie obrażenia ciała człowieka, nie mniejszą jednak niż 17 J”.

Skąd wzięta się potrzeba zmiany definicji treściowej broni palnej? Jest to wynik dostosowywania naszego prawa do prawa Unii Europejskiej. Jednakże czy na pewno? Definicja broni palnej w prawie unijnym w okresie, kiedy doszło do zmiany polskiej definicji broni palnej, zawarta była w Dyrektywie Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni⁷⁰ zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r.⁷¹ i miała następującą treść: „«Broń palna» oznacza każdą przenośną broń lufową, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków w wyniku działania materiału wybuchowego” i dalej – „do celów niniejszej dyrektywy przedmiot uznaje się za dający się przystosować do miotania jednego lub wielu pocisków w wyniku działania materiału wybuchowego, jeżeli:

- ma wygląd broni palnej, i
- ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony we wspomnianym celu.”

⁶⁸ A. Herzog, op. cit., s. 66-68.

⁶⁹ Zob. J. Kasprzak, *W trosce o poprawną definicję broni palnej*, „Przegląd Policyjny” 2013, nr 2, s. 61–70.

⁷⁰ Dz.Urz. WE L 256 z dnia 13 września 1991 r.

⁷¹ Dz.Urz. UE L 179.5 z dnia 8 lipca 2008 r.

Natychmiast zauważamy różnice dzielące definicję zawartą w u.b.a. i tę zawartą w Dyrektywie:

1. w art. 7 ust. 1 u.b.a. mowa jest o materiale miotającym, a w Dyrektywie o materiale wybuchowym;
2. w art. 7 ust. 1a u.b.a. mowa jest o abstrakcyjnym przedmiocie, podczas gdy Dyrektywa wyraźnie wskazuje, o jakie przedmioty chodzi – „mające wygląd broni”.

Specjaliści twierdzą, że zabieg zamiany terminów „materiał wybuchowy” na „materiał miotający” miał za zadanie doprecyzowanie, o jaki materiał wybuchowy chodzi – wybuchowy materiał miotający, a nie jakikolwiek. Powołują się na prace Sejmowej Komisji Spraw Wewnętrznych, gdzie wskazywano, że chodzi w definicji o proch strzelniczy (wybuchowy materiał miotający), ponieważ w art. 5 ust. 3 mowa jest o istotnej części amunicji, czyli materiale miotającym w postaci prochu strzelniczego. Może i tak jest w rzeczywistości, ale w definicji broni nie ma mowy o amunicji, stąd przeniesienie wprost pojęcia materiał miotający z art. 5 do art. 7 wcale nie jest takie oczywiste. Dlatego też w Dyrektywie nie wskazywano, o jaki materiał wybuchowy chodzi – i jest to zabieg zapewne przemysłany.

Przywołana wcześniej Dyrektywa została zastąpiona Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/555 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni⁷². Definicja broni palnej została zawarta w przepisach artykułu 1. Aktualnie brzmi ona następująco:

„«broń palna» oznacza każdą przenośną broń lufową, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może zostać przerobiona tak, aby miotała śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego”

Współczesna definicja uległa radykalnej zmianie w porównaniu z tą zawartą w Dyrektywie 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. Doprecyzowano, że nie chodzi o miotanie czegokolwiek, ale tylko śrutu, kuli lub pocisku. Doprecyzowano także, iż to miotanie musi być wyni-

⁷² Dz.Urz. UE. L Nr 115, str. 1.

kiem działania palnego materiału miotającego, a nie jak wcześniej materiału wybuchowego.

Biorąc powyższe pod uwagę, wydaje się, iż polski ustawodawca będzie zmuszony do kolejnej zmiany definicji broni palnej zawartej w art. 7 u.b.a, aby była ona zgodna z definicją w Dyrektywie z 24 marca 2021 r.

Jednakże zarówno u.b.a., jak i współcześnie obowiązująca Dyrektywa mówią o przenośnej broni lufowej, wyłączając, zdaniem autora opracowania, wiele groźnych urządzeń, które do tej pory nie budziły wątpliwości, iż są bronią palną. Przykładem takiego przedmiotu (urządzenia) jest chociażby granatnik przeciwpancerny RPG 7, w którym trudno byłoby doszukiwać się lufy. Zwracają na to uwagę także przedstawiciele doktryny prawa karnego, którzy to zauważyli⁷³. Prawdopodobnie twórcy definicji zawartej w Dyrektywie kierowali się tym, żeby do broni palnej nie zaliczać dział oraz podobnego sprzętu wojskowego.

Na uwagę zasługuje także swoistego rodzaju niechlujstwo ustawodawcy, ponieważ nie dokonał on zmian w definicjach broni palnej sygnałowej oraz alarmowej, dostosowując je do definicji treściowej broni palnej, pozostawiając chociażby „spalanie materiału miotającego”. W ten sposób istnieją dwie definicje broni palnej! W jednej mamy szerokie pojęcie – „działanie materiału miotającego”, a w drugiej wąskie „spalanie materiału miotającego”.

W obecnej formie definicja ustawowa całkowicie nie pokrywa się z definicjami (jakimikolwiek) wypracowanymi przez kryminalistykę. Poprzednia definicja treściowa broni palnej w dużej mierze opierała się na definicjach kryminalistycznych. Jej treść była następująca: „Bronią palną jest niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo elementu zastępującego lufę, a przez to do rażenia celów na odległość”. Ważnymi cechami konstytutywnymi przedmiotu, który ma być uznany za broń palną, są:

- broń palna wystrzeliwuje pocisk (jednolity lub mnogi);

⁷³ A. Herzog, op. cit., s. 66–67.

- broń palna wystrzeliwuje pocisk siłą gazów powstałych ze spalania materiału miotającego;
- broń palna wystrzeliwuje pocisk z energią wystarczającą do spowodowania śmierci lub ciężkich obrażeń ciała człowieka;
- zdolność broni do rażenia pociskiem jest zależna od budowy broni i przewidzianej technologii wystrzału, pod którą należy rozumieć rodzaj i ilość materiału miotającego, warunki spalania tego materiału oraz rodzaj i masę pocisku.

Należy zwrócić uwagę, że poprzednia ustawowa definicja broni palnej, może i niedoskonała, zawierała wyżej wymienione cechy konstytutywne, ponieważ była w niej mowa o strzelaniu pociskami, o spalaniu materiału miotającego. Była w niej także mowa o niebezpieczności dla życia lub zdrowia i o rażeniu celów na odległość, co przekłada się na cechę rażenia pociskiem z energią wystarczającą do spowodowania śmierci lub ciężkich obrażeń ciała człowieka. Podsumowując, poprzednia definicja w mniejszym czy większym stopniu pokrywała się z definicjami opracowanymi przez naukę kryminalistyki. W obecnej definicji zwraca uwagę brak ważnych cech konstytutywnych, przedstawionych powyżej, które powodują, iż urządzenie (przedmiot) może być uznane za broń palną. Nie ma w niej mowy o wystrzeliwaniu, tylko o miotaniu pocisków, brak jest także odniesienia do, najważniejszej zdaniem autora opracowania, cechy broni palnej, czyli wystrzeliwania pocisku (pocisków) siłą gazów powstałych ze spalania materiału miotającego (bądź co bądź ma w nazwie „palna” – czyli coś musi się spalać, palić). Nie ma w niej w końcu mowy o tym, że broń palna to urządzenie niebezpieczne!

Zdaniem autora tej monografii definicja treściowa broni palnej w ustawie powinna być tak skonstruowana, żeby nikt nie miał wątpliwości, czy przedmiot przez niego trzymany w ręku jest bronią palną, czy też nie. Autor uważa, że w definicji musi się znaleźć zwrot „z energią zdolną spowodować śmierć lub ciężkie obrażenia ciała człowieka”, bo przecież dlatego na broń palną wymagane jest pozwolenie, ponieważ jej użycie może powodować śmierć lub ciężkie obrażenia ciała. Jeżeli chodzi o energię, to skoro mamy definicję treściową broni pneumatycznej, w której występuje kryterium energetyczne na poziomie 17 J,

to nie ma żadnego logicznego uzasadnienia na to, aby na broń palną wystrzeliwującą pociski z energią mniejszą niż 17 J, było wymagane pozwolenie. Niestety, obecne przepisy nie rozróżniają broni palnej wystrzeliwującej pociski z energią poniżej 17 J od tych rzeczywiście niebezpiecznych o energii powyżej 17 J.

W związku z powyższymi rozważaniami można zaproponować *de lege ferenda* następującą definicję treściową (legalną) broni palnej:

1. W rozumieniu ustawy bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może zostać przerobiona tak, aby miotała śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego z energią zdolną spowodować śmierć lub ciężkie obrażenia ciała człowieka, jednak nie mniejszą niż 17 J.
2. W rozumieniu ustawy Przedmiot uznaje się za możliwy do przerobienia tak, aby miotał śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego, jeżeli:
 - a) ma wygląd broni palnej; oraz
 - b) ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może zostać przerobiony w tym celu.

Wyżej przedstawiona propozycja definicji treściowej będzie zgodna z prawem Unii Europejskiej, ale także będzie jasna dla producentów i importerów broni. Wiadomo będzie, które przedmioty są bronią palną w ujęciu ustawy, a które tych cech nie spełniają i można je posiadać bez pozwolenia.

C. Kryminalistyczne pojęcie broni palnej

W wyniku zmian przepisów prawa definicja treściowa (legalna) broni palnej oraz definicje wypracowane przez kryminalistykę absolutnie nie przystają do siebie. Nie zmienia to faktu, że omawiając pojęcie broni palnej, nie można przejść obojętnie nad tym co wypracowała przez lata kryminalistyka. Mimo, że sądy opierają się na definicji zawartej w u.b.a., to wielokrotnie przed wydaniem orzeczenia pomocnym może okazać się zapoznanie się z kryminalistycznymi definicjami broni palnej.

Na gruncie kryminalistyki można spotkać bardzo wiele definicji broni palnej.

Paweł Horoszowski w swoim podręczniku kryminalistyki zdefiniował broń palną jako:

„(...) narzędzie, przy którym pociski (pojedyncze, względnie liczne kulki śrutu – przy pewnym typie broni), przeznaczone do rażenia celu z odległości, zostają wyrzucone z lufy dzięki parciu silnie sprężonych gazów”⁷⁴.

Należy podkreślić, że autor świadomie objął pojęciem broni palnej także broń pneumatyczną, a nawet urządzenia do mechanicznego miotania pocisków. Wskazuje na to następane zdanie podręcznika, w którym rozwinął on swoją definicję. W zdaniu tym czytamy, że wykorzystanie siły gazów powstałych wskutek spalania się prochu strzelniczego jest zasadniczym sposobem wyrzucania pocisków z broni palnej⁷⁵. Z tak szerokim ujęciem broni palnej nie zgadza się bardzo wielu autorów. Jednym z nich jest S. Adamczak, który stwierdzając, że definicja P. Horoszowskiego jest za szeroka, jednocześnie sam zaproponował swoją. Zdaniem tego autora broń palna „jest to przyrząd (urządzenie), w którym sprężone gazy, powstałe podczas spalania się materiału miotającego, wyrzucają pocisk (pociski) z lufy lub elementu ją zastępującego”⁷⁶. Taka definicja została uznana za najlepszą także przez autorów podręcznika „Technika kryminalistyczna” z 1995 r.⁷⁷

Stefan Adamczak skrytykował również W. Gutekunsta, który przedstawił definicję broni palnej, w której głównym kryterium jest jej przeznaczenie. W. Gutekunst pisze, że: „(...) głównym kryterium decydującym o zaliczeniu badanego przedmiotu do broni palnej jest stwierdzenie, czy istotnie jest on zdalny do rażenia celu pociskiem z odpowiedniej odległości”⁷⁸. S. Adamczak słusznie podniósł, że „rażenie celu

⁷⁴ P. Horoszowski, *Kryminalistyka*, Warszawa 1958, s. 428.

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ S. Adamczak, *Pojęcie broni palnej*, „Problemy Kryminalistyki” 1967, nr 66 (XIII), s. 208.

⁷⁷ W. Kędziński, *Broń palna i ślady jej użycia*, [w:] W. Kędziński (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. 3, Szczytno 1995, s. 331.

⁷⁸ W. Gutekunst, *Kryminalistyka*, Warszawa 1965, s. 382.

nie może być jedynym elementem decydującym o tym, czy przedmiotów można zaliczyć do broni palnej”⁷⁹.

Mariusz Kulicki, stwierdzając, że definicja S. Adamczaka stanowi właściwy krok ku rzeczywistemu sformułowaniu zespołu konstytutywnych cech broni palnej, jednocześnie zauważył, iż także w stosunku do niej można mieć zastrzeżenia⁸⁰. Godząc się z S. Adamczakiem, że na podstawie danych konstrukcyjnych nie można określić przeznaczenia broni, cytowany autor stwierdził, iż „nie zwalnia to w żadnym przypadku od ustalenia, zwłaszcza przy broni nietypowej, czy przy optymalnej obsłudze – czy badany przyrząd nadaje się do wystrzelenia pocisku dzięki energii powstałej ze spalania określonego materiału miotającego”⁸¹.

O wiele doskonalszą definicję broni palnej podał S. Przyjemski⁸². Jego zdaniem jest to: „(...) urządzenie służące do miotania pocisku na odległość, działające dzięki wykorzystaniu energii sprężonych gazów prochowych, a składające się m.in. z takich podstawowych części, jak lufa, zamek i komora zamkowa, ze względu na swą konstrukcję lub właściwości mogłaby okazać się groźną dla zdrowia i życia ludzkiego”⁸³. Propozycja S. Przyjemskiego jest koncepcją pojęcia broni palnej, która obejmuje następujące cechy: miotanie pocisku na odległość, wykorzystywanie gazów prochowych, posiadanie co najmniej lufy, zamka i komory zamkowej, możliwość zagrożenia życia i zdrowia człowieka. M. Kulicki zauważył, że słabą stroną tej definicji jest wyliczenie części typowych występujących nie we wszystkich rodzajach broni palnej, co zawęża zakres zbioru⁸⁴.

Także w bardziej współczesnych opracowaniach z kryminalistyki zawarte są definicje broni palnej.

Broń palną Z. Czeczot i T. Tomaszewski definiują jako: „(...) przyrząd, w którym sprężone gazy, powstałe podczas spalania się materiału

⁷⁹ S. Adamczak, op. cit., s. 207.

⁸⁰ M. Kulicki, *Nieostrożne obchodzenie się z bronią palną*, Toruń 1982, s. 16.

⁸¹ Ibidem.

⁸² S. Przyjemski, *Broń, amunicja, materiały wybuchowe i inne środki walki jako przedmioty przestępstw z art. 143, 286 i 329 k.k. – próba klasyfikacji*, „WPP” 1971, nr 4, s. 498–499.

⁸³ Ibidem.

⁸⁴ M. Kulicki, op. cit., s. 18.

miotającego, zdolne są do wyrzucenia pocisku z lufy lub elementu ją zastępującego”⁸⁵.

Powyższa definicja jest zbieżna z zaproponowaną przez S. Adamczaka w 1974 r.⁸⁶ Jednocześnie autorzy skłaniają się do rozszerzenia desygnatów broni palnej, chcąc zaliczyć do niej także broń gazową, podnosząc argument, iż „ze względu na podobieństwo konstrukcji i powstające przy jej użyciu ślady” powinna być rozpatrywana jako broń palna⁸⁷. Podobne argumenty za zaliczeniem broni gazowo-hukowej do broni palnej podał T. Hanausek. Uważa on, że: „bronią palną jest takie urządzenie (przyrząd), które:

- a) w swym zgodnym z przeznaczeniem użyciu może być niebezpieczne dla życia lub zdrowia człowieka;
- b) jest zdadne do rażenia pociskami na znaczną odległość;
- c) posiada zdolność do wyrzucania pocisku lub gazu z lufy lub elementu ją zastępującego w następstwie sprężania w tym urządzeniu gazów powstałych dzięki spalaniu się również w tym urządzeniu materiału miotającego”⁸⁸.

Wydaje się, że ustawodawca, tworząc legalną definicję broni palnej w 1999 r., uznał te argumenty. W ustawie o broni i amunicji, w art. 4 pkt 1, do broni palnej zaliczono broń bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową. Z takiego podejścia wynikała wprost definicja broni palnej zawarta w art. 7 ustawy. Tak więc według art. 7 u.b.a. w brzmieniu do 5 stycznia 2011 r.:

„Bronią palną jest niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku lub substancji z lufy albo z elementu zastępującego lufę, a przez to do rażenia celów na odległość”.

⁸⁵ Z. Czeczot, T. Tomaszewski, *Kryminalistyka ogólna*, Toruń 1996, s. 331.

⁸⁶ S. Adamczak, *Retrospektywne spojrzenie na definicję broni palnej*, „Służba MO” 1974, nr 4–5, s. 708.

⁸⁷ Z. Czeczot, T. Tomaszewski, op. cit., s. 332.

⁸⁸ T. Hanausek, *Kryminalistyka, Zarys wykładu*, wyd. 3, Kraków 1998, s. 169–170.

Po uchwaleniu definicji treściowej broni palnej szeroko polemizował z nią M. Kulicki⁸⁹. Autor niniejszego opracowania całkowicie zgadza się z argumentacją przedstawioną przez tego autora, bo czy sam wygląd oraz szerokie upowszechnienie się broni gazowej są wystarczającym argumentem za tym, aby te przedmioty uznać za broń palną? Wydaje się, że absolutnie nie. Przecież na rynku dostępne są tzw. zabawki, które są wiernymi kopiami poszczególnych modeli broni palnej i mimo to bronią palną nie są i nigdy nie będą.

Podobnie krytyczne stanowisko wobec koncepcji ustawodawcy w definicji broni palnej wyrażał J. Widacki⁹⁰. Autor za broń palną uważa: „(...) urządzenie służące do wyrzucania z lufy (lub urządzenia ją zastępującego) pocisków za pomocą sprężonych gazów, które powstały podczas spalania materiału miotającego (prochu strzelniczego)”⁹¹.

Jednakże dalej ten sam autor stwierdza, że bronią palną nie jest broń pneumatyczna, ale jest nią broń gazowa⁹². Argumenty, jakie przedstawia J. Widacki, popierające zaliczenie broni gazowej do kategorii broni palnej, są nie do przyjęcia. Autor ten twierdzi, że wystrzeliana substancja to taki swoisty „pocisk”, stąd broń gazowa wyczerpuje kryteria jego definicji. Nie można się z tym zgodzić, ponieważ wystarczy zajrzeć do encyklopedii, aby przekonać się, że pociskiem musi być „miotany na odległość przedmiot przeznaczony do rażenia celu”⁹³. Także w „Leksykonie naukowo-technicznym” pod hasłem „pocisk” znajdziemy informację, że jest to pojęcie z zakresu uzbrojenia i że jest to „przedmiot o określonym kształcie (kuli, stożka itp.) wyrzucany z broni palnej lub wyrzutni, przeznaczony do rażenia celów na odległość”⁹⁴.

W USJP pod hasłem „pocisk” znajdujemy następujący opis: „opływowa bryła wyrzucana z broni palnej lub z wyrzutni, przeznaczona do

⁸⁹ M. Kulicki, *Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej*, Kraków 2001, s.31–37.

⁹⁰ J. Widacki, *Badania broni i amunicji*, [w:] J. Widacki (red.), *Kryminalistyka*, Warszawa 2008, s. 328.

⁹¹ Ibidem.

⁹² Ibidem.

⁹³ *Wielka encyklopedia PWN*, t. 21, Warszawa 2004, s. 212.

⁹⁴ *Leksykon naukowo-techniczny*, wyd. 5 popr. i uzupeł., Warszawa 2001, s. 734.

rażenia celu na odległość za pomocą zawartego w niej ładunku lub do innych zadań bojowych; także: każdy przedmiot rzucający w walce do zadania ciosu”⁹⁵. W żadnej z tych definicji nie ma chmury gazowej jako desygnatu pocisku. Wydaje się, że jest to na siłę „dorabianie” argumentów w celu zaliczenia broni gazowej do broni palnej, tak jak uczynił to ustawodawca. Niestety, część środowiska kryminalistów i prawników godzi się z zaliczaniem broni gazowej do broni palnej, mimo iż nie ma żadnych racjonalnych argumentów, aby to uczynić. Podane przez twórców ustawy argumenty nie przekonują, a czasami budzą wręcz politowanie i śmiech. Tak jest np. z argumentem, że broń gazowa wygląda jak broń palna, czy też, że jest niebezpieczna z bliskiej odległości. Na ten temat napisano już wiele i nie ma potrzeby do tego wracać⁹⁶.

Tak samo jak S. Adamczak definiował broń palną B. Hołyst⁹⁷. Jednak w jednym z nowszych wydań podręcznika kryminalistyki tegoż autora nie ma definicji kryminalistycznej, zastąpiono ją definicją legalną⁹⁸.

Niezwykle szeroką definicję broni palnej przedstawił T. Marcinkowski⁹⁹. Według niego do broni palnej zaliczamy, oprócz broni krótkiej, myśliwskiej, sportowej i wojskowej, także broń gazową, pneumatyczną, strzelającą pociskami raketowymi, laserową (sic!) oraz aparaty do uboju bydła, pistolety do wstrzeliwania metalowych kołków. Tak szerokie ujęcie pojęcia broni palnej wydaje się całkowicie nieuzasadnione. Trudno zgodzić się, że laser coś wystrzeliwuje, a już na pewno nie siłą spalania się gazów prochowych. Promień laserowy tym się różni od zwykłego „promienia” świetlnego, że jest jednolity widmowo i fotony są niezwykle skondensowane, a co za tym idzie promień laserowy dysponuje ogromną energią. A przecież nikomu nie przychodzi do głowy zaliczać nawet bardzo silnego reflektora do broni palnej. Podobnie nie do

⁹⁵ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3, Warszawa 2003, s. 209.

⁹⁶ Zob. np. M. Kulicki, *Dowodowa...*, s. 32–37; M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępa, *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, Toruń 2009, s. 532–535.

⁹⁷ B. Hołyst, *Kryminalistyka*, wyd. 8 zmien. i rozsz., Warszawa 1996, s. 428.

⁹⁸ B. Hołyst, *Kryminalistyka*, wyd. 11 zmien., Warszawa 2007, s. 647–648.

⁹⁹ T. Marcinkowski, *Medycyna sądowa dla prawników*, Warszawa 1993, s. 306.

przyjęcia jest zaliczanie broni pneumatycznej do broni palnej. Tu także nie następuje „spalanie się materiału miotającego”. Energia potrzebna do wystrzelenia pocisku uzyskiwana jest podczas rozprężania się gazu (powietrze lub CO₂).

Po przeanalizowaniu wszystkich wyżej podanych definicji broni palnej, zdaniem autora opracowania, najbardziej przydatną na gruncie kryminalistyki i prawa karnego definicję broni palnej podał M. Kulicki¹⁰⁰. Autor ten uważa, że: „Broń palna jest to niebezpieczne narzędzie, które ze względu na budowę oraz przewidziany przez wytwórcę lub użytkownika sposób wykorzystania gazów powstających ze spalania materiału miotającego ma zdolność wystrzelenia pocisku z energią zdolną spowodować śmierć lub ciężkie obrażenia ciała człowieka”.

Zwraca uwagę, że powyższa definicja oparta jest na następujących cechach konstytutywnych broni palnej:

- broń palna wystrzeliwuje pocisk;
- broń palna wystrzeliwuje pocisk siłą gazów powstałych ze spalania materiału miotającego (ewentualnie napędzającego – w ręcznej broni raketowej);
- broń palna wystrzeliwuje pocisk z energią wystarczającą do spowodowania śmierci lub ciężkich obrażeń ciała człowieka;
- zdolność broni do rażenia pociskiem jest zależna od budowy broni i przewidzianej technologii wystrzału, pod którą należy rozumieć rodzaj i ilość materiału miotającego, warunki spalania tego materiału oraz rodzaj i masę pocisku¹⁰¹.

Powyższy pogląd całkowicie podzielają także współautorzy wcześniej przywoływanego podręcznika kryminalistyki¹⁰².

Kryterium energii pocisku jest nowe na gruncie polskiej kryminalistyki, ale nie światowej. Niektóre ustawodawstwa określają wprost, jaka broń będzie podlegała reglamentacji, a jaka nie, i wiążą to z energią, z jaką pocisk jest zdolny spowodować śmierć lub ciężkie uszkodzenia

¹⁰⁰ M. Kulicki, *Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej*, Toruń 1991, s. 217–218.

¹⁰¹ Ibidem, s. 218.

¹⁰² M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, *Kryminalistyka. Wybrane...*, s. 535.

ciała. Dla przykładu w Niemczech granicą jest energia kinetyczna pocisku wynosząca powyżej 7,5 J (dżula)¹⁰³. Także w państwach azjatyckich – np. w Hongkongu¹⁰⁴ występuje kryterium energetyczne, z tym że jest ono znacznie niższe – 3 J¹⁰⁵. Ale nie tylko w państwach zachodniej Europy i azjatyckich decydująca jest energia pocisku. Czeska ustawa o broni i amunicji wprost określa energię graniczną pocisku na 7,5 J (w przypadku broni palnej) i 16 J (w przypadku broni pneumatycznej)¹⁰⁶, powyżej tej energii wymagana jest rejestracja broni.

Biorąc powyższe pod uwagę, zupełnie nieuzasadnione jest pominięcie kryterium energii kinetycznej pocisku w ustawie o broni i amunicji i to mimo tego, iż w opiniach do projektu tejże ustawy podnoszone były takie postulaty¹⁰⁷.

Omawiając pojęcie broni strzeleckiej, nie sposób nie wspomnieć o legalnej definicji broni pneumatycznej. W u.b.a. została ona zawarta w art. 8. Czytamy tam, co następuje:

„W rozumieniu ustawy bronią pneumatyczną jest niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonego gazu jest zdolne do wystrzelenia pocisku z lufy lub elementu ją zastępującego i przez to zdolne do rażenia celu na odległość, a energia kinetyczna pocisku opuszczającego lufę lub element ją zastępujący przekracza 17 J.”

Obecna definicja broni pneumatycznej została wprowadzona do u.b.a. nowelą z 2003 r., wcześniej ta definicja była następująca: „W rozumieniu ustawy bronią pneumatyczną jest niebezpieczne dla życia lub zdrowia urządzenie, które w wyniku działania sprężonego gazu jest zdolne do wystrzelenia pocisku z lufy gwintowanej lub elementu ją zastępującego i przez to zdolne do rażenia celu na odległość”.

¹⁰³ Aktuelles Waffenrecht. Vorschriftensammlung mit Erläuterungen, Karsfeld–München 1994, A-Bundesrecht 1.1, 8/5. Także po zmianie prawa w 2002, 2008 i 2009 r. pozostawiono niezmienione kryterium energetyczne.

¹⁰⁴ Co prawda Hongkong od 1997 r. jest częścią ChRL, ale prawo o broni nie uległo tam zmianie [przyp. L.S.].

¹⁰⁵ Zob. Hong Kong. 1997 'Firearms and Ammunition Regulations 1997.' *Bilingual Laws Information System (BLIS)*. Hong Kong: Department of Justice. 30 June;

¹⁰⁶ Ustawa z 8 marca 2002 r. o broni palnej i amunicji (*Zakon o strelnych zbrani a strelivu 119/2002 Sb.*).

¹⁰⁷ Zob. opinia o projekcie, op. cit.

W definicji sprzed 2003 r. zwraca uwagę lufa gwintowana. Skąd pomysł na taką definicję? Aby to rozwikłać, należy zajrzeć do materiałów sejmowych w procesie legislacyjnym, który doprowadził do uchwalenia u.b.a. Tam czytelnik znajdzie dyskusję na forum komisji sejmowej, gdzie poseł J. Dziewulski stwierdził, że żaden renomowany producent broni nie zhańbi się tym, aby produkować broń pneumatyczną bez gwintu w lufie. Niestety, wszyscy renomowani producenci broni okryli się hańbą i wyprodukowali na rynek polski olbrzymie ilości broni pneumatycznej z gładkim przewodem lufy (nawiasem mówiąc, było to do przewidzenia – praw ekonomii się nie oszuka). Dlatego też w 2003 r. dokonano nowelizacji u.b.a., a wyżej przywołany poseł przyznał, iż popełnił błąd.

Kolejną nowelizację w zakresie broni pneumatycznej przeprowadzono przywoływaną już ustawą z 5 stycznia 2011 r., ponieważ nie wymaga się już zezwoleń na posiadanie broni pneumatycznej, jednak należy ją zarejestrować¹⁰⁸.

2. Kryminalistyczna systematyka broni palnej

Nie sposób omawiać aspektów broni palnej bez ogólnych rozważań dotyczących systematyki broni palnej.

Systematyka (od gr. *systematos* – zestaw) jest to podział na grupy według pewnego systemu¹⁰⁹. Z kolei system definiowany jest jako „układ elementów mający określoną strukturę, stanowiący logicznie uporządkowaną całość”¹¹⁰. Systematykę tworzą klasyfikacje. Te z kolei z definicji są „systematycznymi podziałami przedmiotów na klasy, działy, poddziały itp. dokonywane wg określonej zasady”¹¹¹. Inaczej klasyfi-

¹⁰⁸ Nowelizacja art. 11 pkt 9 u.b.a. – Pozwolenia na broń nie wymaga się w przypadku: 9) posiadania broni pneumatycznej.

¹⁰⁹ *Słownik wyrazów obcych PWN*, Wydanie nowe, Warszawa 1997, s. 1066; *Mały słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 1994, s. 900. Zob. także definicje w *Słowniku języka polskiego PWN* w Internecie – systematyka – definicja, synonimy, przykłady użycia (pwn.pl)

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ *Mały słownik...*, s. 312; *Słownik wyrazów...*, s. 552.

kać określa się jako „zaliczenie przedmiotu lub zjawiska do odpowiedniego działu, grupy”¹¹².

Oczywiście klasyfikacje muszą spełniać warunki poprawności podziału logicznego. Są one zachowane, gdy:

- podział jest dokonywany na podstawie jednego kryterium;
- suma zakresów, członów podziału daje zakres dzielony;
- podział jest rozłączny, a to znaczy, że elementy podziału wzajemnie się wykluczają (zakresy nie zachodzą na siebie).

Kryminalistyczna systematyka broni palnej jest przydatna nie tylko kryminalistyce, ale przede wszystkim prawu karnemu. Powinna ona spełniać następujące zadania:

- umożliwić zainteresowanemu kryminalistycznymi aspektami broni palnej poznanie jej odmian i specyficznych właściwości;
- ułatwić zainteresowanemu poznanie tych cech broni, które warunkują powstawanie istotnych śladów kryminalistycznych;
- ułatwić prowadzącemu czynności procesowo-kryminalistyczne w sprawach związanych z bronią palną ustalanie i docenianie śladów oraz wnioskowanie o nich;
- ułatwić przesłuchiwanie na temat okoliczności zdarzenia związanego z bronią palną przez wykorzystanie wiedzy o postrzegalnych wzrokowo i słuchowo elementach broni, jej obsłudze, odgłosach współdziałania mechanizmów i innych efektach jej działania.

Kryminalistyczna systematyka broni palnej umożliwia sformułowanie opisu każdego egzemplarza broni. Taki opis ułatwia grupową identyfikację broni palnej. Dokładny opis umożliwia również katalogowanie broni palnej według kryteriów kryminalistycznych¹¹³.

W tej monografii systematyka została zaprezentowana zwięźle, gdyż nie jest ona tematem wywodów tego opracowania.

W doktrynie kryminalistyki najczęściej można spotkać klasyfikacje broni palnej dokonane zwykle według kryterium przeznaczenia tej broni, cech zewnętrznych (długości), zakresu automatyki, liczby luf

¹¹² Ibidem.

¹¹³ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, *Kryminalistyka. Wybrane...*, s. 545.

i struktury ich wnętrza, a czasem wręcz tylko ograniczają się one do wymieniania najpopularniejszych rodzajów broni strzeleckiej. Klasyfikacje te zwykle są niepełne, pomijają wiele podstaw podziału dotyczącego sfery śladów, a więc ważnych z punktu widzenia kryminalistyki i uzyskiwania środków dowodowych. Autor monografii całkowicie zgadza się z M. Kulickim¹¹⁴, który stwierdza, że szereg popularnych podstaw klasyfikowania broni, w tym broni palnej, jest z punktu widzenia kryminalistyki, a co za tym idzie także prawa karnego, po prostu nieprzydatna.

Dobrze opracowana kryminalistyczna systematyka broni palnej umożliwia nie tylko wyszczególnienie cech warunkujących powstawanie określonych śladów kryminalistycznych oraz określających zewnętrzne, wzrokowo rozpoznawalne cechy w dowolnym egzemplarzu broni palnej, ale przede wszystkim powinna umożliwiać sformułowanie ujednoczonego i jednoznacznego opisu egzemplarza broni¹¹⁵.

Niestety, większość znanych autorów opracowań kryminalistycznych nie przywiązuje wielkiej wagi do systematyki broni palnej, zawężając znacznie podstawy klasyfikacyjne. Według B. Hołysta¹¹⁶ najważniejszymi kryteriami podziału są przeznaczenie broni oraz system konstrukcji i zasada działania. Ze względu na cel, jakiemu broń ma służyć, autor ten klasyfikuje broń na cztery grupy, a mianowicie:

- broń bojową (wojskową);
- broń myśliwską;
- broń sportową;
- broń specjalnego znaczenia.

Innym kryterium podziału zastosowanym przez B. Hołysta jest konstrukcja broni, a ściślej długość jej lufy. Mamy wówczas do czynienia z podziałem na broń długą i broń krótką. W obrębie tej pierwszej grupy wyżej wymieniony autor wyróżnia: karabiny powtarzalne, samopowtarzalne i maszynowe, strzelby i sztucery myśliwskie oraz karabinki sportowe. Drugą grupę stanowią pistolety i rewolwery.

Bardzo podobne kryteria podziału proponuje J. Kasprzak¹¹⁷.

¹¹⁴ M. Kulicki, *Nieostrożne...*, s. 59.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, s. 650–651.

¹¹⁷ J. Kasprzak, *Broń palna i ślady jej użycia*, [w:] J. Kasprzak et al., *Kryminalistyka*, Warszawa 2006, s. 120.

Zauważalny jest u powyższych autorów bardzo ogólny sposób klasyfikowania broni palnej. Wydaje się wręcz, że za ogólny, gdyż np. karabiny mają zarówno lufy długie, jak i krótkie. Nie bardzo wiadomo, jak autorzy by zaklasyfikowali np. karabinek kbk AK wz. 1947, kal. 7,62 mm: czy byłaby to broń długa (nawiasem mówiąc jej lufa jest mniej więcej połowy długości typowego myśliwskiego sztucera), czy też krótka (pistolet czy rewolwer ma zwykle lufę znowu o połowę krótszą niż wymienny karabinek).

Karol Sławik¹¹⁸ z kolei wyodrębnia kryterium przeznaczenia i dzieli broń na wojskową (strzelecką), myśliwską i sportową; kryterium rozmiaru – broń długą (karabiny, strzelby i sztucery), krótką (pistolety i rewolwery), kombinowaną (np. pistolet Mauser po dostawieniu kolby) oraz pośrednią (małe pistolety maszynowe). Kolejnym kryterium wyodrębnionym przez tegoż autora jest rodzaj. Tutaj podział wygląda następująco: broń o lufie (lufach) gwintowanej(-ych), lufie (lufach) gładkiej(-ich) oraz broń o lufach kombinowanych. Na koniec K. Sławik wymienia jeszcze dwa kryteria klasyfikacyjne – według systemu broni (samopowtarzalna, automatyczna i maszynowa) oraz kalibru broni. Niewątpliwie taki system klasyfikacyjny, chociaż także bardzo ogólny, jest bardziej przydatny w kryminalistyce.

Zbigniew Czeczot i T. Tomaszewski w podręczniku kryminalistyki z 1989 r.¹¹⁹ również bardzo ogólnie podzielili broń palną, przyjmując jako najważniejsze kryteria podziału: cel jej użycia (broń bojowa, myśliwska, sportowa), konstrukcję (broń długa – karabiny, strzelby, sztucery, oraz krótka – pistolety, rewolwery), zakres wykorzystania gazów prochowych (niesamoczynna, pół- i samoczynna), cechy budowy i działania broni (tu biorą pod uwagę: kaliber, kierunek skrętu gwintu w lufie, sposób usuwania łuski, rodzaj używanej amunicji). Cenne jest, że autorzy prezentują podział broni palnej także ze względu na sposób jej wytworzenia – broń produkowaną fabrycznie oraz broń tzw. samodiałową (wytwarzaną nielegalnie, sposobem chałupniczym). Ostatni

¹¹⁸ K. Sławik, *Kryminalistyka. Przegląd zagadnień*, Warszawa 2002, s. 114–115.

¹¹⁹ Z. Czeczot, T. Tomaszewski, *Podstawy kryminalistyki ogólnej*, Warszawa 1989, s. 192.

podział ma kapitalne znaczenie dla kryminalistyki i prawa karnego. Identyczną systematykę autorzy przedstawili w nowszym opracowaniu z 1996 r.¹²⁰

W jednym z nowszych opracowań J. Widacki¹²¹ klasyfikuje broń palną tylko według trzech kategorii: rodzaju lufy, przeznaczenia i producenta, ale zaznacza, że klasyfikacje mogą być bardzo rozbudowane.

Z kolei J. Nawrotek¹²² wyróżnia następujące klasyfikacje broni palnej:

- podział funkcjonalny broni strzeleckiej;
- podział organizacyjny broni strzeleckiej;
- podział broni strzeleckiej według stopnia automatyzacji podczas przeładowania;
- podział broni strzeleckiej według zasady działania;
- klasyfikacja konstrukcyjna broni strzeleckiej według Piotra Wilniewczyca, z 1958 r.

Jak można zauważyć, klasyfikacje powyższego autora trochę odbiegają od tych przyjętych w doktrynie kryminalistyki. Być może wynika to z tego, że autor jest emerytowanym oficerem wojska i są to klasyfikacje przyjęte na gruncie wojskowym. Nie zmienia to faktu, że także te podziały częściowo pokrywają się z tymi proponowanymi przez przedstawicieli nauki kryminalistyki.

Włodzimierz Kędziński¹²³ systematyzuje broń palną, opierając się na systematyce M. Kulickiego, V. Kwiatkowskiej-Wójcikiewicz i L. Stępki¹²⁴, którzy zaproponowali 27 kryteriów podziału.

1. Broń palna

Klasa I – broń długa

Rodzaj 1 – karabiny maszynowe

Rodzaj 2 – karabiny

¹²⁰ Z. Czeczot, T. Tomaszewski, *Kryminalistyka ogólna*, Toruń 1996, s. 334–335.

¹²¹ J. Widacki (red.), *Kryminalistyka...*, s. 328.

¹²² J. Nawrotek, *Klasyfikacja broni strzeleckiej*, [w:] J. Nawrotek, F.E. Kazimierski, *Krótką broń palną. Zagadnienia wybrane*, Toruń 2011, s. 38–48.

¹²³ W. Kędziński, *Broń palna i ślady jej użycia*, [w:] W. Kędziński (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. 3, Szczytno 1995, s. 331–334; idem, *Kryminalistyczna problematyka broni strzeleckiej*, [w:] G. Kędzińska, W. Kędziński (red.), *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia techniki*, Szczytno 2011, s. 240 i nast.

¹²⁴ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, *Kryminalistyka...*, s. 546–557.

- Grupa A – jednostrzałowe
- Grupa B – powtarzalne
- Grupa C – automatyczne
 - Podgrupa a – samopowtarzalne
 - Podgrupa b – samoczynne (umożliwiają ogień ciągły)
- Rodzaj 3 – pistolety maszynowe
 - Grupa A – z regulatorem ognia (umożliwiają strzały pojedyncze)
 - Grupa B – bez regulatora ognia (tylko do ognia ciągłego)
- Rodzaj 4 – strzelby gładkolufowe
 - Grupa A – jednostrzałowe
 - Grupa B – wielostrzałowe
 - Podgrupa a – dwulufowe
 - Podgrupa b – jednolufowe magazynkowe (powtarzalne)
 - Podgrupa c – samopowtarzalne magazynkowe
 - Podgrupa d – trójlufowe
- Rodzaj 5 – strzelby kombinowane
 - Grupa A – dwulufowe
 - Podgrupa a – obie lufy gwinowane (ekspres i ekspres-bok)
 - Podgrupa b – jedna lufa gwintowana (kniejówka)
 - Grupa B – trójlufki
 - Podgrupa a – jedna lufa gwintowana
 - Podgrupa b – dwie lufy gwintowane
 - Podgrupa c – trzy lufy gwintowane (ekspres-trójlufka)
 - Grupa C – czwórłufki – dwie lufy gładkie i dwie gwintowane (virling)
- Klasa II – broń krótka
 - Rodzaj 1 – pistolety
 - Grupa A – jednostrzałowe
 - Podgrupa a – gładkolufowe (np. pistolet sygnałowy)
 - Podgrupa b – gwintowane (np. tarczowe)
 - Grupa B – wielostrzałowe
 - Podgrupa a – samopowtarzalne (do ognia pojedynczego)
 - Podgrupa b – samoczynne (umożliwiają ogień ciągły)
 - Rodzaj 2 – rewolwery

Klasa III – broń nietypowa

Rodzaj 1 – broń przerabiana i chałupnicza

Rodzaj 2 – broń utajona

Rodzaj 3 – pistolety i rewolwery śrutowe

Autorzy wyszczególniają także niebezpieczne narzędzia broniopodobne, które nie są traktowane jako broń palna.

Rodzaj 1 – osadzaki kołków (wstrzeliwiają stalowe gwintowane kołki po dociśnięciu aparatu do przeszkody)

Rodzaj 2 – aparaty ubojowe (wyszczepiają na odległość 5 cm stalowy bolec, który następnie się cofa)

Rodzaj 3 – rewolwery i pistolety gazowe (niebezpieczne zwłaszcza przy strzałach z przyłożenia)

Rodzaj 4 – broń pneumatyczna

Grupa A – sprężyna napędza tłok wytwarzający ciśnienie powietrza wyrzucające pocisk z lufy

Grupa B – ciśnienie pochodzi z pojemnika ze sprężonym CO₂

Grupa C – broń posiada komorę wstępnego sprężania powietrza, lecz nie ma sprężyny napędzającej tłok – jak w grupie A.

Każda z klas, rodzajów, grup i podgrup wymienionych w tej klasyfikacji różni się zewnętrznym wyglądem, a w niektórych przypadkach może być określana na podstawie słyszalnych efektów funkcjonowania. Wyjątek stanowią pistolety i rewolwery gazowe, które celowo projektowane są tak, aby zewnętrznym wyglądem imitowały krótką broń palną.

Z pozostałymi dwudziestoma sześcioma kryteriami klasyfikacyjnymi można zapoznać się w przywołanym już podręczniku kryminalistyki, którego współautorem jest także autor tej monografii¹²⁵.

Jednym z ważniejszych kryteriów klasyfikacyjnych i jednym z podstawowych parametrów we wszystkich rodzajach broni strzeleckiej jest jej kaliber¹²⁶. Dlatego też autor tego opracowania doszedł do wniosku, że należy poświęcić mu więcej uwagi oraz miejsca; tym bardziej że pojęcie to bywa w dalszym ciągu objaśniane niezbyt precyzyjnie. Czyta-

¹²⁵ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępa, *Kryminalistyka...*, s. 546–557.

¹²⁶ Za: M. Kulicki, L. Stępa, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna...*, s. 83–89.

jąc w prasie sensacyjne artykuły na temat przestępstw z bronią w ręku, często spotykamy się z mylnym dziennikarskim opisem broni, którą posiadał przestępca, np. że strzelał z broni ogromnego kalibru 22 mm lub że zatrzymano przestępcę, który posiadał pistolet o kalibrze 45 mm. W pierwszym przypadku można by pomyśleć, że mowa jest o broni, w której średnica lufy zbliżona jest do posiadanej przez pistolet sygnałowy (potocznie zwany raketnicą o kal. 26 mm). W rzeczywistości chodzi o broń małokalibrową o kal. .22 w układzie calowym lub 5,6 mm w układzie metrycznym. W drugim przypadku mowa jest z pewnością o broni o kal. .45 w układzie calowym lub 11,43 mm w układzie metrycznym. W Polsce jak na całym świecie prawidłowe są obie te formy, jeżeli są właściwie używane. Najczęstszym błędem jest połączenie liczbowej wielkości calowej z symbolem długości systemu metrycznego wyrażonego w milimetrach. Następnym nieporozumieniem, często spotykanym w polskiej literaturze fachowej, jest definicja kalibru. Na przykład w „Nowej encyklopedii powszechnej PWN” z roku 1996 (wydanie pierwsze, tom 3) na str. 225 pod hasłem „kaliber” mamy objaśnienie: „Kaliber, (niem.< arab.) średnica części prowadzącej przewodu lufy → broni palnej (mierzona zwykle między polami gwintu, rzadziej między bruzdami luf gwintowanych) lub pocisku; wyrażona w mm (między innymi w Polsce) lub częściach cala – setnych (np. USA) albo tysięcznych (W. Brytania)”¹²⁷. W wielu publikacjach dotyczących broni palnej nie omawia się tego zagadnienia szerzej, wychodząc z założenia, że wszyscy wiedzą, o co chodzi¹²⁸, lub podaje się, że „kalibrem nazywamy najmniejszą średnicę zawartą pomiędzy przeciwległymi polami we wnętrzu lufy”. Niekiedy dodatkowo przedstawiony bywa schematyczny rysunek unaoczniający, pomiędzy którymi polami dokonuje się pomiaru¹²⁹. W literaturze podaje się także, że słowem „kaliber” oznacza się średnicę

¹²⁷ Nowa encyklopedia powszechna PWN, Warszawa 1996, t. 3, s. 225.

¹²⁸ Np. B. Hołyst, *Kryminalistyka*, Warszawa 2000, rozdział XXXIV (Broń); W. Kędzierski (red.), *Technika kryminalistyczna*, Szczytno 1995, rozdz. 20.

¹²⁹ Zob. np. P. Horoszowski, *Zarys ogólny kryminalistyki*, Warszawa–Łódź 1954, s. 325 oraz rys. 58; Podobnie – wyd. 2, Warszawa 1958, s. 444.; S. Torecki, *1000 słów o broni i balistyce*, Warszawa 1982, s. 97; J. Widacki (red.), *Kryminalistyka*, Warszawa 2002, s. 334.

pocisku podawaną w mm w układzie metrycznym lub w setnych albo tysięcznych częściach cala w państwach anglosaskich¹³⁰. Należy zwrócić uwagę na dwie formy określania kalibru. Obie one są stosowane w broniostwie. Po pierwsze kalibrem określa się liczbę zbliżoną do średnicy przewodu lufy broni, która w połączeniu z dodatkowym oznaczeniem liczbowym, a często również słownym, charakteryzuje ściśle określoną amunicję, którą można pod taką nazwą odszukać w specjalistycznej literaturze informacyjno-normatywnej oraz informatorach handlowych, (np. 6,5x54 Mauser i 6,5x54 M.-Sch) pierwsza liczba (6,5) oznacza przybliżoną wielkość kalibru w milimetrach, druga liczba (54) określa długość łuski w milimetrach, a dodatkowe wyrażenie (np. Mauser) – ściśle określony rodzaj amunicji. W przykładzie tym, mimo wielu wspólnych cech, mowa jest o dwóch różnych nabojach. W obu przypadkach dopuszczalne maksymalne średnice pocisków są do siebie zbliżone i wynoszą: dla 6,5x54 Mauser – 6,64 mm, a dla 6,5x54 M.-Sch. – 6,70 mm. Jednak ciśnienia w komorach nabojoych podczas spalania ładunku miotającego wynoszą dla 6,4x54 Mauser – 2700 barów, a dla 6,5x54 M.-Sch – 3200 barów. Różnica ciśnień w komorach nabojoych w tych przypadkach wynosi 500 barów. Mimo takiej samej długości łusek (54 mm) całkowita długość pierwszego naboju wynosi 68 mm, a drugiego 77,80 mm. Ten przykład dowodzi, jak skomplikowaną i delikatną materią jest problematyka nazewnictwa i klasyfikacji na podstawie tylko i wyłącznie tak zwanego kalibru. Różnorodność kalibrów i typów nabojoych zmusiła cywilizowany świat do utworzenia katalogów, w których zostały przedstawione ważne podstawowe dane techniczne produkowanej w przeszłości i w dniu dzisiejszym amunicji. Przykładowo dane dotyczące amunicji skompletowane przez belgijską *Commission Internationale Permanente*, potocznie zwaną CIP, są źródłem informacji dotyczących amunicji i parametrów dostosowanych do nich komór nabojoych. Tylko i wyłącznie używając pełnego określenia kalibru, jesteśmy w stanie odnaleźć, np. w międzynarodowych tabelach CIP, ściśle określony typ amunicji. Dodatkowo oznaczenia tego typu umieszcza się

¹³⁰ Zob. np. W. Lampel, R. Mahrhold (oprac. J. Ahlborn, T. Teichmann), op. cit., s. 134 i nast.

na broni przystosowanej do takiej, a nie innej amunicji. Jest to wymóg stosowany we wszystkich cywilizowanych krajach świata.

Po drugie, z bronioznawczego punktu widzenia jako kaliber określa się średnią z dwóch minimalnych tabelarycznych wymiarów wnętrza lufy gwintowanej i maksymalnej tabelarycznej średnicy pocisku. W przypadku najbardziej znanej amunicji małowalibrowej .22 long i do niej dopasowanej lufy broni, poszczególne parametry wynoszą:

- minimalna średnica pomiędzy polami lufy – 5,36 mm
- minimalna średnica pomiędzy bruzdami – 5,58 mm
- maksymalna średnica pocisku – 5,72 mm

Opierając się na definicji encyklopedycznej, kaliber tej broni powinien wynosić w przybliżeniu 5,4 mm, natomiast średnia z tych trzech wartości w zaokrągleniu wynosi około 5,6 mm i to odpowiada wielkości kalibru. Innymi przykładami odmienności składowych pojęcia „kaliber” mogą być: karabinek kbkAK, w którym odległość między przeciwległymi polami wynosi 7,62 mm zaś średnica pocisku – 7,85 mm; pistolet oznaczony jako 9x19 Para (9 mm Luger), w którym średnica lufy między polami wynosi 8,84 mm a średnica pocisku – 9,03 mm.

Rozpatrując znaczenie słowa „kaliber” z technicznego punktu widzenia, należy mieć na uwadze dopasowywanie (kalibrowanie) trzech elementów współwystępujących ze sobą (komora naboju, lufa, pocisk), a najważniejsze w zakresie bezpieczeństwa jest to, ażeby pocisk nie utknął w lufie, zaś w sferze skuteczności (celności i donośności) broni, aby odpowiednio uszczelniał lufę. Tu spotykamy się z pierwszym podstawowym obowiązkiem, jakim jest znakowanie zarówno amunicji, jak i broni zapewniające dopasowanie tych elementów. Regulacje prawne poparte rzetelną wiedzą techniczną, wymagalność precyzyjnego znakowania broni i naboju oraz upowszechnienie wiedzy bronioznawczej przyczyniają się do likwidacji wielu niejasności w zakresie produkcji, importu, obrotu i posiadania broni strzeleckiej oraz amunicji. Znakowanie broni i amunicji świadczy o prawidłowo funkcjonującym systemie klasyfikacji. Porównać to można do symboli i oznaczeń rejestracyjnych pojazdów samochodowych. Prawidłowa klasyfikacja zapewnia z jednej strony uregulowany dostęp do urządzeń strzeleckich, a z drugiej strony zabezpiecza przed ich niewłaściwym wykorzystaniem.

Jak wyżej napisano, kaliber lufy gwintowanej to w uproszczeniu odległość między przeciwległymi polami lufy (powierzchnie wklęsłe gwintu nazywane są bruzdami). Kaliber lufy gładkościennej w broni myśliwskiej określa liczba kul, jakie można do danej broni odlać z jednego angielskiego funta ołowiu (0,453 kg). Oprócz liczby określającej kaliber myśliwskiej broni gładkolufowej podawana jest również długość komory nabojojowej (70 lub 65 mm). Warto wiedzieć, że niektóre współczesne określenia kalibru mają charakter nominalny i nie pokrywają się z rzeczywistą średnicą lufy. Na przykład kaliber .38 wywodzi się z czasów, gdy do rewolwerów gładkolufowych odlewano okrągłe ołowiane pociski. Wówczas kaliber 38 (bez kropki) oznaczał, że z jednego funta ołowiu powstawało właśnie tyle kul pasujących do lufy. Współcześnie spotyka się wiele zróżnicowanych kalibrów broni gwintowanej lub poligonalnej, czasem dzielą je niewielkie różnice¹³¹.

Kaliber broni jest mniej istotnym niż prędkość pocisku czynnikiem określającym siłę rażenia broni palnej. W strzeleckiej ręcznej broni gwintowanej spotkać można kalibry od 4 mm do 12,7 mm, a w broni gładkolufowej myśliwskiej od 36 (10,2 mm średnicy lufy) do 4 (23,4 mm średnicy). W pistolecie sygnałowym kalibrem jest średnica gładkościennej lufy i w modelu stosowanym w Polsce wynosi 26 mm. Dla broni tzw. samodziiałowej (chałupniczej) wyrabianej z rur gładkościennych kalibrem jest również średnica lufy wyrażona w milimetrach.

Na kontynencie europejskim kalibry broni gwintowanej określa się w milimetrach, w USA w setnych częściach cala, a w Wielkiej Brytanii w tysięcznych częściach cala. Aby określić w milimetrach kaliber podany w ułamkach cala, należy 25,4 mm (1 cal) podzielić przez 100 (1000), a wynik pomnożyć przez znaną wartość podaną w setnych (tysięcznych) cala. Zestawienie najczęściej podawanych kalibrów ręcznej broni palnej według oznaczeń kontynentalnych oraz ich ewentualnych odpowiedników amerykańskich i brytyjskich przedstawia poniżej tabela 1.

¹³¹ Ostatnio coraz częściej spotyka się określenie nabojów i broni .357 Magnum. Tak oznaczony nabój to przedłużony i zawierający więcej prochu nabój kalibru .38, co umożliwiło zwiększenie prędkości początkowej pocisku o około 120 m/s.

Tabela. 1. Zestawienie najczęściej podawanych kalibrów ręcznej broni palnej według oznaczeń kontynentalnych oraz ich ewentualnych odpowiedników amerykańskich i brytyjskich (oprac. autora)

Oznaczenie kontynentalne	Oznaczenie amerykańskie	Oznaczenie brytyjskie
4 mm (Flobert)		
5,45 mm (AKS-74, Tantal)		
5,56 mm	.22	.220
6 mm (Flobert)		
6,35 mm	.25	.250
7,11 mm	.28	.280
7,62 mm (np. kbkAK)		
7,65 mm	.30	.300
7,92 mm (Mauser)		
8,12 mm	.32	.320
9 mm	.35	.350
9,65 mm	.38	.380
10,40 mm	.41	.410
11,17 mm	.44	.440
11,43 mm	.45	.450
11,63 mm		.458
12,7 mm	.50	.500

Gwintowaną broń myśliwską oznacza się dwiema liczbami, z których pierwsza oznacza kaliber lufy, a druga długość komory nabojeowej (łuski), np. 7x57.

Niewątpliwie zwraca uwagę, że systematyka broni palnej oparta na 27 kryteriach klasyfikacyjnych jest najpełniejszą i najbardziej przydatną kryminalistycie.

Warto zwrócić uwagę, że także w obcych opracowaniach nie spotyka się tak rozbudowanej systematyki broni palnej. Dla przykładu już w latach 50. ubiegłego wieku czescy autorzy podręcznika kryminalistyki poklasyfikowali broń palną według następujących kryteriów: zewnętrznych cech budowy (broń bojowa, myśliwska, sportowa, niedozwolona – np. zamaskowana, historyczna) i sposobu odpalania naboju¹³².

¹³² B. Němec (red.), *Učebnice kriminalistiky*, Praha 1959, s. 753–755.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, wydaje się, że tylko systematyka opracowana przez M. Kulickiego, V. Kwiatkowską-Wójcikiewicz, L. Stępkę daje podstawy do należytego sklasyfikowania danego egzemplarza broni palnej, tak aby mogło to ułatwić identyfikację grupową, a często także indywidualną¹³³.

Na dowód powyższego twierdzenia, na podstawie powyżej przedstawionej systematyki, można sformułować następującą kryminalistyczną charakterystykę polskiego pistoletu maszynowego wz. 1963 zwanego „rakiem”: broń odcylkowa, krótka, automatyczna, strzelająca „z otwartego zamka”, umożliwiająca prowadzenie ognia ciągłego, z nieruchomą lufą, nieryglowanym zamkiem otwieranym bez opóźnienia, z osłabiaczem podrzutu, z donośnikiem prostokątnym, z pazurem wyciągu prostokątnym na godzinie 2, z wyrzutnikiem o obrysie trójkąta na godzinie 9, usuwająca łuskę samoczynnie w prawo. Grot igliczny w postaci zaokrąglonego stożka usytuowany jest centralnie i nieruchomy. Jest to broń o kalibrze 9 mm z lufą gwintowaną czteropolowo o szerokości pola 2,8 mm, gwint jest prawoskrętny o kącie 6,8°, zamek nieryglowany, czółko zamkowe z rysami koncentrycznymi. Jest to broń na naboje krótkie (Makarowa) z pociskiem jednolitym płaszczowym o małej energii wylotowej (323 J), posiadająca magazynek dwurzędowy, z bezpiecznikiem blokującym zamek. Jest to broń produkowana fabrycznie.

Do tego opisu można dodać, że jest to broń nader podatna na samoodpalenia bez udziału języka spustowego przy nieostrożnym cofaniu zamka. Praktyka zna wiele postrzeleń i samopostrzeleń z tym związanych, zwłaszcza że sprzyjała temu pierwotna niezbyt klarowna instrukcja obsługi.

3. Broń palna do ochrony osobistej i jej rodzaje

Według u.b.a. do ochrony osobistej może być używana wyłącznie krótka broń palna. Wynika to wprost z art. 10 ust. 4 pkt 1 u.b.a., gdzie

¹³³ M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, *Kryminalistyka. Wybrane...*, s. 546–556.

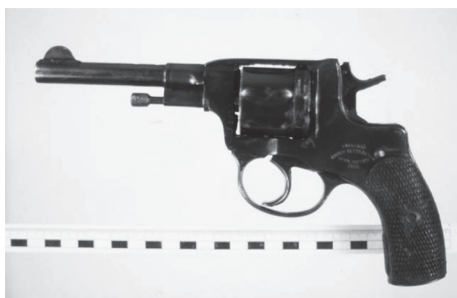
Fot. 8. Pistolet Mauser M1914/34 kal. 7,65 mm. Fot. L. Stęпка

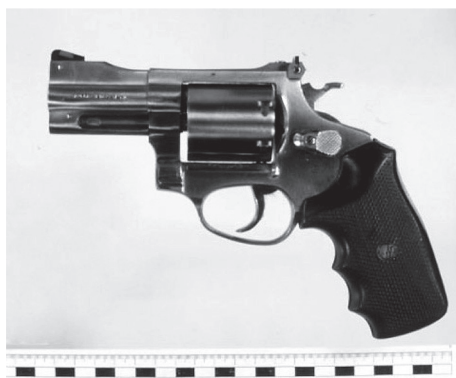
Fot. 9. Pistolet Walther P-99 kal. 9 mm Para. Fot. L. Stęпка

czytamy, że broń palna do ochrony osobistej to broń bojowa, gazowa, alarmowa w postaci pistoletów (fot. 8 i 9) lub rewolwerów (fot. 10 i 11) centralnego zapłonu o kalibrach od 6 mm do 12 mm. W związku z tym nie ma żadnych możliwości, aby do ochrony osobistej używać broni długiej, takiej jak strzelby czy karabiny, albo broni automatycznej – samoczynnej.

Ustawodawca w żadnym akcie normatywnym nie stworzył legalnej definicji broni bojowej. W związku z tym wydaje się, że chodziło o tzw. broń ostrą wystrzeliwującą pociski w odróżnieniu od broni gazowej czy alarmowej, które pocisków nie wystrzeliwiają. Mimo że w ustawie nie ma legalnej (treściowej) definicji broni bojowej, to *a contrario*, biorąc pod uwagę definicje broni gazowej oraz alarmowej, można stwierdzić, że bronią bojową jest rewolwer albo pistolet o kalibrze od 6 do 12 mm,

Fot. 10. Rewolwer Nagant wz. 1895 kal. 7,62 mm. Fot. L. Stępka

Fot. 11. Rewolwer Rossi kal. .357 Magnum. Fot. L. Stępka

z którego można strzelać nabojami z pociskami twardymi. Z tak rozumianego pojęcia broni bojowej do ochrony osobistej wynika także, że nie wszystkie pistolety i rewolwery centralnego zapłonu mogą być stosowane jako broń do ochrony osobistej. Skoro ustawodawca określił kaliber broni od 6 do 12 mm, to jasnym jest, że nie można rejestrować broni palnej do ochrony osobistej o kalibrach poniżej 6 mm (np. .22 – 5,56 mm) oraz powyżej 12 mm. W takim razie nie ma żadnej możliwości, aby osoby legalnie do ochrony osobistej posiadały broń krótką o kalibrze np. .50 (12,7 mm). Aktualnie w Polsce można nabyć broń palną o maksymalnym kalibrze .458 (według oznaczeń brytyjskich), czyli 11,63 mm.

Omawiając broń palną bojową do ochrony osobistej, należy zwrócić uwagę na różnice, jakie dzielą pistolety i rewolwery, bowiem prak-

tyka pokazuje, że często zamiennie używa się pojęć rewolwer i pistolet jako synonimu broni palnej bojowej, a przecież już na pierwszy rzut oka widać różnice dzielące te dwa rodzaje broni palnej do ochrony osobistej. We współczesnych pistoletach występuje zamek oraz magazynek zawierający od kilku do kilkunastu (w skrajnych przypadkach kilkudziesięciu) naboji. Nawiasem mówiąc, zastanawia fakt, dlaczego ustawodawca, wzorem innych państw, nie ograniczył liczby naboji dostępnych w pistoletach. Wydaje się, iż można wystosować postulat *de lege ferenda*, aby przy najbliższej nowelizacji u.b.a. ustawodawca takie ograniczenie wprowadził np. maksimum 15–17 naboji w magazynku (tak jak w pistoletach Glock 17 – 17 naboji w magazynku – czy Glock 19 albo P-99 Walther – 15 naboji w magazynku). Powyżej na fot. 8 i 9 pokazano dwa pistolety. Pierwszy Mauser kal. 7,65 mm z czasów II wojny światowej oraz nowoczesny P-99 Walther kal. 9 mm.

Natomiast w rewolwerach widoczny jest bęben nabojowy, który jest cylindrem z komorami nabojowymi. W rewolwerach nie występuje zamek ani magazynek. Powyżej na fotografiach 10 i 11 pokazano dwa rewolwery – pierwszy z końca XIX w. – Nagant wz. 1895 kal. 7,62 mm oraz współczesny rewolwer produkcji brazylijskiej – Rossi kal. .357 Magnum.

Rozdział II. Prawo o broni w II Rzeczypospolitej i w okresie okupacji

1. Polskie prawo o broni w II Rzeczypospolitej (1919–1939)

Po zakończeniu I wojny światowej na terenach Polski w rękach ludności znajdowało się bardzo dużo różnego rodzaju broni i amunicji. Sytuacja ta wymagała pilnego opanowania oraz wydania odpowiednich przepisów prawnych. Należy także pamiętać, że odzyskując niepodległość w 1918 roku, Polska odziedziczyła po zaborcach ich systemy prawne. Nie było możliwe natychmiastowe wprowadzenie jednolitego prawa, chociażby ze względu na głębokie różnice gospodarcze i społeczne istniejące pomiędzy poszczególnymi regionami państwa¹³⁴. Dotyczyło to także prawa regulującego posiadanie broni. Odrębne przepisy dla poszczególnych regionów kraju obowiązywały do końca 1932 r.

Pierwszym wydanym po odzyskaniu niepodległości aktem prawnym dotyczącym broni był Dekret z 25 stycznia 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji (Dz.U. z dnia 29 stycznia 1919 r., Nr 9, poz. 123). Dekret ten w art. 1 stwierdzał, iż „prawo nabywania, przechowywania i używania wszelkiego rodzaju broni palnej, karabinów maszynowych, armat, zarówno ich części składowych i przyborów wszelkiego rodzaju, amunicji, nabojów, pocisków do tego rodzaju broni

¹³⁴ D. Makiła, Z. Naworski, *Historia prawa na ziemiach polskich. Polska pod zaborami. „II Rzeczypospolita”. Zarys wykładu*, Toruń 2000, s. 121–124; zob. też F. Ryszka (red.), *Historia państwa i prawa Polski 1918–1939*, cz. II, Warszawa 1968; J. Bardach, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, *Historia ustroju i prawa polskiego*, Warszawa 1996, s. 552; B. Lesiński, W. Rozwadowski, *Historia prawa*, Warszawa–Poznań 1980, s. 392–393; K. Sójka-Zielińska, *Historia prawa*, Warszawa 1997, s. 316.

używanych, bomb i granatów ręcznych i materiałów wybuchowych do ich wyrobu przeznaczonych – przysługuje władzom wojskowym, policji oraz tym organizacjom i osobom cywilnym, które posiadają pozwolenie odpowiedniej władzy państwowej”. Następnie w art. 2 Dekretu czytamy, że nabywanie, przechowywanie, użytkowanie i sprzedaż broni oraz materiałów wybuchowych przez osoby cywilne może następować tylko po wydaniu zezwolenia, w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, przez Ministra Spraw Wewnętrznych lub organy przez niego upoważnione. Wydane do Dekretu przepisy wykonawcze (rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 1919 r. – Dz.U. z dnia 6 lutego 1919 r., Nr 12, poz. 133) – upoważniały policję komunalną, za zgodą komisarza ludowego, do wydawania osobom cywilnym pozwoleń na posiadanie krótkiej broni palnej i amunicji do niej. W tym samym rozporządzeniu Minister zarządził, aby osoby cywilne lub organizacje społeczne, które nie mają odpowiedniego pozwolenia, złożyły wszelkiego rodzaju broń palną w powiatowym zarządzie policji komunalnej do dnia 9 lutego 1919 roku. Natomiast policja komunalna miała przekazywać uzyskane w ten sposób przedmioty właściwym dowództwom okręgów wojskowych. Według art. 3 Dekretu pozwolenia na posiadanie broni myśliwskiej i broni krótkiej do ochrony osobistej wydawane były przez Ministra Spraw Wewnętrznych lub organ przez niego upoważniony. Zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym z 21 maja 1920 r. (Dz.U. z 1920 r., Nr 43, poz. 266) takim organem upoważnionym były władze administracyjne pierwszej instancji. Pozwolenia na broń palną krótką dla obrony osobistej mogły być wydawane tylko w wypadkach koniecznej potrzeby. Wszelkie pozwolenia wystawione wcześniej przez policję zachowywały ważność do czasu, na jaki zostały wydane. Dekret przewidywał konfiskatę wszelkiej broni i amunicji, na którą nie wydano pozwolenia. Przewidywał także sankcje karne: za posiadanie broni wojskowej lub materiałów i przedmiotów służących do użytku wojskowego – karę do 1 roku więzienia lub grzywny do wysokości 5000 marek, za posiadanie broni myśliwskiej lub krótkiej palnej – do 3 miesięcy aresztu lub grzywny do 3000 marek. Dochodzeniem i orzekaniem w tych sprawach zajmowały się władze administracyjne.

Po ustaleniu polskiej granicy wschodniej, Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1921 r. (Dz.U. z 1921 r., Nr 71, poz. 472), rozciągnięto moc obowiązującą Dekretu z dnia 25 stycznia 1919 r. na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty: grodzieński, białowieski i wołkowyjski województwa białostockiego. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1922 r. (Dz.U. z 1922 r., Nr 64, poz. 576) rozciągało ww. Dekret na Ziemię Wileńską.

W dniu 30 września 1921 r. Minister Spraw Wewnętrznych wydał Okólnik nr 132 w sprawie wydawania pozwoleń na broń palną. Wprowadzono nim jednolite wzory blankietów pozwoleń na broń, a także szczegółowo określono tryb postępowania przy zakupie i rejestracji broni. Przewidziano wydawanie dla instytucji państwowych (zatrudniających stróżów, woźnych – strzegących kas i składów) pozwolenia na broń dla okaziciela. Okólnik regulował także posiadanie broni przez urzędników i straż leśną lasów państwowych, a także zasady posiadania broni myśliwskiej przez strażników lasów prywatnych.

Przepisy wykonawcze dotyczące broni wydawano dość chaotycznie. Zapisy w poszczególnych aktach prawnych powtarzały się, a niekiedy wzajemnie wykluczały.

Rozporządzenie policyjne z dnia 30 stycznia 1922 r. dotyczące broni¹³⁵ zawierało interesujące wyróżnienie przedmiotów zakazanych, których sprzedaż jest całkowicie zabroniona. Do przedmiotów tych zaliczono kastety, bicz z rzemieni, gumy czy powrozy zawierające wkładki metalowe lub ciężarki. Zabroniony był też handel przedmiotami podobnymi do wymienionych, które mogą służyć jako broń. Zgodnie z rozporządzeniem krótką i długą broń palną wolno było sprzedać jedynie osobie posiadającej pozwolenie na posiadanie lub noszenie broni wymienionej w pozwoleniu. Pozwolenie musiało być wystawione imiennie. Przepisy dotyczyły również broni białej (sztyletów, noży i innej broni siecznej). Rozporządzenie regulowało także szczegółowo zasady prowadzenia ewidencji i ksiąg sprzedaży broni.

¹³⁵ *Zbiór przepisów administracyjnych...*, s. 64–65, [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 28.

Okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych z 14 czerwca 1922 r. w sprawie posiadania broni przez członków ciała dyplomatycznego określał, iż dyplomaci i personel dyplomatyczny otrzymują od Ministra Spraw Zagranicznych legitymacje dyplomatyczne. Legitymacje te uprawniały do posiadania i noszenia krótkiej broni palnej i broni myśliwskiej.

Okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych z 29 sierpnia 1924 r. w sprawie nabywania broni i amunicji przez osoby wojskowe i funkcjonariuszy policji państwowej umożliwiał żołnierzom zawodowym zakup pistoletów i rewolwerów kal. od 6,3 mm do 9 mm na podstawie pisemnego pozwolenia bezpośredniego przełożonego żołnierza. Funkcjonariusz policji państwowej, jeżeli kupował broń krótką, którą miał używać w przyszłości również jako broń służbową, musiał legitymować się pozwoleniem wydanym przez komendanta powiatowego policji. W przypadku jednak, gdy taka broń była nabywana przez policjanta prywatnie, musiał on posiadać pozwolenie na broń takie jak osoba cywilna. Amunicję do posiadanej broni można było kupować po okazaniu sprzedawcy legitymacji służbowej.

Okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych z 10 sierpnia 1925 r. rozciągał konieczność uzyskania pozwolenia na broń sportową kal. 6 mm na amunicję bocznego zapłonu.

Szczegółowe zasady handlu bronią, prowadzenia dokumentacji sprzedaży regulowało również Rozporządzenie policyjne z 30 listopada 1926 r. w przedmiocie nabywania, pozbywania i noszenia broni oraz amunicji. Rozporządzenie to powtarzało zasady posiadania broni przez żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy policji. Określało również wzór karty broni. Rozporządzenie to zabraniało kupowania, sprzedaży i noszenia granatów, pałek gumowych oraz wszelkiego rodzaju broni kłującej, siecznej i palnej ukrytej w laskach czy też w innych przedmiotach.

Minister Spraw Wojskowych w dniu 5 maja 1927 r. wydał przepisy dotyczące nabywania broni i amunicji przez oficerów rezerwy i pospolitego ruszenia Wojsk Polskich. Zgodnie z tymi przepisami oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia w czasie, gdy nie pełnili służby czynnej, mogli nabyć broń palną należącą do przepisanego uzbrojenia. Do zakupu wymagane było pisemne pozwolenie właściwego komendanta Powiatowej Komendy Uzupełnień. Po dokonaniu zakupu wymieniony

komendant dokonywał wpisu do książeczki wojskowej danego oficera. Wpis ten był potwierdzeniem legalności posiadanej broni i na jego podstawie można dokonać zakupu amunicji. Jeżeli taki oficer rezerwy zamierzał nosić broń czy też zakupić inny rodzaj broni, musiał czynić starania o uzyskanie pozwolenia jak inne osoby cywilne.

Tak duża liczba aktów prawnych wykonawczych do dekretu z dnia 25 stycznia 1919 r. w przedmiocie posiadania broni palnej i materiałów wybuchowych wynikała z faktu, iż nie wszystkie te akty wykonawcze obowiązywały na terenie całego kraju, po prostu były dostosowane do odziedziczonego po zaborcach systemu prawnego.

Długotrwały proces unifikacji prawa w zakresie broni palnej zakończyło wydanie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 roku – Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. z 1932 r., Nr 94, poz. 807). Rozporządzenie to, w art. 1, po raz pierwszy wprowadzało definicję legalną broni – „Bronią w rozumieniu niniejszego prawa jest każde narzędzie, przeznaczone do zadawania bezpośrednio lub pośrednio urazów cielesnych”. Jak widać, była ona bardzo ogólna i obejmowała zarówno broń palną, broń białą, jak i inne przedmioty („przeznaczone do zadawania urazów”). Rozporządzenie wprowadzało także definicje amunicji i materiałów wybuchowych:

„Amunicją są gotowe naboje i pociski do broni palnej oraz pociski wybuchowe wszelkiego rodzaju (art. 1 pkt 2)”.

„Materiałami wybuchowymi są ciała w stanie stałym, ciekłym lub lotnym, które pod działaniem podniet fizycznych (mechanicznych) lub chemicznych rozwijają siłę niszczycielską (art. 1 pkt 4)”.

W art. 1 pkt 2 rozporządzenia, po raz pierwszy w naszym prawie, pojawia się powtarzane później w wielu innych aktach prawnych kontrowersyjne określenie „istotne części broni”. Treść przepisu była następująca: „Gotowe lub obrobione istotne części broni lub amunicji uważane są za broń lub amunicję”. Zapis ten był wynikiem tego, że na terenie kraju funkcjonowało wiele nielegalnych zakładów i warsztatów wytwarzających broń. Broń taka była niskiej jakości, nie odpowiadała wymogom bezpieczeństwa i dość często osoby z niej strzelające ulegały

wypadkom, a nawet śmierci. Problem z jakością broni jakby potwierdzała treść art. 14 rozporządzenia – „Wolno puszczać w obieg tylko taką broń, która zaopatrzona jest w firmę lub w znak towarowy wytwórcy lub handlującego, w numer bieżący broni oraz, o ile chodzi o broń palną – w znaki próbne co do jej wytrzymałości i bezpieczeństwa w użyciu”. Naturalnie, tworząc taki przepis, brano także pod uwagę problem niekontrolowanego pojawiania się broni palnej w społeczeństwie i zaopatrywania się w nią przez przestępców. Wydaje się, że podstawowym powodem zapisu były względy bezpieczeństwa związane z użyciem broni. W tym czasie notowano dużo wypadków polegających na tym, że broń podczas strzału rozpadała się, a metalowe części raziły strzelającego. Często też zacinąca się czy też strzelała „sama” – bez nacisku na język spustowy, np. na skutek upadku na twarde podłoże. Tak więc stwierdzenie podczas przeszukania (rewizji) części gotowych, obrobionych broni traktowano jak znalezienie broni. Użycie określenia „gotowe lub obrobione” świadczy właśnie o tym, iż chodziło o części broni w procesie produkcji. Niestety, współcześnie przepis taki jest rozumiany inaczej, o czym była mowa w rozdziale I – jako części broni rozłożone, czy też części broni niesprawnej, zdekompletowanej, co wydaje się (biorąc pierwotne znaczenie) niewłaściwe¹³⁶.

Rozporządzenie także wyróżniało broń typu wojskowego oraz wydzielało ten rodzaj broni do oddzielnej regulacji, traktując, iż jest to broń niedostępna w obszarze cywilnym. W drugiej części rozporządzenie regulowało zagadnienia obrotu bronią. Na handel bronią i amunicją potrzebne było specjalne pozwolenie wydawane przez wojewódzkie władze administracyjne. Wprowadzono zakaz handlu bronią w systemie obwoźnym i podczas targów. Sklep z bronią musiał posiadać specjalne zabezpieczenia przed kradzieżą z włamaniem oraz przed wybuchem pożaru. Podczas sprzedaży obowiązywała ścisła ewidencja broni i amunicji oraz osób dokonujących zakupu. Na posiadanie i noszenie broni wymagane było pozwolenie. Pozwolenie takie, zgodnie z art. 19 rozporządzenia, „wydają powiatowe władze administracji ogólnej według swobodnego uznania osobom niewzbudzającym żadnych obaw, że użyją

¹³⁶ Analogicznie: J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 30.

broni w celach sprzecznych z interesem Państwa albo bezpieczeństwem, spokojem lub porządkiem publicznym”. Żołnierzom w czynnej służbie oraz w rezerwie, a także oficerom z czasów wojny, pozwolenie na broń palną i broń myśliwską wydawały władze wojskowe. Rozporządzenie określało, iż pozwolenie na broń nie może być wydane:

- osobom nieletnim do lat 17,
- chorym umysłowo,
- osobom znanym jako nałogowi pijacy lub narkomani,
- włóczęgom,
- osobom dwukrotnie ukaranym za przekroczenie tego samego przepisu co do nabywania, posiadania i noszenia broni w okresie ostatnich 3 lat.

Wyjątkowo na prośbę rodziców lub opiekunów można było wydać pozwolenie nieletniemu powyżej lat 14 na broń myśliwską lub sportową.

Utrzymano, wprowadzoną w 1922 roku, zasadę, iż pracownicy dyplomacyjni mogą posiadać broń na podstawie legitymacji wydanej przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Utrzymano także instytucję „pozwolenia na okaziciela” wydawanego urzędom, przedsiębiorstwom państwowym i samorządowym oraz przedsiębiorstwom prywatnym, jeżeli broń taka była potrzebna dla ochrony mienia lub bezpieczeństwa życia pracowników. Pozwolenie takie wydawano również zrzeszeniom przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego oraz stowarzyszeniom strzeleckim dla celów sportowych.

Powiatowe władze administracyjne mogły w każdym czasie cofnąć wydane pozwolenie, jeżeli uznały to za wskazane ze względu na interes państwowy, bezpieczeństwo i porządek publiczny. Pozwolenie na broń upoważniało do zakupu broni i amunicji. Pozwolenie na broń myśliwską upoważniało także do zakupu prochu strzelniczego, elaboracja amunicji myśliwskiej do własnego użytku była dozwolona (zresztą tak jest i obecnie). Rozporządzenie zawierało również przepisy karne dotyczące nielegalnego posiadania broni. Uchyłało także wszystkie dotychczasowe regulacje prawne zaborców, a także regulacje wydane od 1919 r. dotyczące broni.

Rozporządzeniem wykonawczym do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. – Prawo o broni, amu-

nicji i materiałach wybuchowych było Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 marca 1933 r. o pozwoleniach na broń do użytku osobistego oraz o nabywaniu i pozbywaniu się tej broni (Dz.U. z 1933 r., Nr 22, poz. 179). Rozporządzenie to wprowadzało nowy wzór pozwolenia na posiadanie lub noszenie broni oraz na pozwolenie posiadania broni w celach muzealnych, naukowych lub pamiątkowych. Pozwolenia wydawano na okres nieprzekraczający trzech lat. Broń można było nabywać jedynie po okazaniu pozwolenia. Nabywana broń musiała być w pozwoleniu ściśle określona. Nowością w prawie o broni było określenie w treści tego rozporządzenia rodzajów broni, na którą nie wymagano pozwolenia. Do takiej broni należała wszelka broń wytworzona przed 1850 rokiem, wiatrówki o maksymalnym kalibrze do 6 mm, aparaty automatyczne służące wyłącznie do zabezpieczania dostępu do budynków lub poszczególnych pomieszczeń w budynku przed wtargnięciem osób niepowołanych, aparaty służące do uboju bydła. Ustalenie granicy historyczności broni palnej na 1850 rok było zabiegiem umownym. Data ta nie miała żadnego znaczenia w rozwoju konstrukcyjnym broni palnej. Zwracając uwagę na poprzednią edycję (do 2011 r.), obowiązującej współcześnie ustawy o broni i amunicji, warto pamiętać, iż została ona wprowadzona do prawa tym właśnie rozporządzeniem.

Kolejnymi rozporządzeniami wykonawczymi do Prawa o broni... były: rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 grudnia 1933 r. o pozwoleniach na broń, wydawanych przez władze wojskowe (Dz.U. z 1934 r., Nr 13, poz. 106). Rozporządzenie ustalało wzór pozwolenia na broń dla żołnierzy, kryteria jego przyznawania, a także tryb nabywania broni palnej przez żołnierzy. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych oraz Przemysłu i Handlu z dnia 27 stycznia 1936 r. o broni białej i ograniczeniach handlu bronią (Dz.U. z 1936 r., Nr 94, poz. 96) prowadziło do rozciągnięcia przepisów dotyczących broni na określone rodzaje broni białej, ponadto zakazywano handlu wszelkiego rodzaju bronią ukrytą w przedmiotach niemających wyglądu broni, wszelkiego rodzaju pistoletami z pochwami czy też ściśle określoną bronią białą. Wymagano pozwolenia na noszenie szabli, szpad, bagnatów, lanc i pik, sztyletów oraz noży o długości ostrza ponad 10 cm zarówno z ostrzem stałym, jak i składanym.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 stycznia 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wojskowych o nabywaniu, posiadaniu i noszeniu broni przez niektórych funkcjonariuszy Lasów Państwowych (Dz.U. z 1937 r., Nr 8, poz. 64) stanowiło, że funkcjonariusze służb leśnych, zajmujący stanowiska nadleśniczych, adiunktów leśnych, praktykantów techniczno-leśnych, leśniczych, podleśniczych, praktykantów leśnych, gajowych, dozorców i strażników mogli bez pozwolenia nosić i posiadać przydzieloną im broń palną – krótką lub długą typu wojskowego, a także nabywać, posiadać i nosić broń myśliwską. Noszenie broni palnej długiej typu wojskowego było dozwolone jedynie w związku z pełnioną służbą. Posiadanie i noszenie wymienionej wyżej broni zostało uzależnione od imiennego zaświadczenia właściwej dyrekcji lasów państwowych. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 listopada 1938 r. o broni typu wojskowego (Dz.U. z 1938 r., Nr 88, poz. 600) stanowiło, że do broni typu wojskowego zaliczano karabiny i karabinki samopowtarzalne używane przez wojsko do celów służbowych, karabiny maszynowe, pistolety maszynowe, działa, moździerce i granatniki. Ostatni przedwojenny akt prawny dotyczący broni – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 kwietnia 1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Przemysłu i Handlu o istotnych częściach broni palnej i amunicji (Dz.U. z 1939 r., Nr 41, poz. 273) – ustalało, co wchodzi w skład istotnych części broni oraz amunicji. Według tego rozporządzenia istotnymi częściami broni palnej były „lufa, części broni, które zamykają tył lufy podczas strzału lub stanowią jej przedłużenie (np. trzon zamkowy, bęben w rewolwerze)”. Istotnymi częściami amunicji były łuska i pocisk.

2. Prawo o broni w czasie okupacji

1 września 1939 r. wybuchła II wojna światowa. Mimo iż Polska bohatercko podjęła walkę z dwoma wrogami, słabo wyposażona armia nie była w stanie przeciwstawić się najeźdźcom. Jak wiemy, część ziem polskich znalazła się pod okupacją niemiecką, natomiast wschodnie pro-

wincje zostały zajęte przez ZSRR. Polacy nigdy nie pogodzili się z takim stanem rzeczy, czego wyrazem było to, że już po wojnie nie uznano praw narzuconych przez okupantów jako obowiązujących w Polsce.

Na terenach, które władze hitlerowskie włączyły do Rzeszy (Śląsk, Wielkopolska, Pomorze), obowiązywało w pełni prawo niemieckie, które nie przewidywało możliwości legalnego posiadania broni przez ludność pochodzenia polskiego. Posiadaną legalnie, na podstawie pozwoleń wydanych przed wojną przez władze polskie, broń należało natychmiast zdać w najbliższej jednostce policji niemieckiej. Za nielegalne posiadanie broni przez ludność polską groziły wysokie sankcje karne – obóz pracy, obóz koncentracyjny albo kara śmierci. Nielegalne posiadanie broni okupanci niemieccy traktowali jako rażące naruszenie porządku publicznego i bezpieczeństwa Rzeszy¹³⁷.

Inaczej przedstawiała się sprawa na terenach Generalnego Gubernatorstwa, gdzie już 12 września 1939 r. gen. Walther von Brauchitsch wydał Rozporządzenie Naczelnego Dowódcy Wojska o posiadaniu broni – Dziennik Rozporządzeń dla obszarów okupowanych w Polsce (dalej Dz. ROP, nr 3, s. 8). W wyniku tego rozporządzenia „wszelką broń i amunicję, granaty ręczne, środki wybuchowe i wszelki sprzęt wojenny należy oddać” (§ 1). Wyżej wymienione przedmioty należało zdać w ciągu 24 godzin na najbliższym posterunku wojskowym lub policyjnym. Broń mogli posiadać obywatele niemieccy na podstawie pozwolenia wydane go przez dowódców wojskowych. W przeciwieństwie do terenów Rzeszy w Generalnym Gubernatorstwie za posiadanie broni bez pozwolenia, sankcja była jedna – kara śmierci (§ 2 rozporządzenia). Sprawy tego rodzaju rozpatrywały sądy doraźne złożone „z pułkownika albo z tą samą władzą karania wyposażonego dowódcy i z dwóch dalszych żołnierzy”¹³⁸.

Jednocześnie okupant niemiecki zniszczył lub przejął kontrolę nad Państwowymi Wytwórniami Uzbrojenia. Wielokrotnie dopuszczano się

¹³⁷ M. Mazaraki, *Łowiectwo w Polsce*, Kraków 1993, s. 144.

¹³⁸ Zob. Rozporządzenie o posiadaniu broni z dnia 12 września 1939 r., [w:] A. Wrzyszczyk, *Okupacyjne sądownictwo niemieckie w Generalnym Gubernatorstwie 1939–1945. Organizacja i funkcjonowanie*, Lublin 2008, s. 39–40; także A. Weh, *Prawo Generalnego Gubernatorstwa w układzie rzeczowym z objaśnieniami i skróconym*, Kraków 1941, s. C 300, [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 33.

też grabieży muzealnych kolekcji broni palnej i z kolekcji prywatnych. Tylko nieliczne eksponaty udało się, z narażeniem życia, zachować do czasów powojennych¹³⁹.

Kolejne rozporządzenie Naczelnego Dowódcy Wojska z dnia 6 października 1939 r. (Dz. ROP, nr 8, s. 32, § 1) o posiadaniu broni rozciągnęło zakres obowiązywania poprzedniego rozporządzenia na wszystkie tereny polskie zajęte przez wojska niemieckie¹⁴⁰.

Następne rozporządzenie wydał H. Frank 31 października 1939 r., a dotyczyło ono zwalczania czynów gwałtu w Generalnym Gubernatorstwie (dalej: C 305)¹⁴¹. Według niego karane było również samo niepowiadomienie władz o fakcie posiadania broni przez inną osobę – § 10 pkt 2 – „Kto otrzymawszy wiadomość o nielegalnym posiadaniu broni przez innego, zaniecha bezzwłocznie powiadomić o tym władze, podlega karze śmierci”.

Ponieważ powyższe rozporządzenia przyniosły niewielki skutek i Polacy wcale nie kwapili się z oddawaniem broni, 17 grudnia 1939 r. wyższy dowódca SS i policji wydał rozporządzenie policyjne o udzielaniu nagród osobom przyczyniającym się do wykrycia kryjówek broni¹⁴². Przewidziano w nim dla osób, które dobrowolnie i niezwłocznie doniosły o faktach ukrywania broni, nagrodę w wysokości do 1000 zł.

Zgodnie z przepisami władz hitlerowskich przewidziano „legalne” posiadanie broni palnej przez osoby narodowości polskiej tylko w dwóch przypadkach: dla funkcjonariuszy Policji Państwowej (karabin i pistolet, wykluczono broń maszynową) oraz straży leśnej (broń myśliwska gładkolufowa). W przypadku strażników leśnych posiadanie broni i wydawanie pozwoleń na broń regulowało rozporządzenie H. Franka z dnia 14 grudnia 1939 r. o noszeniu broni przez polskich urzędników leśnych w Generalnym Gubernatorstwie oraz Rozporządzenie z 24 maja 1940 r. o ustanowieniu Korpusu Ochrony Lasów¹⁴³.

¹³⁹ M. Mazaraki, op. cit., s. 144.

¹⁴⁰ A. Wrzyszczyk, op. cit., s. 39.

¹⁴¹ Ibidem, s. 65–66.

¹⁴² Ibidem, s. 66.

¹⁴³ A. Weh, op. cit., D 671–672, [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 34.

W czasie okupacji w lasach szerzyło się kłusownictwo. W związku z tym H. Frank 13 kwietnia 1940 r. wydał rozporządzenie w sprawie ochrony lasów i zwierzyny w Generalnym Gubernatorstwie. W § 8 pkt 2 rozporządzenia okolicznością obciążającą było uprawianie kłusownictwa przy użyciu broni palnej. Za to przestępstwo groziła kara śmierci¹⁴⁴.

26 listopada 1941 r. H. Frank wydał kolejne rozporządzenie o posiadaniu broni w Generalnym Gubernatorstwie (Dz. RGG, nr 111, s. 622–623)¹⁴⁵. W § 1 zabroniono posiadania broni palnej, amunicji, granatów ręcznych i materiałów wybuchowych bez specjalnego pozwolenia władz. Gdy nielegalnym posiadaczem wyżej wymienionych przedmiotów lub substancji była osoba narodowości innej niż niemiecka, podlegała karze śmierci. Zagrożone taką samą karą były także osoby, które miały wiedzę o tym, że ktoś nielegalnie posiada broń lub inne wymienione w rozporządzeniu substancje, a nie doniosły bezzwłocznie o tym fakcie policji (§ 2).

Wszystkie, wyżej przedstawione akty prawne wydane przez okupacyjne władze niemieckie obowiązywały do czasu zakończenia wojny na terenach Polski zajętych przez hitlerowców.

Na terenach zajętych po 17 września 1939 r. przez ZSRR w zakresie dostępności broni obowiązywało prawo radzieckie. Sowiecki system prawa karnego był dość złożony. Głównym aktem prawnym był kodeks karny Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Radzieckiej (RSFRR) z 1926 r., który był wielokrotnie zmieniany, uzupełniany i nowelizowany¹⁴⁶. Poza tym na zajętych terenach poszczególni dowódcy wojskowi wydawali swoje zarządzenia (szczególnie w strefach przygranicznych). Nie można też zapomnieć, że część terytorium Polski (zajęta po 17 września) została włączona do Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, część do Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, a tam obowiązywały republikańskie kodeksy karne (wzorowane i w znacznej części stanowiące przedruk kodeksu karnego RSFRR).

¹⁴⁴ Ibidem, D 670, [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 34.

¹⁴⁵ A. Wrzyszczyk, op. cit., s. 67–69.

¹⁴⁶ K. Sójka-Zielińska, op. cit., s. 376–377.

Nielegalne posiadanie broni w Rosji Radzieckiej, a później w ZSRR, było przestępstwem. Znajdowało to odzwierciedlenie już w kodeksie karnym z 1922 r. Przestępstwo to umieszczono w rozdziale 8 dotyczącym naruszenia przepisów zabezpieczających zdrowie publiczne, bezpieczeństwo publiczne i spokój publiczny¹⁴⁷. Zaliczono do niego nielegalną produkcję broni palnej, amunicji i materiałów wybuchowych, ich przechowywanie i zbywanie. Analogiczne regulacje znajdujemy w kodeksie karnym z 1926 r. Przestępstwem nie było jedynie posiadanie broni długiej o lufie gwintowanej oraz broni krótkiej w postaci pistoletów i rewolwerów. Chcąc posiadać taką broń, należało uzyskać pozwolenie organów milicyjnych. Wydawano je członkom komitetów partii komunistycznej (od szczebla dzielnicowego, zakładowego), pracownikom prokuratury, sądów, kadrze kierowniczej niektórych zakładów pracy i kołchozów, poczty oraz banków. Posiadanie broni palnej przez kadrę milicji i wojska regulowały odrębne przepisy. Szeroki dostęp do broni miały kluby i organizacje sportowe.

Tradycyjnie w Rosji i ZSRR posiadanie broni myśliwskiej o lufach gładkich nie podlegało ścisłej ewidencji i reglamentacji. Co prawda na jej posiadanie wymagano pozwolenia wydanego przez lokalną administrację, ale aby je uzyskać, wystarczyło zaświadczenie o zameldowaniu, zatrudnieniu i świadectwo właściwej postawy moralno-politycznej wydane przez organizację społeczną. Braku pozwolenia, a co się z tym wiąże nielegalnego posiadania broni myśliwskiej i amunicji, nie traktowano jako przestępstwo, a jedynie jako naruszenie zarządzeń administracyjnych, co było karane odebraniem broni i karą grzywny.

W kodeksie karnym z 1922 r. brak było ścisłego wyznaczenia kary za nielegalne posiadanie broni i amunicji. Jej wysokość zależna była od konkretnej sytuacji, a przede wszystkim od tego, czy sprawca nie prowadzi „działalności kontrrewolucyjnej”¹⁴⁸.

¹⁴⁷ G.A. Kriger, B.A. Kurinov, Ju. M. Tkačevskij (red.), *Sovetskoe Ugolovnoe Pravo. Obščaa čast*, Moskva 1981, s. 40; S.V. Maksimov (red.), *Ugolovnoe pravo. Obščaa čast*, Moskva 2005, s. 9, [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 34–35.

¹⁴⁸ Por. I. Andrejew, *Zarys prawa karnego państw socjalistycznych*, Warszawa 1979, s. 122–123.

Inaczej rzecz się miała w kodeksie karnym z 1926 roku. Tam za nielegalny wyrób broni i amunicji przewidywano karę pozbawienia wolności od roku do lat 8, a za nielegalne posiadanie broni karę do 5 lat pozbawienia wolności.

Właśnie takie prawo władze radzieckie wprowadziły na zajętych po 17 września 1939 r. terenach polskich. Oczywiście, obawiając się zbrojnego oporu, poszczególni lokalni dowódcy wojskowi nakazywali ludności zdawanie posiadanej broni. Tak działo się do końca 1939 r. Później wprowadzono wyżej opisane regulacje. Mimo to często nielegalne posiadanie broni przez ludność polską traktowano inaczej niż na terenach ZSRR. Wielokrotnie sprawcom przypisywano przestępstwo cięższe, oskarżając o zdradę, zbrojną działalność kontrrewolucyjną, działalność przeciwko i na szkodę ZSRR¹⁴⁹. Naturalnie te zbrodnie były zagrożone karą śmierci czy też długoletnim pobytem w obozach pracy.

¹⁴⁹ A. Applebaum, *Gułag*, Warszawa 2005, s. 119, 137–138.

Rozdział III. Prawo o broni w Polsce po II wojnie światowej do roku 2000

Przedstawienie prawa o broni po zakończeniu II wojny światowej na terenach polskich nie jest zadaniem łatwym, ponieważ regulacje prawne muszą być przedstawione na tle bogatej historii tego okresu¹⁵⁰. Jak wiadomo, pomimo wielu zakazów władz okupacyjnych broń w czasie wojny znajdowała się w rękach walczącego podziemia, u przestępców oraz u znacznej części społeczeństwa, która niekiedy przyłączała się do walki zbrojnej z okupantami.

Na terenie Polski formalnie obowiązywał kodeks karny z 1932 r., ale władze komunistyczne wydały w latach 1944–1954 ponad 100 dekretoów i ustaw wprowadzających zmiany w celu realizacji nowych celów politycznych i gospodarczych¹⁵¹. Jeżeli chodzi o nielegalne posiadanie broni, już kodeks karny Wojska Polskiego z 23 września 1944 r. przewidywał karę śmierci za samo gromadzenie środków walki zbrojnej w celu zamachu¹⁵².

Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN) z 24 sierpnia 1944 r. o rozwiązaniu tajnych organizacji wojskowych na terenach wyzwolonych (Dz.U. z 1944 r., Nr 3, poz. 12) nakazywał przekazywanie broni i zaopatrzenia tych organizacji jednostkom Wojska Polskiego.

Z kolei w dekrete z 16 listopada 1945 r. – o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz.U. z 1945 r., Nr 53, poz. 300) przewidywano górne zagrożenie karą śmierci za wyrabianie, gromadzenie i przechowywanie broni. Zapis ten powtórzono w art. 4 Dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. (tzw. małego ko-

¹⁵⁰ Por. W. Roszkowski, *Najnowsza historia Polski 1945–1980*, Warszawa 2003, [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 36.

¹⁵¹ A. Lityński, *Historia prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2005, s. 99.

¹⁵² *Ibidem*.

deksu karnego) o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz.U. z 1946 r., Nr 30, poz. 192 z późniejszymi zmianami). Zgodnie z tymi normami za wyrabianie, gromadzenie lub przechowywanie broni palnej, materiałów lub przyrządów wybuchowych bez zezwolenia groziła kara więzienia na czas nie krótszy niż 5 lat lub dożywotniego więzienia albo kara śmierci. W § 2 przewidywano możliwość zastosowania przez sąd, w przypadkach mniejszej wagi, nadzwyczajnego złagodzenia kary albo nawet odstąpienia od niej.

Wszelkie użycie broni palnej, czy to przez zbrojne organizacje opozycyjne, czy też przez zwyczajnych przestępców traktowano jednakowo – jako przejawy bandytyzmu¹⁵³. Oficjalnie bardzo często mówiono o bandytach, by deprecjonować powody polityczne. Komenda Główna Milicji Obywatelskiej (MO) wydawała szereg rozkazów, zarządzeń, okólników mających na celu odzyskiwanie broni¹⁵⁴. W pierwszych powojennych latach odnotowywano rocznie kilkanaście tysięcy napadów z bronią.

Władze komunistyczne próbowały z tym walczyć m.in. przez oferowanie nagród. Dla przykładu Zarządzenie nr 162 Komendanta Głównego MO z dnia 7 listopada 1946 r. w sprawie wypłaty nagród za zdobytą broń (odebraną ugrupowaniom zbrojnym lub osobom nie posiadającym na nią pozwolenia) – wprowadziło taryfikator premiowania funkcjonariuszy: za odzyskany granat przewidywano wypłatę 100 zł, za karabin – 200 zł, za pistolet – 400 zł, za automat lub Rkm – 600 zł, za Ckm, działło lub moździerz – 1000 zł, za radiostację polową – 2000 zł. Warunkiem wypłaty była sprawność tego sprzętu¹⁵⁵. W wyniku działań służb milicyjnych liczba posiadanej nielegalnie przez społeczeństwo broni palnej znacznie spadła.

W omawianym okresie powojennym było możliwe uzyskanie pozwolenia na posiadanie broni na zasadach określonych w opisywanym

¹⁵³ Zob. P. Majer, *Milicja obywatelska 1944–1957. Geneza, organizacja, działalność, miejsce w aparacie władzy*, Olsztyn 2004, s. 127–128.

¹⁵⁴ P. Majer, *Milicja Obywatelska w systemie organów władzy PRL (zarys problematyki i źródła)*, Toruń 2003, s. 131 i nast., [za:] [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 37–38.

¹⁵⁵ Ibidem, s. 308, [za:] [za:] J. Kasprzak, W. Brywczyński, op. cit., s. 37.

wcześniej Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. – Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych. Zasadnicza część tego aktu prawnego obowiązywała do 1961 r. Zmiany dotyczyły przepisów karnych Rozporządzenia (zostały uchylone) oraz organu wydającego pozwolenie na komendanta wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej (MO). W praktyce pozwolenia otrzymywały osoby wywodzące się z ówczesnych elit politycznych – sekretarze i pracownicy komitetów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR), prokuratorzy, sędziowie, kadra kierownicza większych zakładów pracy¹⁵⁶.

Stosunkowo łatwe było uzyskanie pozwolenia na broń myśliwską i broń sportową.

Zmianie uległy także zasady uzyskiwania pozwoleń dla kadry zawodowej wojska. W tym celu wydano 12 stycznia 1948 r. rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej o pozwoleńiach wydawanych oficerom i podoficerom zawodowym na nabywanie i posiadanie krótkiej broni palnej i broni myśliwskiej oraz amunicji do nich (Dz.U. z 1948 r., Nr 4, poz. 28).

W połowie lat 50. ubiegłego wieku podjęto prace nad nowym prawem dotyczącym posiadania broni. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 stycznia 1958 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 23 marca 1933 r. o pozwoleńiach na broń do użytku osobistego oraz o nabywaniu i pozbywaniu się tej broni (Dz.U. z 1958 r., Nr 8, poz. 23) włączono do katalogu broni, na które wymagane było pozwolenie wiatrówki kal. do 6 mm.

W drugiej połowie 1960 r. prace nad nowymi regulacjami w zakresie broni palnej zakończono i 31 stycznia 1961 r. sejm uchwalił ustawę o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. z 1961 r., Nr 6, poz. 43). Ustawa weszła w życie bez *vacatio legis* z dniem ogłoszenia 10 lutego 1961 r.

¹⁵⁶ J. Kasprzak, *Broń palna – wybrane zagadnienia kryminalistyczne w świetle nowych regulacji prawnych*, [w:] „Problemy Współczesnej Kryminalistyki”, t. 4, E. Gruza, T. Tomaszewski (red.), Warszawa 2001, s. 163 oraz J. Kasprzak, *Zagadnienia związane z pojęciem broni palnej w świetle nowych regulacji prawnych i orzecznictwa*, [w:] „Problemy Współczesnej Kryminalistyki”, t. 9, E. Gruza, T. Tomaszewski (red.), Warszawa 2005, s. 28.

W ustawie brak było legalnej definicji broni palnej. Znajdowała się tylko definicja zakresowa broni w art. 1 – „Ilekcroć... jest mowa o broni bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć broń palną krótką oraz broń myśliwską i sportową”. Podobnie za amunicję uważano amunicję do broni palnej krótkiej, myśliwskiej i sportowej. Do ustawy przeniesiono przepis z rozporządzenia z 1932 r., w którym uznaje się gotowe lub obrobione istotne części broni lub amunicji za broń lub amunicję. Wydaje się, że powodem takiego zabiegu na pewno nie była już troska o jakość produkowanej w niewielkich wytwórniach broni (tak jak to miało miejsce w przypadku wymienionego rozporządzenia z 1932 r.), ponieważ takowe nie istniały, a chęć całkowitego zakazu dostępu do broni czy też jej części i obawa przed możliwością wyprodukowania broni samodziłowej.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 19 października 1961 r. w sprawie określenia organów Milicji Obywatelskiej właściwych do wydawania pozwolenia na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń oraz określenia istotnych części broni i amunicji (Dz.U. z 1961 r., Nr 52, poz. 289) określiło, iż istotnymi częściami broni są jej części będące podstawą montażową oraz następujące części i zespoły umożliwiające danie strzału: lufa, zamek i komora zamkowa. Wyszczególnienie istotnych części broni nie zmieniło się przez wiele lat i zostało powtórzone w nowym rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 września 1975 r. w sprawie określenia organów Milicji Obywatelskiej właściwych do wydawania pozwolenia na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń oraz określenia istotnych części broni i amunicji (Dz.U. z 1975 r., Nr 32, poz. 173). Dopiero w 1986 r. rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 grudnia 1986 r. w sprawie określenia organów właściwych do wydawania pozwoleń na broń, ustalenia wzorów pozwoleń na broń, oraz określenia istotnych części broni i amunicji (Dz.U. z 1987 r., Nr 1, poz. 7) unormowano, iż istotnymi częściami broni są szkielet, lufa i komora zamkowa.

Ustawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych wyraźnie określała w art. 4, iż broń wolno posiadać tylko na podstawie pozwolenia wydanego przez organy MO. Dozwolone było tylko nabywanie, posiadanie i noszenie broni wymienionej w pozwoleniu. Pozwolenie wyda-

wane było przez komendanta wojewódzkiego MO. Ocena, czy zasadne jest wydanie obywatelowi takiego pozwolenia, zależała od organu MO. Wydający miał prawo sprawdzić, czy osoba ubiegająca się o pozwolenie posiada określoną wiedzę w zakresie przepisów i zasad obchodzenia się z bronią. Ustawa nie dotyczyła problematyki broni służbowej wojska i innych organów wyposażonych w broń służbową na mocy odrębnych przepisów, jak również posiadania i używania broni sportowej w obrębie strzelnicy.

Na podstawie art. 7 ustawy pozwolenie na broń nie było wydawane osobom do lat 18, chorym psychicznie, osobom znanym jako narkomani lub nałogowi alkoholicy oraz osobom niemającym stałego miejsca zamieszkania lub ustalonego źródła utrzymania. Wyjątkowo mogło być wydane pozwolenie na broń sportową osobie powyżej lat 16 na wniosek rodziców lub opiekuna. Pozwolenia nie wymagano również na posiadanie broni palnej wyprodukowanej przed 1850 r.

Organ MO nie musiał uzasadniać decyzji odmawiającej wydania pozwolenia, jeżeli uznał, iż odmowa uzasadniona jest interesem bezpieczeństwa państwa lub zachowaniem porządku publicznego (art. 8). Organ wydający mógł w każdym czasie cofnąć wydane pozwolenie i określić termin do zbycia broni i amunicji. Ustawa wprowadzała instytucję pozwolenia na broń na okaziciela (art. 14) w urzędach, instytucjach, zakładach i przedsiębiorstwach.

Na podstawie art. 15 ustawy Minister Spraw Wewnętrznych miał prawo, jeżeli interes bezpieczeństwa państwa lub porządek publiczny tego wymagały, na terenie całego kraju lub jego części zarządzić zdeponowanie wszelkiej lub niektórych rodzajów posiadanej broni w określonych przez siebie miejscach i terminach. Powołano się na ten przepis podczas stanu wojennego z 1981 r. (art. 21 Dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym – Dz.U. z 1981 r., Nr 29, poz. 154).

Ustawa zawierała także przepisy karne dotyczące bezprawnego wyrobienia, posiadania lub zbywania wiatrówki (art. 27). Za takie czyny groziła kara do trzech miesięcy aresztu lub kara grzywny.

W art. 28 przewidziano karę pozbawienia wolności do lat 3 za bezprawne zbycie broni palnej lub amunicji. Należy pamiętać, iż do 31 grudnia 1969 r. obowiązywał jeszcze art. 4 Dekretu z dnia

13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (uchylony formalnie ustawą z dnia 19 kwietnia 1969 r. – przepisy wprowadzające kodeks karny – Dz.U. z 1969 r., Nr 13, poz. 95).

W latach 80. ubiegłego stulecia coraz powszechniej zaczęto stosować środki obezwładniające w postaci miotaczy gazowych, a także pistoletów i rewolwerów na amunicję gazową. Początkowo posiadanie takich przedmiotów nie było prawnie uregulowane. Dopiero rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 grudnia 1986 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów o broni, amunicji i materiałach wybuchowych na pistolety, rewolwery i inne przedmioty do miotania chemicznych środków obezwładniających oraz odstrzeliwania amunicji alarmowej i sygnałowej (Dz.U. z 1987 r., Nr 1, poz. 6) wprowadzało restrykcyjną reglamentację wymienionych przedmiotów. Na ich posiadanie należało uzyskać pozwolenie, tak jak na broń palną. Mimo to pod koniec 1990 r. w Polsce osoby fizyczne, firmy ochraniające obiekty, kluby sportowe, LOK, szkoły – posiadały legalnie 26119 sztuk broni palnej krótkiej, 141984 sztuki broni myśliwskiej, 68115 sztuk broni sportowej i 93000 sztuk broni gazowej¹⁵⁷.

Z punktu widzenia dostępności broni do ochrony osobistej za prawdziwie rewolucyjne można uznać rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 października 1990 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych na poszczególne rodzaje broni białej oraz przedmioty, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu (Dz.U. z 1990 r., Nr 76, poz. 451). Zgodnie z § 1 pkt 1 tegoż rozporządzenia umożliwiono obywatelom szerokie i legalne posiadanie pistoletów i rewolwerów na amunicję gazową i akustyczną, miotaczy gazowych, urządzeń rażących prądem elektrycznym. Także w przypadku krótkiej broni palnej uzyskanie pozwolenia na jej posiadanie było łatwiejsze do osiągnięcia.

¹⁵⁷ J. Kasprzak, *Wybrane problemy prawnokryminalistyczne związane z posiadaniem i użyciem broni palnej w Polsce w latach 1990–2000*, [w:] W. Bednarek, S. Pikulski (red.) *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej*, Olsztyn 2000, s. 155.

Pozwolenie na nią uzyskiwały osoby prowadzące działalność gospodarczą, przewożące niejednokrotnie znaczne sumy pieniędzy, a także prywatne firmy zajmujące się konwojowaniem pieniędzy, ochroną osób i mienia. Do samoobrony wydawano w tym okresie pozwolenia na broń gazową, która to cieszyła się ogromną popularnością¹⁵⁸. Przyczyn takiej popularności broni gazowej w Polsce po roku 1990 jest wiele. Przede wszystkim był to wynik odreagowania społecznego na długoletni praktyczny zakaz posiadania broni. Nie bez znaczenia był także wzrost przestępczości, zwłaszcza na początku lat 90., i znaczna jej brutalizacja. Kolejną przyczyną to moda na posiadanie tzw. gazówki. Była ona umiejętnie podsycana przez rynek producentów broni (głównie w Niemczech i we Włoszech) oraz przez importerów broni. W 1992 r. istniało w Polsce ponad 1400 sklepów i punktów handlowych, gdzie można było zakupić różnego rodzaju broń¹⁵⁹. W tym okresie niewielu zastanawiało się nad nikłą skutecznością broni gazowej użytej do samoobrony, ale w wielu środowiskach do dobrego tonu należało chwalić się posiadaniem pistoletu czy rewolweru gazowego. Podsumowując, szerszy dostęp do broni z jednej strony nie poprawił stanu bezpieczeństwa, a z drugiej nie odnotowano fali spodziewanych wypadków z bronią czy też wzrostu przestępczości przy użyciu legalnie posiadanej broni. W 95% przypadków broń użyta do popełnienia przestępstwa była bronią posiadaną nielegalnie¹⁶⁰.

Według danych z 1999 r., w porównaniu z rokiem 1990, liczba egzemplarzy broni, będącej w legalnym posiadaniu zwiększyła się o ponad 250000 sztuk i wynosiła łącznie 581611 sztuk broni, w tym broni palnej krótkiej do ochrony osobistej (45515 sztuk), myśliwskiej (193319 sztuk), sportowej – w tym także centralnego zapłonu (70042 sztuki), maszynowej (3555 sztuk), raketnic (3657 sztuk) i broni gazowej (265523 sztuki)¹⁶¹.

¹⁵⁸ Ibidem, s. 154.

¹⁵⁹ Ibidem, s. 155.

¹⁶⁰ Ibidem.

¹⁶¹ Ibidem.

Rozdział IV. Prawo o broni we współczesnej Polsce według przepisów ustawy o broni i amunicji z 21 maja 1999 r. (t.j. Dz.U. 2020, poz. 955)

Po zmianie systemu ustawodawca doszedł do wniosku, że przepisy ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 31 stycznia 1961 r. zdezaktualizowały się i konieczne jest podjęcie prac nad nową ustawą. W związku z tym prace legislacyjne rozpoczęto już w pierwszej połowie lat 90., a w grudniu 1993 r. ukończono pierwszy projekt pełnego tekstu nowej ustawy. Prace nad projektami prowadziła Komenda Główna Policji. Kolejne projekty, po częściowym uwzględnieniu głosów doktryny, ukazywały się w lipcu 1994 r. oraz w listopadzie 1996 r. Projekt ostateczny opracowano w lipcu 1998 r. i został on skierowany do Sejmu RP. Biuro Studiów i Ekspertyz Sejmu zasięgało opinii specjalistycznych z różnych dziedzin prawa oraz kryminalistyki, uwzględniając niektóre uwagi. Po zakończeniu drogi legislacyjnej sejm 21 maja 1999 r. uchwalił ustawę o broni i amunicji (Dz.U. Nr 53, 1999, poz. 549).

Po opublikowaniu tejże ustawy w Dzienniku Ustaw od razu pojawiły się głosy krytyczne w środowisku naukowym¹⁶². Krytykowano zakres ustawy, definicję legalną broni palnej, broni pneumatycznej, pojęcie istotnych części broni czy też pozbawianie broni cech użytkowych¹⁶³.

Zaledwie po trzyletnim okresie obowiązywania ustawa została zmieniona dość radykalnie ustawą z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie

¹⁶² M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Darul, L. Stępka, *Przyczynek do dyskusji nad definicją broni palnej, gazowej i pneumatycznej*, „Przegląd Policyjny” 2002, nr 3–4, s. 28 i nast., a także wiele problemów niewziętych przez autorów projektu ustawy pod uwagę sygnalizował wcześniej T. Hanausek, *Aktualne problemy dotyczące pojęcia broni palnej w polskiej teorii kryminalistyki*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 4, s. 59.

¹⁶³ Por. M. Kulicki, *Wybrane kryminalistyczne problemy współczesnej broni strzeleckiej*, [w:] J. Błachut, M. Szewczyk, J. Wójcikiewicz (red.), *Nauka wobec przestępczości. Księga ku czci Profesora Tadeusza Hanauska*, Kraków 2001, s. 92 i nast.

ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu (Dz.U. Nr 52. 2003, poz. 451). Kolejnych istotnych zmian dokonano w ustawie w roku 2011. Do u.b.a. zostały one wprowadzone ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, (Dz.U. z 2011 r., Nr 38 poz. 195). Zmienione przepisy weszły w życie po *vacatio legis* 10 marca 2011 r. Ponieważ zmian dokonanych ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. było wiele, ustawodawca doszedł do wniosku, że po raz kolejny konieczne jest wydanie tekstu jednolitego u.b.a.¹⁶⁴

W art. 1 u.b.a. został określony zakres ustawy o broni i amunicji. Według tego przepisu ustawa określa zasady:

- wydawania i cofania pozwoleń na broń,
- nabywania, rejestracji, przechowywania, zbywania i deponowania broni i amunicji,
- przewozu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przywozu z zagranicy i wywozu za granicę broni i amunicji,
- posiadania broni i amunicji przez cudzoziemców,
- funkcjonowania strzelnic.

W ten sposób określony zakres powoduje praktyczne konsekwencje nieprzewidziane przez ustawodawcę. Zastanawia, dlaczego ustawodawca określił zakres ustawy w art. 1, a następnie dalej, w tym akcie prawnym, poza ten zakres wykraczał. W art. 7 ust. 1 podana jest treściowa (legalna) definicja broni palnej. Szereg aktów prawnych obowiązujących w Polsce używa pojęcia „broń palna”, ale tego pojęcia nie definiuje – np. kodeks karny. Tak więc powstał problem, czy definicja „broni palnej” wynikająca z art. 7 ust. 1 u.b.a. może odnosić się do norm prawnych zawierających nazwę „broń palna”, a zawartych np. w art. 263 § 2 k.k. oraz art. 280 § 2 k.k. W momencie, gdy przedmiotem była broń na amunicję bojową (broń bojowa), nie budziło to żadnych wątpliwości. Te pojawiły się przy broni gazowej. Przykładowo Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 5 grudnia 2001 r. nie uznał pistoletu gazowego za broń

¹⁶⁴ Obecnie obowiązuje tekst jednolity u.b.a. (Dz.U. z 2020 r. poz. 955).

palną w rozumieniu art. 280 § 2 k.k., stwierdzając, „iż wszelkiego rodzaju pistolety i rewolwery gazowe, sygnałowe, startowe, hukowe i rozmaite straszaki, korkowce i inne zabawki nie są niebezpieczne dla życia i zdrowia w rozumieniu art. 7 Ustawy. Natomiast wszelkie zakazy z tym związane dotyczą raczej art. 263 k.k., a także przepisy Ustawy o broni i amunicji to akt prawny prawa administracyjnego – wynika to właśnie z treści art. 1 i nie odnoszą się do kodeksu karnego”¹⁶⁵. Podobnie do tego problemu, aż do końca 2003 r., odnosił się Sąd Najwyższy, bowiem w postanowieniu z dnia 22 stycznia 2003 r. SN stwierdził: „Kodeks karny oraz ustawa o broni i amunicji są suwerennymi aktami normatywnymi, w związku z czym użyte w nich określenia «broń palna» nie muszą pokrywać się pod względem znaczeniowym, tym bardziej że przyjmuje się, iż to samo określenie użyte w dwóch różnych aktach normatywnych nie musi oznaczać tego samego, zwłaszcza ze względu na zróżnicowane cele, jakie mają do spełnienia dwa różne akty normatywne”¹⁶⁶. W kolejnym orzeczeniu z 4 listopada 2002 r. Sąd Najwyższy stwierdził: „Przede wszystkim należy podkreślić suwerenność obu aktów normatywnych, to jest kodeksu karnego z 1997 r. i ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, wpływającą z dość oczywistego względu: każda z ustaw ma do spełnienia zgoła różne cele społeczne i prawne”¹⁶⁷. Ponieważ istniały rozbieżności w orzecznictwie, SN doszedł do wniosku, że koniecznym jest ujednoczenie stanowiska w przedmiocie uznania broni gazowej za broń palną. Uchwałą składu siedmiu sędziów z dnia 29 stycznia 2004 r. Sąd Najwyższy uznał, iż broń gazowa jest bronią palną, zgodnie z definicją art. 7 ust. 1 ustawy o broni i amunicji, w rozumieniu art. 263 § 2 k.k. jak i art. 280 § 2 k.k.¹⁶⁸ Argumenty podniesione za zaliczeniem broni gazowej do broni palnej w tej uchwale są następujące:

¹⁶⁵ Wyrok SA w Krakowie z dnia 5 grudnia 2001 r., sygn. akt II AKa 269/01, KZS 2002 r, nr 1, poz. 17.

¹⁶⁶ Postanowienie SN z dnia 22 stycznia 2003 r., sygn. akt I KZP 40/02, „OSNKW” 2003, nr 1–2, poz. 11.

¹⁶⁷ Postanowienie SN z dnia 4 listopada 2002 r., sygn. akt V KKN 376/01, „OSNKW” 2003, nr 1–2, poz. 12.

¹⁶⁸ Uchwała SN z dnia 29 stycznia 2004 r., sygn. akt I KZP 39/03, „OSNKW” 2004, nr 2, poz. 13.

- na gruncie polskiego porządku prawnego nie powinno się tym samym zwrotom nadawać różnego znaczenia, jeżeli dystynkcji takich nie czyni ustawodawca (paremia *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*),
- kodeks karny nie definiuje pojęcia broni palnej, a tym samym konieczne staje się sięgnięcie do innych norm prawnych – u.b.a., która to określa pojęcie broni palnej i amunicji oraz zasady i tryb wydawania pozwoleń na ich posiadanie,
- Sąd Najwyższy nie uznał argumentu, że k.k. i u.b.a. mają różne funkcje i zadania,
- w trakcie obowiązywania poprzedniej ustawy z 1961 r. utrwalił się pogląd, że z definicji tej ustawy należy korzystać podczas wykładni znamienia „broń palna” i nie ma powodów do odstępstwa od tego poglądu.

Rozważania na temat pojęcia broni palnej przedstawiono w rozdziale I i nie ma potrzeby, aby do tego wracać, jednakże autor opracowania uważa, że Sąd Najwyższy popełnił błąd, godząc się z ustawodawcą, który uznał broń gazową za broń palną. Zdaniem autora monografii, Sąd Najwyższy powinien wskazać ustawodawcy, że zaliczanie broni gazowej do kategorii „broń palna” jest błędem i należy usunąć broń gazową z zakresu „broń palna”.

Nowelizacją ustawy z 2003 r. wprowadzono art. 6a – regulujący szczegółowo problem pozbawiania broni cech użytkowych. Do tego przepisu Minister Spraw Wewnętrznych wydał rozporządzenie z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie pozbawiania broni palnej cech użytkowych. (Dz.U. Nr 94, 2004, poz. 924). Nie wdając się w kwestie techniczne związane z pozbawieniem broni cech użytkowych, wydaje się być zaskakującym, iż broń palna, która została, zgodnie z przepisami, pozbawiona cech użytkowych i przestała być bronią w rozumieniu definicji broni palnej zawartej w art. 7 ust 1 u.b.a., po prostu stała się atrapą broni, mimo tego nadal w treści ustawy nazywana jest bronią. Po uchyleniu art.6a u.b.a przepisy dotyczące pozbawiania broni palnej cech użytkowych zostały zamieszczone w ustawie o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu

czeniu wojskowym lub policyjnym. Poświęcony został temu zagadnieniu cały 2 rozdział ustawy¹⁶⁹.

Poza przypadkami określonymi w u.b.a. wszelkie nabywanie, posiadanie oraz zbywanie broni i amunicji jest zabronione (art. 2). Pozwolenie na broń palną wydaje w trybie decyzji administracyjnej komendant wojewódzki policji (najczęściej w imieniu komendanta działają wyznaczeni urzędnicy w wydziałach postępowań administracyjnych)¹⁷⁰. Do wydania pozwolenia właściwym jest komendant wojewódzki policji miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o takie pozwolenie lub w przypadku instytucji, jej siedziby. W przypadku niewydania pozwolenia stronie ubiegającej się o pozwolenie służy odwołanie do Komendanta Głównego Policji. W przypadku zwracania się o pozwolenie na posiadanie broni przez żołnierzy zawodowych pozwolenie takie wydaje właściwy komendant oddziału żandarmerii wojskowej, a od jego decyzji przysługuje odwołanie do Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej (Rozporządzenie Ministrów Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 czerwca 2001 r. w sprawie organów wojskowych właściwych do wydawania pozwoleń na broń żołnierzom zawodowym – Dz.U. Nr 66, 2001, poz. 670).

Wydawanie pozwoleń na broń podlega procedurze określonej w kodeksie postępowania administracyjnego (k.p.a.)¹⁷¹. Jak wiadomo, decyzja administracyjna jest czynnością polegającą na zastosowaniu przez właściwy organ generalno-abstrakcyjnej normy prawa administracyjnego (w omawianym przypadku – u.b.a.) i przetworzeniu jej w akt konkretno-indywidualny. Jest to równocześnie czynność władcza, jednostronna i mająca zewnętrzny charakter¹⁷².

¹⁶⁹ Ustawa o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (t.j. Dz.U. z 2020, poz 1545).

¹⁷⁰ Por. E. Żywucka-Kozłowska, K. Bronowska, *Postępowanie w sprawach o wydanie pozwolenia na broń*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.) *Iure et Facto. Księga jubileuszowa ofiarowana doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Kraków 2006, s. 359 i nast.

¹⁷¹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 735).

¹⁷² J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Kraków 2006, s. 290–291.

Zgodnie z art. 104–113 k.p.a. decyzja powinna zawierać: oznaczenie organu administracji publicznej, datę wydania, oznaczenie strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie o przysługujących ścieżkach odwoławczych, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania decyzji (w przypadku organu kolegiального wymagany jest podpis wszystkich członków organu). W przypadku decyzji, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego albo skarga do sądu administracyjnego, powinno znaleźć się pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa albo skargi. Decyzja administracyjna rozstrzyga sprawę co do istoty (merytorycznie) i kończy sprawę w danej instancji.

Zgodnie z art. 107 § 2 k.p.a. przepisy szczególne mogą określać także inne składniki, które powinna zawierać decyzja. Takie uregulowania zawarte są w art. 12 ust. 1 u.b.a., zgodnie z którymi w pozwoleniu na broń powinien być określony cel, w jakim zostało wydane pozwolenie, oraz liczba i rodzaj egzemplarzy broni, które można posiadać zgodnie z prawem. Natomiast uzasadnienie faktyczne decyzji powinno, w szczególności, zawierać wskazanie faktów, które zdaniem organu wydającego decyzję są udowodnione. Organ zobowiązany jest także przedstawić dowody, na których się oparł, wydając rozstrzygnięcie. Wydając decyzję musi podać powody, dla których odmówił wiarygodności i mocy dowodowej innym dowodom. Organ wydający decyzję zobowiązany jest przedstawić uzasadnienie prawne, przytaczając odpowiednie przepisy prawa. Wyjątkowo można odstąpić od uzasadnienia decyzji, gdy uwzględnia ona w całości żądanie strony.

Organ może odstąpić od uzasadnienia decyzji również w przypadkach, w których z dotychczasowych przepisów ustawowych wynikała możliwość zaniechania lub ograniczenia uzasadnienia ze względu na interes bezpieczeństwa państwa lub porządek publiczny (art. 107 § 5 k.p.a.).

W przypadku wydania decyzji zgodnej z żądaniem strony przed upływem terminu do wniesienia odwołania, decyzja jest nieostateczna. Nie oznacza to, że osoba, która uzyskała pozwolenie na broń, nie może jej kupić do momentu uprawomocnienia się decyzji, czyli do upłynięcia terminu do wniesienia odwołania, gdyż zgodnie z art. 130 § 4 k.p.a.

decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, gdy jest zgodna z żądaniem wszystkich stron.

Wraz z decyzją pozytywną komendant wojewódzki policji wydaje zaświadczenie uprawniające do nabycia rodzaju i liczby egzemplarzy broni zgodnie z pozwoleniem i amunicji do tej broni (art. 12 ust. 3 i 4 u.b.a.).

Na wydaną decyzję negatywną ubiegającemu się o pozwolenie służy odwołanie do Komendanta Głównego Policji jako organu drugiej instancji¹⁷³ w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji odmownej.

Jeżeli organ odwoławczy (w tym wypadku Komendant Główny Policji) utrzyma w mocy decyzję komendanta wojewódzkiego policji o odmowie udzielenia pozwolenia na posiadanie broni palnej, ubiegającemu się o pozwolenie służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego¹⁷⁴ (art. 50 § 1 ustawy – prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (u.p.s.a.)¹⁷⁵ w terminie 30 dni od doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie. Skargę wnosi się za pośrednictwem organu, który wydał zaskarżoną decyzję (art. 54 § 1 u.p.s.a.), tj. w przypadku odmowy wydania pozwolenia na posiadanie broni palnej organem jest Komendant Główny Policji. Skargę można wnieść także na przewlekłe postępowanie lub beczynność organu administracji publicznej. Komendant Główny Policji przekazuje skargę sądowi wraz z aktami sprawy i odpowiedzią na skargę w terminie trzydziestu dni od dnia jej wniesienia (art. 54 § 2 u.p.s.a.). Tenże sam organ, którego działanie, beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania zaskarżono może, w zakresie swojej właściwości, uwzględnić skargę w całości do dnia rozpoczęcia rozprawy (art. 54 § 3 u.p.s.a.). Jeżeli organ uwzględni skargę, musi stwierdzić jednocześnie, czy działanie, beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania miały miejsce bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.

¹⁷³ Wynika to z art. 6a ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 360).

¹⁷⁴ Z uwagi na to, że siedziba KGP znajduje się w Warszawie, skargę składa się także do WSA w Warszawie.

¹⁷⁵ Ustawa z 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2325).

Na postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym droga odwoławcza się nie kończy, gdyż od jego wyroku służy stronie skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) – art. 173 § 1 u.p.s.a. Jednakże skargę do NSA można wnieść tylko w następujących przypadkach:

- naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
- naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Należy pamiętać, że wyroki sądów administracyjnych nie mają charakteru merytorycznego, a jedynie kasacyjny¹⁷⁶, stąd wyrok wojewódzkiego sądu administracyjnego, w którym uwzględnia się skargę na decyzję administracyjną, nie zastępuje tej decyzji, a jedynie unieważnia decyzję wydaną z naruszeniem prawa i obliguje organ administracji do wydania nowej decyzji. Ważne jest, że wydając decyzję ponownie, organ jest związany oceną prawną i wskazaniem, co do dalszego postępowania wyrażonego w wyroku¹⁷⁷.

W u.b.a. znajdują się przepisy, w których zawarte są zarówno pozytywne, jak i negatywne przesłanki do wydania pozwolenia na broń palną. Zgodnie z art. 11 u.b.a. organy policji wydają pozwolenie, jeżeli okoliczności faktyczne, na które powołuje się osoba ubiegająca się o pozwolenie, to uzasadniają. Tak więc jest to decyzja związana, a nie uznaniowa¹⁷⁸. Zostało to podkreślone w orzeczeniu NSA z 12 lutego 2003 r.¹⁷⁹ Czytamy w nim, że „decyzja wydana na podstawie powołanego przepisu nie ma charakteru uznaniowego. Wniosku takiego z treści przepisu wyprowadzić nie sposób. Przeciwnie, jeżeli bowiem zajdą okoliczności w tym przepisie wymienione, to organy Policji mają obowiązek wydania pozwolenia na broń; decyzja ta ma zatem charakter decyzji związanej”.

Analogiczne stanowisko w sprawie decyzji wydającej pozwolenie na broń (lub odmawiającej wydania takiego pozwolenia) zajął Trybunał

¹⁷⁶ J. Zimmermann, op. cit., s. 400.

¹⁷⁷ Ibidem, s. 407.

¹⁷⁸ Ibidem.

¹⁷⁹ Wyrok NSA z 12 lutego 2003 r., sygn. akt III SA 1515/01, LEX nr 137797.

Konstytucyjny w wyroku z dnia 29 września 1993 r.¹⁸⁰: „decyzja wydana na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych nie ma charakteru decyzji uznaniowej”. Trybunał podkreślił, że pozwolenie na broń palną powinno być wydane wówczas, jeżeli zagrożenie dla życia i zdrowia wnioskodawcy jest oczywiście większe niż niebezpieczeństwo, na które narażony jest przeciętny obywatel. Z tego orzeczenia wynika także, podobnie jak i z orzeczeń sądów administracyjnych, że pozwolenie na broń palną jest uprawnieniem o charakterze wyjątkowym, wydawanym, gdy zostaną spełnione pewne przesłanki.

Zgodnie z art. 10 u.b.a. pozwolenie na broń wydaje się w celach:

- ochrony osobistej,
- ochrony osób i mienia,
- łowieckich,
- sportowych,
- rekonstrukcji historycznych,
- kolekcjonerskich,
- pamiątkowych,
- szkoleniowych.

Pozwolenie na broń, w tym palną, wydaje organ po stwierdzeniu, że wnioskodawca nie stanowi zagrożenia dla samego siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego oraz przedstawi ważną przyczynę posiadania broni. Przesłanki uzasadniające udzielenie pozwolenia na broń są różne w zależności od kategorii broni.

Najczęstszym powodem występowania o wydanie pozwolenia na broń jest ochrona osobista, ochrona innych osób, a także ochrona mienia. Osoba ubiegająca się o pozwolenie powinna wyraźnie określić stałe, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia i je uzasadnić¹⁸¹. Uzasadnienie powinno wykazywać faktycznie istniejące lub bardzo prawdopodobne zagrożenie. W tej kwestii wielokrotnie wypo-

¹⁸⁰ Wyrok TK z dnia 29.09.1993 r., sygn. akt K17/92, OTK 1993, Nr II, poz. 33.

¹⁸¹ Zob. R. Szałkowski, *Stale, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia jako przesłanka wydania pozwolenia na broń w celu ochrony osobistej*, „Przeгляд Policynjny” 2013, nr 1, s. 155–162.

wiadał się w swoich orzeczeniach Naczelny Sąd Administracyjny. W cytowanym wcześniej orzeczeniu z dnia 12 lutego 2003 r. NSA stwierdził: „brak po stronie osoby ubiegającej się o pozwolenie na broń przesłanek negatywnych określonych w art. 15.1 ustawy z 1999 r. o broni i amunicji nie może być utożsamiany z obowiązkiem wydania takiej osobie pozwolenia na broń. Do wydania takiego pozwolenia niezbędne bowiem jest jeszcze ustalenie przez właściwy organ Policji, iż okoliczności faktycznie przedstawione przez osobę ubiegającą się o pozwolenie na broń uzasadniają wydanie takiego pozwolenia (art. 10.1 u.b.a), przy czym decyzja wydana na podstawie powołanego przepisu nie ma charakteru uznaniowego. Wniosku takiego z treści przepisu wyprowadzić nie sposób. Przeciwnie, jeżeli wystąpią okoliczności w tym przepisie wymienione, to organy policji mają obowiązek wydania pozwolenia na broń. Decyzja ma zatem charakter decyzji związanej”¹⁸². Oczywiście organ wydający taką decyzję musi odnieść się do wymienionych ustawowych celów wskazanych w art. 10 ust. 3 u.b.a. Jednak praktyka wskazuje, iż uzasadnienie faktu, czy rzeczywiście dana osoba posiada powód ubiegania się o broń dla ochrony osobistej, dlaczego taka ochrona jest konieczna, pozostaje już w gestii ocennej organu policji, gdyż kategoria braku poczucia bezpieczeństwa, stopień faktycznego zagrożenia nie został prawnie określony¹⁸³. Ponieważ postępowanie o wydanie pozwolenia toczy się w trybie postępowania administracyjnego, od decyzji organu policji przysługuje skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego¹⁸⁴.

Naczelny Sąd Administracyjny w wielu orzeczeniach odnosił się do pojęcia „poczucia bezpieczeństwa”, mając na uwadze zobiektywizowanie tej kategorii. „Brak poczucia bezpieczeństwa, z różnych powodów, deklaruje bardzo wiele osób. Nie oznacza to obowiązku wydania pozwolenia na broń każdemu, kto o takie pozwolenie wystąpił. Nie przemawiają za wydaniem pozwolenia na broń palną ani godna sza-

¹⁸² Zob. przypis 179.

¹⁸³ Zob. S. Hoc, J. Paśnik, P. Szustakiewicz, *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2020, art.10.

¹⁸⁴ Por. M. Szubiakowski, M. Wierzbowski, A. Wiktorowska, *Postępowanie administracyjne – ogólne, podatkowe, egzekucyjne i przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2004, s. 375 i nast.

cunku kombatancka przeszłość. ani równie godne uznania osiągnięcia zawodowe przedstawione przez skarżącego we wniosku o wydanie pozwolenia na broń”¹⁸⁵. W innym orzeczeniu NSA stwierdził, że „prowadzenie działalności gospodarczej w dużym rozmiarze, osobiste zajmowanie się zaopatrzeniem i przewożenie gotówki, dokonywanie wypłat pracownikom i kontrahentom, posiadanie dwóch domów, posiadanie 5 sztuk broni myśliwskiej – nie świadczą o ponadprzeciętnym zagrożeniu życia lub zdrowia skarżącego, które uzasadniałoby przyznanie prawa do broni palnej bojowej”¹⁸⁶. Także współcześnie linia orzecznicza przebiega w ten sam sposób. Przykładem mogą być orzeczenia WSA w Warszawie, gdzie sąd podkreślił, że niewskazanie realnego, ponadprzeciętnego zagrożenia życia i zdrowia jest przesłanką do odmowy wydania pozwolenia na broń do ochrony osobistej¹⁸⁷.

W przypadku pozwolenia na broń do celów łowieckich taką ważną i w zasadzie jedyną przesłanką jest posiadanie uprawnień do wykonywania polowania, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów (Prawo Łowieckie).

Aby uzyskać pozwolenie na broń do celów sportowych, ważną przyczyną jest udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu o charakterze strzeleckim, posiadanie kwalifikacji sportowych oraz licencji właściwego polskiego związku sportowego. Kwalifikacje sportowe potwierdzane są odpowiednim dokumentem wydawanym przez Polski Związek Strzelectwa Sportowego (PZSS) po zdaniu egzaminu. Warto zwrócić uwagę, że za stwierdzenie posiadania odpowiednich kwalifikacji sportowych pobierana jest niemała opłata w wysokości 400 zł. W świetle orzeczeń sądowych organ Policji nie może wymagać wykazania innych przyczyn posiadania broni sportowej jak np. uczestnictwo w zawodach sportowych. W wyroku WSA w Warszawie z dnia 20 września

¹⁸⁵ Wyrok NSA w Warszawie z dnia 21 marca 2003 r., sygn. akt III SA 1857/01, LEX nr 121776.

¹⁸⁶ Wyrok NSA w Warszawie z dnia 24 września 2003 r., sygn. akt III SA 2826/01, LEX nr 148951.

¹⁸⁷ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 lipca 2019 r., sygn. akt II SA/Wa 192/19, Legalis nr 2522228; Wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 maja 2019 r., sygn. akt II SA/Wa 397/19, Legalis nr 2294671.

2016 r. sąd stwierdził, że „nie jest okolicznością uzasadniającą, w rozumieniu art. 10 ust. 1 i 2 pkt 4) oraz ust. 3 pkt 3) ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 576) przyznanie pozwolenia na broń sportową w celu uprawiania sportu strzeleckiego jedynie poprzez uczestnictwo w zawodach strzeleckich. Dla osoby rozpoczynającej dopiero uprawianie sportu strzeleckiego uczestnictwo w zawodach strzeleckich jest zwieńczeniem treningów strzeleckich. Uczestnictwo w zawodach stanowiłoby dodatkowe, pozaustawowe kryterium przyznawania prawa do posiadania broni do celów sportowych”¹⁸⁸.

Żeby otrzymać pozwolenie na broń do rekonstrukcji historycznych, konieczne jest wykazanie się udokumentowanym członkostwem w stowarzyszeniu, którego statutowym celem jest organizowanie rekonstrukcji historycznych, oraz zaświadczenie potwierdzające czynny udział w działalności statutowej.

Z kolei aby stać się szczęśliwym posiadaczem pozwolenia na broń do celów kolekcjonerskich, trzeba okazać dokument, w którym stwierdzono członkostwo w stowarzyszeniu o charakterze kolekcjonerskim. Pamiętać jednak należy, że nie jest możliwe otrzymanie pozwolenia przez osobę fizyczną na kolekcjonowanie broni samoczynnej. Potwierdzają to orzeczenia sądów administracyjnych. Przykładowo w wyroku z dnia 30 listopada 2018 r. WSA w Warszawie „utrzymał w mocy decyzję Komendanta Wojewódzkiego Policji w B. z (...) maja 2018 r. Nr (...) w części odmawiającej T.L. wydania pozwolenia na pistolety maszynowe o kalibrze od 6 mm do 12 mm i karabinki samoczynne o kalibrze od 5,45 mm do 7,62 mm w celu kolekcjonerskim”¹⁸⁹. W uzasadnieniu sąd stwierdził, że „w myśl zaś przepisu art. 10 ust. 5 pkt 1, pozwolenie nie może być wydane na broń szczególnie niebezpieczną w postaci samoczynnej broni palnej, zdolnej do rażenia celów na odległość, z zastrzeżeniem art. 29 ust. 2 tej ustawy. Zgodnie z tym przepisem świadectwo broni na broń szczególnie niebezpieczną, o której mowa w art. 10 ust. 5

¹⁸⁸ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 20 września 2016 r., sygn. akt IISA/Wa 495/16, Legalis nr 1514420.

¹⁸⁹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 30 listopada 2018 r., sygn. Akt IISA/Wa 1518/18, Legalis nr 1974600.

pkt 1 ustawy, może być wydane wyłącznie przedsiębiorcom i jednostkom organizacyjnym, którzy na podstawie odrębnych przepisów powołali wewnętrzne służby ochrony, jeżeli broń jest niezbędna do wykonywania przez te służby zadań wynikających z planu ochrony, a także przedsiębiorcom, którzy uzyskali koncesje na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, jeżeli broń jest im niezbędna w zakresie i formach określonych w koncesji oraz organizatorom kursów kształcących w zawodzie pracownika ochrony”¹⁹⁰.

Inną ważną przyczynę należy podać i udokumentować w przypadku pozwolenia na broń do celów pamiątkowych. Będzie to udokumentowane nabycie broni w drodze spadku, darowizny lub wyróżnienia.

Do pozwolenia na broń do celów szkoleniowych trzeba posiadać uprawnienia określone w odrębnych przepisach do prowadzenia szkoleń o charakterze strzeleckim oraz prowadzić udokumentowaną i zarejestrowaną działalność gospodarczą w zakresie szkoleń strzeleckich.

Ustawa doprecyzowuje w art. 10 ust. 4, że pozwolenie na broń wydane do celów ochrony osobistej uprawnia do posiadania następujących rodzajów broni i amunicji do niej: bojowej, gazowej, alarmowej w postaci pistoletów lub rewolwerów centralnego zapłonu o kalibrach od 6 mm do 12 mm. Omawiając pojęcie broni palnej, odniesiono się do zaliczenia broni gazowej do kategorii „broń palna”. Z treści przepisu wynika jasno, że do ochrony osobistej ustawodawca przewidział tylko broń palną krótką – pistolety i rewolwery centralnego zapłonu o kalibrach od 6 do 12 mm., czyli *a contrario* nie ma najmniejszych możliwości uzyskania pozwolenia na inną broń do ochrony osobistej. Naturalnie, pozwolenie umożliwia jego posiadaczowi nabywanie amunicji przystosowanej do typu i rodzaju posiadanej broni. Należy zwrócić uwagę, że do broni bojowej można także kupić amunicję gazową oraz obezwładniającą (np. z woreczkiem wypełnionym drobnym śrutem). Oprócz pozwolenia na broń palną do ochrony osobistej można także uzyskać pozwolenie na przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej o średniej wartości prądu w obwodzie przekraczającej 10 mA oraz miotacze gazu obezwładniającego.

¹⁹⁰ Ibidem.

Ustawa przewiduje także możliwość uzyskania pozwolenia na ochronę osób i mienia. W praktyce takie pozwolenie uzyskują podmioty gospodarcze zajmujące się taką działalnością. Katalog broni palnej w tym przypadku jest znacznie szerszy, ponieważ oprócz broni krótkiej, do ochrony osób i mienia przewidziano także pistolety sygnałowe, pistolety maszynowe o kalibrze od 6 mm do 12 mm, strzelby powtarzalne o kalibrze wagiarmowym 12 oraz karabinki samoczynne o kalibrze od 5,45 mm do 7,62 mm¹⁹¹. Wcześniej, przed zmianami wprowadzonymi wspomnianą wyżej ustawą z 5 stycznia 2011 r., ust. 5 zobowiązywał Ministra Spraw Wewnętrznych do wydania odpowiedniego rozporządzenia, w którym określi on rodzaje broni szczególnie niebezpiecznych oraz rodzaje broni dla poszczególnych celów. Taki akt prawny został wydany w 2000 r.¹⁹² Analizując przepisy zawarte w rozporządzeniu, można odnieść wrażenie, że już wcześniej te przepisy widzieliśmy. I tak jest rzeczywiście, gdyż większość przepisów zawartych we wspomnianym rozporządzeniu obecnie została implementowana do art. 10 u.b.a. Jednocześnie wspomniane rozporządzenie zostało uchylone. Część przepisów znajdujących się dotychczas w rozporządzeniu nie jest zgodna z tymi w u.b.a. Przykładem jest np. dopuszczalny kaliber broni palnej do ochrony osobistej. Ustawa dopuszcza kalibry od 6 do 12 mm, natomiast w rozporządzeniu ten kaliber był mniejszy, bo od 6,35 mm do 9,65 mm (0.38"). Podobnie jest w przypadku broni do celu ochrony osób i mienia. Dlaczego ustawodawca uznał, że należy zwiększyć dopuszczalny kaliber broni? Nigdzie nie ma wyjaśnienia takiego postępowania i wszelkie spekulacje w tej materii są nieuprawnione. Zdaniem autora chodziło o dopuszczenie do sprzedaży broni palnej bojowej o kalibrach .45 (11,43 mm) i .458 (11,63 mm).

Ustawodawca przeniósł do u.b.a. także przepisy, w których mowa jest o broni, na którą nie można wydać pozwolenia (art. 10 ust. 5).

¹⁹¹ Karabinkiem samoczynnym o kalibrze 5,45 mm jest Tantal wz. 1988, a o kalibrze 7,62 mm kbkAK wz. 1947.

¹⁹² Archiwalne już rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń (Dz.U. z 2000 r., Nr 19, poz. 240).

W przepisie tam zawartym stwierdzono, że pozwolenie na broń do ochrony osobistej, ale także do innych celów, nie może być wydane na broń szczególnie niebezpieczną w postaci: samoczynnej broni palnej, zdolnej do rażenia celów na odległość. Co twórcy ustawy mieli na myśli wprowadzając termin „zdolnej do rażenia na odległość”? Warto się zastanowić, czy są na świecie jakiegokolwiek egzemplarze broni samoczynnej (czyli pistolety, karabinki i karabiny maszynowe), które nie rażą celów na odległość? Przecież do tego zostały skonstruowane. Z tego, co wiadomo autorowi, to takich nie ma. Stąd zaskoczenie, w jakim celu wprowadzono to kryterium. Prawdopodobnie ustawodawcy chodziło o strzelanie z broni samoczynnej tzw. amunicją ślepą – bez pocisku. W takim razie jak stwierdzić, czy broń samoczynna jest zdolna do strzelania tylko amunicją bezpociskową? Pomijając kwestie techniczne (bo w końcu da się przystosować broń samoczynną do strzelania amunicją bezpociskową), czy w związku z powyższym, jeżeli broń samoczynna nie jest zdolna razić celów na odległość, to można na nią wydać pozwolenie do ochrony osobistej? Chyba tak, bo tak wynika z wykładni językowej tego przepisu.

Inną bronią, szczególnie niebezpieczną, jest broń palna wytworzona lub przerobiona w sposób pozwalający na zatajenie jej przeznaczenia, a także broń imitująca inne przedmioty (np. pióra, długopisy, laski, parasole).

Ustawodawca zakazał posiadania broni palnej wyposażonej w tłumik huków lub przystosowanej do strzelania z użyciem tłumika huków z wyłączeniem broni do celów łowieckich – art. 5a u.b.a. (sic!). Broń z tłumikiem huków, o której mowa w ust. 5 pkt 3, posiadana na podstawie pozwolenia na broń do celów łowieckich może być używana wyłącznie do wykonywania odstrzału sanitarnego z nakazu wydanego na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt¹⁹³.

W tym przypadku chodzi o tzw. broń wyciszoną, która posiada specjalnie konstruowane tłumiki huków dołączane do standardowej broni palnej. Zwykle tłumiki mają postać długich na 20–30 cm wąskich cy-

¹⁹³ S. Hoc, J. Paśnik, P. Szustakiewicz, op. cit., art. 10.

lindrów i ich zadaniem jest przepuścić pocisk, ale wyhamować i oziębic gazy prochowe. Tłumiki jako urządzenia charakteryzują następujące zasady działania: stopniowego rozprężania, zmniejszania prędkości gazów, absorpcji ciepła, uszczelniania, zamiany energii gazów na pracę mechaniczną, zawracania gazów, zawirowań gazów, odchylenia gazów¹⁹⁴. Tłumiki mocuje się na wylocie lufy, która w tym celu zaopatrzona bywa w gwint albo rowki do zacisków tłumika. Niektórzy wytwórcy pistoletów, których lufy nie wystają poza przód zamka, oferują lufy wymienne – nieco dłuższe i np. z gwintem. Czasami lufy takie oferowane są wraz z przeznaczonym do nich tłumikiem. Jest to o tyle istotna informacja, gdyż „na co dzień” pistolet prezentuje się jako nieprzystosowany do tłumika i nie jest traktowany jako broń szczególnie niebezpieczna, bo nie sprawia wrażenia broni przeznaczonej do skrytego używania.

Na dźwięk wystrzału z broni palnej składają się trzy czynniki: gwałtowne rozprzestrzenienie gazu u wylotu lufy, odgłos wtórnej eksplozji palnych gorących gazów po zmieszaniu się z tlenem atmosferycznym oraz trzask powodowany przez pocisk lecący z prędkością naddźwiękową. Dwa pierwsze czynniki skutecznie eliminuje tłumik, natomiast trzeciemu zapobiega zmniejszenie dawki prochu w naboju, w wyniku czego pocisk leci wolniej i cicho.

Używanie tłumika huku sprzyja skrytemu użyciu broni palnej oraz zapobiega zdemaskowaniu strzelca. Bardzo często dezorientuje to świadków zdarzenia, którzy nie słyszą charakterystycznego huku wystrzału, a w ciemnościach nie widzą kojarzonego z bronią palną, błysku. Legalnemu posiadaczowi broni palnej do ochrony osobistej nie jest potrzebna broń palna, do której możliwe jest przymocowanie tłumika. Dlatego też z aprobatą należy przyjąć fakt, że nie są wydawane pozwolenia na broń do ochrony osobistej z gwintowanymi na zewnątrz końcami luf lub innymi możliwościami przyczepienia tłumika.

Kolejny typ broni szczególnie niebezpiecznej to broń palna, której nie można wykryć za pomocą urządzeń przeznaczonych do kontroli osób i bagażu.

¹⁹⁴ D. Illauer, *Schalldämpfer Prinzipien*, „Deutsche Waffen Journal“ 1980, nr 3/4/5.

Pozwolenie na broń szczególnie niebezpieczną można wydać przedsiębiorcom, którzy uzyskali koncesje na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, jeżeli broń jest im niezbędna w zakresie i formach określonych w koncesji (art. 29 ust. 2).

Ustawodawca zabrania także posiadania niektórych rodzajów amunicji (art. 10 ust. 6). Jest to:

- amunicja z pociskami wypełnionymi materiałami wybuchowymi, zapalającymi albo innymi substancjami, których działanie zagraża życiu lub zdrowiu oraz pocisków do takiej amunicji,
- amunicja z pociskami pełnopłaszczowymi zawierającymi rdzeń wykonany z materiału twardszego niż stop ołowiu,
- amunicja z pociskami podkalibrowymi z płaszczem lub elementem wiodącym wykonanym z tworzyw sztucznych, z wyłączeniem amunicji przeznaczonej do strzelania z broni gładkolufowej,
- amunicja wytworzona niefabrycznie, w tym także taka, do której wytworzenia wykorzystywane są fabrycznie nowe elementy amunicji, z wyłączeniem amunicji wytwarzanej na własny użytek przez osoby posiadające pozwolenie na broń myśliwską, sportową lub kolekcjonerską.

Nie wymaga komentarza zakaz posiadania amunicji z pociskami wypełnionymi materiałami pirotechnicznymi lub toksycznymi, amunicji z pociskami podkalibrowymi czy amunicji wytwarzanej niefabrycznie. Natomiast wyjaśnienia wymaga określenie rdzenia pełnopłaszczowego pocisku jako „wykonanego z materiału twardszego niż stop ołowiu”. Jest to bardzo nieprecyzyjne określenie, gdyż znane są stopy z niewielką domieszką ołowiu, a przecież pozostające stopem tego metalu, które umożliwiają obejście prawa. Wyobraźmy sobie nie tylko stop ołowiu z miękkim antymonem, ale również z dominującą w hipotetycznym stopie twardą stalą lub wolframem czy tytanem. Należy wyraźnie wskazać jako amunicję szczególnie niebezpieczną taką, która posiada pociski z rdzeniem z twardej stali gwarantującym zwiększoną przebijalność – np. kamizelki kuloodpornej. Przykładem takiego pocisku jest polski „AP”, lokowany w nabojach 9x19 Para, zdolny przebić utwardzony

stalowy pancerz o grubości 4,5 mm albo 36 warstw tkaniny kuloodpornej Twaron¹⁹⁵.

Ustawodawca upoważnił także właściwy organ policji do ograniczenia lub wykluczenia w pozwoleniu na broń możliwości jej noszenia, co znajduje potwierdzenie w legitymacji posiadacza broni (art. 10 ust. 7). Ustawa zabrania także noszenia broni posiadanej na podstawie pozwolenia do celów kolekcjonerskich lub pamiątkowych bez zgody właściwego organu policji (art. 10 ust. 8). W ustępie 9 art. 10 zdefiniowano termin „noszenie broni”. Jest to każdy sposób przemieszczania załadowanej broni przez osobę posiadającą broń.

Dostosowując prawo o broni do prawa europejskiego, ustawodawca ustawą z 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz o zmianie ustawy o Biurze Ochrony Rządu wprowadził do polskiego prawa o broni Europejską kartę broni.

Ustawa w art. 10a wprowadza przepisy pozwalające na wniosek osoby posiadającej broń palną zgodnie z wymogami prawa polskiego lub podmiotów, które legalnie posiadają broń palną, osobom wskazanym przez te podmioty oraz posiadającym dopuszczenie do posiadania broni wydać przez właściwy organ policji Europejską kartę broni palnej. Ważność takiej karty to 5 lat. Oczywiście po upływie tego okresu ważność Europejskiej karty broni palnej może być przedłużona na kolejny okres (5 lat).

W przypadku cofnięcia pozwolenia na broń lub cofnięcia dopuszczenia do posiadania tego rodzaju broni Europejska karta broni palnej traci ważność i podlega zwrotowi organowi, który ją wydał.

Europejska karta broni palnej zawiera informacje o:

- 1) tożsamości osoby:
 - a) posiadającej broń palną, w tym:
 - nazwisko i imię,
 - datę i miejsce urodzenia,
 - adres miejsca stałego pobytu,

¹⁹⁵ Na temat przebijalności oraz rykoszetowania pocisków można przeczytać zob. W. Kędzierski, M. Kulicki, *Wybrane aspekty działania pocisków KPO i AP w polskiej amunicji do broni krótkiej kal. 9 mm*, „Biuletyn Informacyjny, Wyd. Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego KGP” 1996, nr 100, s. 65–85.

- b) dopuszczonej do posiadania broni, w tym:
- nazwisko i imię,
 - datę i miejsce urodzenia,
 - nazwę, siedzibę i adres podmiotu, który legalnie posiada broń palną;
- 2) danych identyfikacyjnych broni palnej wraz ze wskazaniem kategorii broni palnej;
 - 3) okresie ważności Europejskiej karty broni palnej;
 - 4) celu lub warunkach pozwolenia;
 - 5) utracie lub zbyciu broni palnej;
 - 6) państwach członkowskich Unii Europejskiej, na których terytorium posiadanie broni palnej, określone w Europejskiej karcie broni palnej, jest zakazane albo możliwe na podstawie pozwolenia;
 - 7) wpisach innych państw członkowskich Unii Europejskiej obejmujących w szczególności pozwolenia na wwóz broni na ich terytorium;
 - 8) oświadczeniach, o których mowa w załączniku II lit. f dyrektywy Rady nr 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz.Urz. UE L 256 z 13.09.1991, str. 51; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 3), w brzmieniu nadanym dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. (Dz.Urz. UE L 179 z 08.07.2008, str. 5).

Europejska karta broni palnej może zawierać także informacje o:

- 1) przewozie przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przywozie z zagranicy i wywozie za granicę broni palnej za zgodą właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej (zgodą nie jest wymagana w stosunku do obywateli państwa członkowskiego Unii Europejskiej, którzy posiadają Europejską kartę broni palnej), jak również wpisy właściwych władz innych państw Unii Europejskiej dotyczące zezwoleń na wwóz na terytorium tych państw lub przewóz przez ich terytorium broni palnej;
- 2) warunkach przewozu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przywozu z zagranicy i wywozu za granicę broni palnej.

Wszelkich wpisów do Europejskiej karty broni palnej dokonuje właściwy organ policji, a w wyznaczonym do tego miejscu i zakresie właściwe władze innych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, stosując się do delegacji ustawowej zawartej w ust. 8 pkt 2, wydał rozporządzenie¹⁹⁶, w którym określił wzór Europejskiej karty broni palnej. W Rozporządzeniu zawarte są uwagi dotyczące wyglądu Europejskiej Karty Broni Palnej:

- 1) Dokument papierowy formatu 420 mm × 148 mm; po złożeniu w trzech miejscach tworzy format A6.
- 2) Zabezpieczenia w podłożu:
 - a) papier niewykazujący luminescencji w promieniowaniu ultrafioletowym, uczulony na działanie odczynników chemicznych,
 - b) dwutonowy, bieżący znak wodny,
 - c) włókna zabezpieczające widoczne w promieniowaniu ultrafioletowym.
- 3) Zabezpieczenia w druku AWERS:
 - a) druk offsetowy,
 - b) dwukolorowe tło giloszowe w technice druku irysowego,
 - c) oznaczenie indywidualne naniesione w technice druku typograficznego z zastosowaniem farby aktywnej w promieniowaniu ultrafioletowym,
 - d) mikrodruki,
 - e) element graficzny wykonany farbą aktywną w promieniowaniu ultrafioletowym.
- 4) Zabezpieczenia w druku REWERS:
 - a) druk offsetowy,
 - b) dwukolorowe tło giloszowe w technice druku irysowego,
 - c) oznaczenie indywidualne naniesione w technice druku typograficznego z zastosowaniem farby aktywnej w promieniowaniu ultrafioletowym,
 - d) mikrodruki,
 - e) element wykonany farbą aktywną w promieniowaniu ultrafioletowym,
 - f) element wykonany farbą irydyscentną.
- 5) Personalizacja – fotografia i dane personalne lub identyfikacyjne zintegrowane z podłożem w sposób trwały, z wykorzystaniem

¹⁹⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wzoru Europejskiej karty broni palnej z dnia 17 czerwca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1112).

drukarki atramentowej lub innej równoważnej, której środek kryjący będzie zapewniał trwałą integrację z podłożem.

6) Sposób wypełniania dokumentu:

- a) na str. 2 w poz. 1.3 – w przypadku osób dopuszczonych do posiadania broni wpisuje się nazwę, siedzibę i adres podmiotu, o którym mowa w art. 29 ust. 1 pkt 4, 5 lub 7 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji,
- b) adnotacji o utracie lub zbyciu broni palnej wpisanej do Europejskiej karty broni palnej dokonuje się przez wykreślenie wpisu odnoszącego się do tej broni palnej i opatrzenie tego miejsca datą i pieczęcią właściwego organu,
- c) w odniesieniu do broni palnej wskazanej na str. 3 – cel lub warunki pozwolenia, o których mowa w art. 10 ust. 2 i 7 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, wpisuje się na str. 4 w kolumnie „Uwagi”, używając symboli określonych w legitymacji posiadacza broni, której wzór określa załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie wzorów legitymacji posiadacza broni, zaświadczenia uprawniającego do nabycia broni, legitymacji osoby dopuszczonej do posiadania broni, świadectwa broni oraz karty rejestracyjnej broni (Dz.U. z 2017 r. poz. 1612),
- d) zezwolenia na wwóz broni palnej na terytorium innych państw członkowskich Unii Europejskiej lub na przewóz broni palnej przez ich terytorium, o których mowa w art. 10a ust. 6 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, mogą być wpisywane na str. 5 w poz. 5.

Zgodnie z art. 11 u.b.a. pozwolenie na broń nie jest wymagane w przypadku:

- gromadzenia broni w zbiorach muzealnych na podstawie odrębnych przepisów;
- używania broni w celach sportowych, szkoleniowych lub rekreacyjnych na strzelnicy działającej na podstawie zezwolenia właściwego organu;
- używania broni palnej sygnałowej i alarmowej do celów wzywania pomocy ratowniczych, poszukiwawczych oraz przez osoby upraw-

- nione do sygnalizacji zawodnikom rozpoczęcia konkurencji sportowej w trakcie zawodów sportowych, jeżeli wymaga ona takiej sygnalizacji;
- dysponowania bronią przez przedsiębiorców dokonujących obrotu bronią i amunicją na podstawie koncesji lub świadczących usługi rusznikarskie na podstawie odrębnych przepisów, o ile jest to związane bezpośrednio z prowadzeniem działalności gospodarczej;
 - dysponowania bronią przekazaną w celu pozbawienia lub potwierdzenia pozbawienia cech użytkowych;
 - posiadania broni palnej pozbawionej cech użytkowych;
 - posiadania przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej o średniej wartości prądu w obwodzie nieprzekraczającym 10 mA.
 - posiadania ręcznych miotaczy gazu obezwładniającego. Ustawa wyróżnia ręczne miotacze gazu i miotacze gazu. Nie jest sprecyzowane, które to urządzenie jest ręcznym miotaczem, a które miotaczem. Wydaje się, że kryterium rozróżnienia jest wielkość i siła rażenia. Na posiadanie miotacza gazu wymagane jest pozwolenie.
 - posiadania broni pneumatycznej. Wymagana jest jednak rejestracja broni pneumatycznej, w której energia pocisku opuszczającego lufę przekracza 17 J.
 - posiadania broni palnej rozdzielnego ładowania, wytworzonej przed rokiem 1885 oraz replik tej broni. Jest to zdecydowanie lepsze rozwiązanie, niż stosowane wcześniej kryterium daty oznaczonej na rok 1850. Jak wspomniano wcześniej, po raz pierwszy taki przepis dotyczący broni wyprodukowanej przed 1850 r. pojawił się w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 marca 1933 r. o pozwoleniach na broń do użytku osobistego oraz o nabywaniu i pozbywaniu się tej broni (Dz.U. z 1933 r., Nr 22, poz. 179). Datę tę bezkrytycznie powtórzyła w art. 4 ust. 5 ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych oraz obecnie obowiązująca u.b.a. w brzmieniu do 5 stycznia 2011 r. Granicę wyznaczoną przez polskiego ustawodawcę należy traktować jako umowne formalno-prawne kryterium. Przeglądając materiał źródłowy dotyczący procedury legislacyjnej,

trudno się dowiedzieć, dlaczego akurat rok 1850 jest wartością graniczną. Wiadomo, że nie jest to ani rok, w którym wynaleziono amunicję z centralnym zapłonem, ani tym bardziej rok, od którego broń ładowano odtylcowo. Tym bardziej nie jest to rok wynalezienia nowych, skuteczniejszych materiałów miotających w postaci prochów bezdymnych¹⁹⁷. Prawdą jest, że skuteczną broń palną (ręczną) zaczęto produkować masowo właśnie około roku 1850¹⁹⁸. Prawdą jest również, że okres w okolicach roku 1850 to przechodzenie od zamka krzeszącego iskry do zamka (zapłonu) kapiszonowego (perkusyjnego), a następnie do zapłonu spłonką umieszczoną centralnie w dnie łuski naboju. Jednakże proces ten był rozciągnięty w czasie i trwał około 20 lat. Można także przyjąć, że twórcy aktów prawnych z lat 30. XX w. podzielili wiek XIX na pół, nie zwracając uwagi na rozwój konstrukcyjny broni palnej. Nawiasem mówiąc, w Polsce nabycie repliki broni palnej rozdzielnego ładowania wytworzonej przed 1885 r. jest najprostszym, legalnym sposobem wejścia w posiadanie broni palnej, której w skrajnym przypadku można użyć do obrony osobistej. Broń taka nie wymaga zezwolenia ani rejestracji¹⁹⁹, w związku z czym nie ma też obwarowanych prawnie sposobów jej przechowywania, noszenia, przewożenia itp. Broń taka jest ładowana prochem czarnym. Co prawda w przeszłości powstało wiele wątpliwości prawnych związanych z legalnością posiadania takiego prochu²⁰⁰. W końcu w tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 lutego 2010 r.²⁰¹, stwierdzając, że „nie jest wymagane

¹⁹⁷ Nawiasem mówiąc te na dobre upowszechniły się dopiero na początku XX stulecia.

¹⁹⁸ Przykładem może być kapiszonowy rewolwer bębnowy „Walker Colt” z 1847 r. oraz wspomniany wcześniej „Colt Paterson” czy „Colt Navy” z 1851 r.

¹⁹⁹ K. Chałupka, *Broń palna rozdzielnego ładowania wytworzona przed rokiem 1885*, „Prok. i Pr.” 2018, nr 3, s. 80–89.

²⁰⁰ Między innymi autor tej publikacji stał i stoi na stanowisku, że na posiadanie prochu czarnego konieczne jest uzyskanie pozwolenia – zob. M. Kulicki, L. Stępa, D. Stucki, *Kryminalistyczno-prawna problematyka broni strzeleckiej*, Kraków 2003, s. 194; także M. Kulicki, *Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej*, Kraków 2001, s. 48.

²⁰¹ Uchwała SN z 24 lutego 2010 r., sygn. akt. I KZP 29/10, „OSNKW” 2010, nr 4 poz. 30.

pozwolenie na posiadanie czarnego prochu, mogącego być częścią amunicji do broni palnej wytworzonej przed 1850 r.²⁰², w odniesieniu do której, stosownie do art. 11 pkt 1 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. z 2004 r., Nr 52, poz. 525 ze zm.), nie jest wymagane pozwolenie na posiadanie w rozumieniu art. 9 tejże ustawy”. Po zmianie u.b.a. z 5 stycznia 2011 r. stanowisko Sądu Najwyższego zachowało w pełni aktualność. Należy jednak pamiętać, że broń rozdzielnego ładowania wytwarzana przed 1885 r. jest równie groźna jak broń współczesna²⁰³ i zapewne jest zdolna powstrzymać napastnika, wszak po to ją wówczas produkowano.

- posiadania broni palnej alarmowej o kalibrze do 6 mm.

Chcąc otrzymać pozwolenie na broń palną, osoba prywatna ubiegająca się o wydanie takiego pozwolenia zgodnie z art. 15 i 16 u.b.a. musi spełniać poniższe warunki:

- Musi mieć ukończone 21 lat – jest to zasada, jednak ustawa przewiduje wyjątek dla osób, które ukończyły 18 lat i na wniosek szkoły, organizacji sportowej, Polskiego Związku Łowieckiego, stowarzyszenia obronnego osoby te mogą otrzymać pozwolenie na broń sportową lub łowiecką (art. 15 ust. 2).
- Osoba, która występuje z wnioskiem o wydanie pozwolenia na broń, lub osoba, która zgłasza do rejestru broń pneumatyczną, przedstawiają właściwemu organowi Policji orzeczenia lekarskie i psychologiczne, stwierdzające, że nie należą do osób wymienionych w ust. 1 pkt 2–4, i potwierdzające, że mogą dysponować bronią, wydane przez lekarza upoważnionego i psychologa upoważnionego, nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku.
- Nie może cierpieć na zaburzenia psychiczne, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685), lub mieć znacznie ograniczoną sprawność psychofizyczną, nie może także wykazywać istotnych

²⁰² Orzeczenie wydano przed zmianą ustawy z 5 stycznia 2011 r. [przyp. L.S.].

²⁰³ Zob. efekt strzału z repliki rewolweru Colt Navy wz. 1851 zamieszczonego w M. Kulicki, *Dowodowa...*, s. 49.

zaburzeń funkcjonowania psychologicznego oraz być uzależniona od alkoholu lub substancji psychoaktywnych. Musi do wniosku o wydanie pozwolenia na broń dołączyć zaświadczenia: lekarskie o stanie zdrowia oraz zaświadczenie od psychologa – według określonych wzorów stanowiących załączniki do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 sierpnia 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1562) w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób występujących o wydanie pozwolenia na broń lub zgłaszających do rejestru broń pneumatyczną oraz posiadających pozwolenie na broń lub zarejestrowaną broń pneumatyczną. Opiniujący lekarz i psycholog związany jest także rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2005 r. w sprawie wykazu stanów chorobowych i zaburzeń funkcjonowania psychologicznego wykluczających możliwość wydania pozwolenia na broń i rejestracji broni (Dz.U. z 2006 r., Nr 2, poz. 14). Tymi zaburzeniami są: „1) organiczne zaburzenia psychiczne włącznie z zespołami objawowymi; 2) zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych, z wyłączeniem palenia tytoniu; 3) schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniove; 4) zaburzenia nastroju (afektywne); 5) zaburzenia nerwicowe lękowe, obsesyjno-kompulsyjne, dysocjacyjne, pod postacią somatyczną; 6) przewlekająca się reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne; 7) przewlekłe zaburzenia behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi z wyłączeniem dysfunkcji seksualnych niespowodowanych zaburzeniem organicznym ani chorobą somatyczną; 8) zaburzenia osobowości; 9) zaburzenia nawyków i popędów; 10) zaburzenia preferencji seksualnych (transwestytyzm fetyszystyczny, ekshibicjonizm, oglądactwo, pedofilia, sadomasochizm); 11) upośledzenie umysłowe; 12) całościowe zaburzenia rozwojowe; 13) zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i wieku młodzieńczym”. Oczywiście stwierdzenie powyższych zaburzeń obliguje lekarza do wydania opinii negatywnej, ale także inne, niewymienione w rozporządzeniu, stany chorobowe mogą spowodować, iż lekarz zaopiniuje negatywnie.

W art. 15b u.b.a. ustawodawca wskazał, jakie kwalifikacje musi posiadać lekarz opiniujący w sprawie wydania pozwolenia na broń palną lub rejestracji broni pneumatycznej. Według tego przepisu:

- „1. Badanie lekarskie przeprowadza lekarz, który posiada:
 - co najmniej pięcioletni staż pracy w zawodzie,
 - specjalizację w dziedzinie: chorób wewnętrznych, medycyny ogólnej, medycyny rodzinnej, medycyny pracy, medycyny przemysłowej, medycyny transportu, medycyny lotniczej, medycyny kolejowej, medycyny morskiej i tropikalnej lub medycyny sportowej,
 - dodatkowe kwalifikacje z zakresu przeprowadzania badań lekarskich osób ubiegających się,
 - wpis do rejestru lekarzy upoważnionych
 - zwany «lekarzem upoważnionym».
2. Komendant wojewódzki Policji prowadzi i aktualizuje rejestr lekarzy upoważnionych, który zawiera:
 - imię lub imiona, nazwisko lekarza upoważnionego,
 - datę wpisu do rejestru i numer tego wpisu,
 - numer prawa wykonywania zawodu,
 - adres miejsca wykonywania badań lekarskich, opcjonalnie adres poczty elektronicznej lub numer telefonu
 - oraz wystawia zaświadczenie o wpisie do rejestru.
3. Dodatkowe kwalifikacje, o których mowa w ust. 1 pkt 3, lekarz uzyskuje po ukończeniu z wynikiem pozytywnym szkolenia z zakresu przeprowadzania badań lekarskich i wydawania orzeczeń lekarskich osobom ubiegającym się.”

Z kolei w art. 15 c. u.b.a. wskazano, jakie kwalifikacje musi posiadać opiniujący w sprawach pozwolenia na broń lub rejestracji broni pneumatycznej psycholog. Treść tego przepisu jest następująca:

- „1. Badanie psychologiczne przeprowadza psycholog, który posiada:
 - dyplom magistra psychologii lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną uzyskany na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim do dnia 1 października 1981 r. lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii uzyskany w Akademii Teologii Katolickiej do dnia 31 grudnia 1992 r.,

- co najmniej pięcioletni staż pracy w zawodzie, przy czym co najmniej 3 lata w ostatnim pięcioleciu był zatrudniony na stanowisku psychologa,
 - dodatkowe kwalifikacje z zakresu przeprowadzania badań psychologicznych osób ubiegających się,
 - wpis do rejestru psychologów upoważnionych
 - zwany «psychologiem upoważnionym».
2. Komendant wojewódzki Policji prowadzi i aktualizuje rejestr psychologów upoważnionych zawierający:
- imię lub imiona, nazwisko psychologa upoważnionego,
 - datę wpisu do rejestru i numer tego wpisu,
 - adres miejsca wykonywania badań psychologicznych, opcjonalnie adres poczty elektronicznej lub numer telefonu
 - oraz wystawia zaświadczenia o wpisie do rejestru.
3. Dodatkowe kwalifikacje, o których mowa w ust. 1 pkt 3, psycholog uzyskuje po ukończeniu z wynikiem pozytywnym szkolenia z zakresu przeprowadzania badań psychologicznych i wydawania orzeczeń psychologicznych osobom ubiegającym się. Programy szkoleń zatwierdza minister właściwy do spraw wewnętrznych.”

Oczywiście za badania lekarskie i psychologiczne pobierana jest od ubiegającej się o pozwolenie osoby opłata. Według przepisów zawartych w art. 15e u.b.a.:

- „1. Badania lekarskie i psychologiczne prowadzi się na koszt osoby ubiegającej się.
2. Maksymalna opłata za badanie lekarskie lub maksymalna opłata za badanie psychologiczne wynoszą odpowiednio 15% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku kalendarzowym poprzedzającym przeprowadzenie badania, ogłoszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej «Monitor Polski» na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 53, 252 i 568).”

Od negatywnych orzeczeń lekarza czy psychologa służy ubiegającemu się o takie orzeczenie odwołanie (art.15h u.b.a.). Wnosi się je na

piśmie (ust. 1) w terminie 30 dni od doręczenia orzeczenia, za pośrednictwem lekarza lub psychologa, który wydał orzeczenie, do jednego z podmiotów odwoławczych, którymi są:

- 1) wojewódzkie ośrodki medycyny pracy, a w przypadku gdy odwołanie dotyczy orzeczenia lekarskiego wydanego w wojewódzkim ośrodku medycyny pracy – instytuty badawcze w dziedzinie medycyny pracy;
- 2) jednostki służby medycyny pracy podmiotów leczniczych utworzonych i wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- 3) podmioty lecznicze utworzone i wyznaczone przez Ministra Obrony Narodowej.

Lekarz lub psycholog, za pośrednictwem którego jest wnoszone odwołanie, przekazuje je wraz z dokumentacją badań do podmiotu odwoławczego w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania. Badanie w trybie odwołania przeprowadza się w terminie 30 dni od dnia otrzymania odwołania. Oczywiście koszty badania lekarskiego lub psychologicznego ponosi odwołujący się. Co bardzo istotne, orzeczenie lekarskie lub psychologiczne wydane w trybie odwołania jest ostateczne.

- Ubiegający się o wydanie pozwolenia na broń musi posiadać miejsce stałego pobytu na terenie Polski.
- Nie może także istnieć uzasadniona obawa, że osoba taka może użyć broni przeciwko sobie, przeciwko porządkowi lub bezpieczeństwu publicznemu, a w szczególności nie może być skazana prawomocnym orzeczeniem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, nieumyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo, gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia. Przepis regulujący tę kwestię uległ radykalnej zmianie po 5 stycznia 2011 r. Wcześniej była mowa o skazanych prawomocnym orzeczeniem sądu za przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub mieniu albo wobec których toczy się postępowanie o popełnienie takich przestępstw. Naruszało to konstytucyjną zasadę domniemania niewinności. Zwraca uwagę, że obecnie wprost jest mowa, że osoba, któ-

ra dokonała przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji pod wpływem alkoholu czy narkotyków albo zbiegła z miejsca zdarzenia, nie może posiadać pozwolenia na broń. Rodzi to duże reperkusje, ponieważ do tej pory sądy różnie podchodziły do pijanych kierowców (nie tylko samochodów) i posiadanej przez nich broni palnej. Przykładem może być orzeczenie NSA, w którym sąd stwierdził, że „nie można automatycznie przyjmować, że wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. [prowadzenie pojazdu innego niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości – przyp. L.S.] zachodzi uzasadniona obawa, że użyje on broni w celu sprzecznym z interesem bezpieczeństwa i porządku publicznego”²⁰⁴.

W innym orzeczeniu NSA rozstrzygnął całkowicie odmiennie, a mianowicie stwierdził, że „skazanie za przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, zwłaszcza te, których jednym ze znamion jest stan nietrzeźwości sprawcy, powinny być traktowane jako przesłanki spełniające dyspozycję art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy z 1999 r. o broni i amunicji, których wystąpienie winno skutkować cofnięciem pozwolenia na broń”²⁰⁵. Współcześnie nie ma żadnych wątpliwości, że skazanie za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji w stanie nietrzeźwości skutkuje bezwzględny cofnięciem pozwolenia na broń. Jako przykład można podać wyrok NSA w Warszawie z dnia 19 stycznia 2018 r., gdzie w sentencji wyroku sąd stwierdził, że „sam fakt skazania za przestępstwo umyślne z art. 178a KK stanowi wystarczającą podstawę do zastosowania przepisów art. 18 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 15 ust. 1 pkt 6 lit. a ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 576 ze zm.), a w konsekwencji cofnięcia pozwolenia na posiadanie broni palnej myśliwskiej”²⁰⁶. Jak więc widać, zaliczenie do przesłanek negatywnych posiadania broni palnej przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego wprowadziło porządek do linii orzeczniczej sądów. Zauważalne jest także, iż z ka-

²⁰⁴ Wyrok NSA z 18 marca 2010 r, sygn. akt II OSK 1944/09, LEX nr 597451.

²⁰⁵ Wyrok NSA z 4 września 2010 r., sygn. akt II OSK 2024/09, LEX nr 597476.

²⁰⁶ Wyrok NSA z 19 stycznia 2018 r., sygn. akt II OSK 781/16, Legalis nr 1716534.

tegorii przestępstw usunięto przestępstwa przeciwko mieniu, ale prawdopodobnie dlatego, że prawomocne skazanie za popełnienie każdego umyślnego przestępstwa skutkuje odmowną decyzją organu wydającego pozwolenia na broń palną, skutkiem także jest cofnięcie już przyznanego pozwolenia.

Pamiętać należy, że także wszyscy legalni posiadacze broni do ochrony osobistej, ochrony osób lub mienia i myśliwi zobowiązani są dostarczyć organowi, który wydał pozwolenie na broń palną co 5 lat aktualną opinię lekarską i psychologiczną.

Ubiegający się musi również zdać egzamin ze znajomości przepisów dotyczących posiadania i używania danej broni oraz z umiejętności posługiwania się tą bronią – art. 16 ust. 1 u.b.a. oraz rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie egzaminu ze znajomości przepisów dotyczących posiadania broni oraz umiejętności posługiwania się bronią (Dz.U. z 2000 r., Nr 19, poz. 241 z późn. zm.). Ten przepis nie budził i nie budzi żadnych kontrowersji. Egzamin, do którego podchodzi ubiegający się o pozwolenie na broń palną, składa się z dwóch części – teoretycznej, obejmującej sprawdzenie znajomości przepisów u.b.a. i kodeksu karnego (w zakresie przepisów o broni palnej) oraz praktycznej, sprawdzającej umiejętności bezpiecznego posługiwania się bronią danego rodzaju. Za egzamin pobierana jest opłata w wysokości zależnej od rodzaju pozwolenia od 500 zł (do ochrony osobistej) do 1150 zł (do celów kolekcjonerskich). Z egzaminu zwolnieni są funkcjonariusze policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Celnej, Biura Ochrony Rządu, Służby Więziennej, funkcjonariusze lub pracownicy innych państwowych formacji uzbrojonych i żołnierze zawodowi Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, członkowie Polskiego Związku Łowieckiego – w zakresie broni myśliwskiej – oraz członkowie Polskiego Związku Strzelectwa Sportowego posiadający licencję zezwalającą na uprawianie strzelectwa sportowego – w zakresie broni sportowej, jeżeli zdali taki egzamin na podstawie odrębnych przepisów. Warto zwrócić uwagę, że ustawodawca w ustawie o sporcie w art. 8 ust.1 jako członków związków sportowych przewidu-

je jedynie podmioty zbiorowe, a nie osoby fizyczne²⁰⁷. Tak więc treść przepisu powinna zostać zmieniona tak, aby odpowiadała rzeczywistości, ponieważ osoby fizyczne nie mogą być członkami PZSS, a jedynie członkami poszczególnych klubów czy stowarzyszeń strzeleckich.

Pozwolenia na broń, także do ochrony osobistej, wydawane są na czas nieokreślony (art. 9 ust. 6 u.b.a.). Oczywiście nie oznacza to, że skoro obywatel takie pozwolenie otrzymał, to nie można mu go już cofnąć (tak interpretują ten przepis niektóre osoby, które pozwolenie uzyskały). Przepisy dotyczące cofania pozwolenia na broń zawarte są w art. 18 u.b.a. Organ wydający pozwolenie na broń może je cofnąć z podanych poniżej powodów:

- Obywatel nosi broń, mimo że właściwy organ policji w pozwoleniu na broń ograniczył lub wykluczył możliwość jej noszenia, co znalazło potwierdzenie w legitymacji posiadacza broni (ust. 1);
- Jest osobą, która przejawia zaburzenia psychiczne lub psychologiczne, uzależnioną od alkoholu lub innego środka odurzającego, nie posiada stałego miejsca zamieszkania w Polsce, albo stanowi zagrożenie dla siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego²⁰⁸. Pierwsze przesłanki nie budzą żadnych kontrowersji, ponieważ trudno sobie wyobrazić osobę zaburzoną psychicznie czy uzależnioną z bronią palną. Takie osoby bardzo często nie panują nad swoimi odruchami i nie kontrolują w pełni swojego zachowania. Po zmianie ustawy 5 stycznia 2011 r. także z urzędu cofa się pozwolenie każdemu legalnemu posiadaczowi broni palnej, który został prawomocnie skazany za przestępstwo umyślne i umyślne przestępstwo skarbowe albo za przestępstwo nieumyślne przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka

²⁰⁷ Art. 8 ust. 1. Członkiem polskiego związku sportowego może być klub sportowy, związek sportowy oraz inna osoba prawna, której statut, umowa albo akt założycielski przewiduje prowadzenie działalności w danym sporcie (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1133).

²⁰⁸ Zob. A. Lach, L. Stęпка, *Cofnięcie pozwolenia na broń i odebranie broni palnej w świetle wyroku ETPC w sprawie Kotilainen i inni przeciwko Finlandii*, „Prawo i Więź” 2021, nr 3 (37), s. 150–154.

odurzającego albo gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia. Bardzo wielu legalnych posiadaczy broni palnej nie zdaje sobie sprawy z konsekwencji, że „przyłapanie” kierowcy na jeździe pod wpływem alkoholu skutkuje nie tylko utratą uprawnień do kierowania pojazdami, ale także cofnięciem pozwolenia na broń.

- Także skazanie prawomocnym wyrokiem za inne przestępstwo może skutkować cofnięciem pozwolenia na broń. Jako przykład może posłużyć wyrok NSA w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2012 r., w sentencji którego czytamy, że „fakt prawomocnego skazania osoby za popełnienie przestępstwa polegającego na wręczeniu funkcjonariuszom publicznym korzyści majątkowej w łącznej sumie blisko 50000 złotych, tj. przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych, oraz zgromadzenia w toku postępowania dokumentów świadczących o lekceważeniu porządku prawnego, które wskazywały, że w przeciągu kilku lat dopuścił się szeregu naruszeń zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w świetle pojęcia «uzasadnionej obawy użycia broni w celu sprzecznym z interesem bezpieczeństwa lub porządku publicznego», o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy z 1999 r. o broni i amunicji, usprawiedliwiają wyprowadzenie przez organ wniosków uzasadniających cofnięcie pozwolenia na broń”²⁰⁹. Współcześnie linia orzecznicza nie uległa zmianie i sądy wydają wyroki podtrzymujące decyzje organów Policji w sprawie cofnięcia pozwolenia na broń osobom, które zostały skazane za przestępstwo umyślne i umyślne przestępstwo skarbowe albo za przestępstwo nieumyślne przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia²¹⁰.
- Naruszyła obowiązek zawiadomienia o utracie broni niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od chwili stwierdzenia utraty broni.

²⁰⁹ Wyrok NSA w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt II OSK 334/11, LEX nr 1138196.

²¹⁰ Zob. wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt II SA/Wa 1327/20, Legalis nr 2578433; zob. także wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 lutego 2021 r., sygn. akt II SA/Wa 1412/20, OSG 2021, poz. 14, s. 75.

- Przemieszcza się z rozładowaną bronią albo nosi broń, znajdując się w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej albo środka zastępczego. Z istnienia tego przepisu nie zdaje sobie sprawy co drugi myśliwy oraz sportowiec. Dopiero autor tej książki uświadomił wielu z nich, że po tzw. hubertusie²¹¹ lepiej broń odstawić do domu przed kolacją, a dopiero potem biesiadować. Oczywiście, jeżeli w domku myśliwskim znajduje się magazyn broni, to nic nie stoi na przeszkodzie, aby broń została w nim zdeponowana.

Organ policji może cofnąć pozwolenie na broń także w przypadku, w którym ustały okoliczności faktyczne, które stanowiły podstawę do jego wydania (ust. 4). Zwykle dotyczy to myśliwych, którzy stracili członkostwo w Polskim Związku Łowieckim (na skutek różnych przyczyn, niekoniecznie kryminalnych czy dyscyplinarnych – np. niezapłacenie składki członkowskiej) oraz sportowców, którzy przestali uprawiać sport strzelecki. Rzadko, a praktycznie nigdy, nie dotyczy to pozwolenia na broń bojową do ochrony osobistej, ponieważ bardzo trudno udowodnić ustanie stanu ponadprzeciętnego zagrożenia zdrowia i życia posiadacza.

Właściwy organ policji może cofnąć pozwolenie na broń także w przypadku naruszenia przez osobę posiadającą pozwolenie:

- 1) obowiązku rejestracji broni, która podlega rejestracji (broń palna bojowa, gazowa, pozbawiona cech użytkowych, kolekcjonerska, pamiątkowa, do rekonstrukcji wydarzeń historycznych, do celów szkoleniowych);
- 2) obowiązku poddania się badaniom lekarskim i psychologicznym raz na pięć lat i przedstawienia orzeczeń lekarskiego i psychologicznego właściwemu organowi policji;
- 3) obowiązku zawiadomienia właściwego organu policji o zmianie miejsca stałego pobytu w ciągu 14 dni od zaistnienia tego faktu;
- 4) zasad przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji (o tych zasadach będzie mowa dalej);

²¹¹ Tradycyjne polowanie w dzień św. Huberta (3 listopada lub w pobliżu) – patrona myśliwych, często połączone z suto zakrapianą alkoholem kolacją po zakończonym polowaniu.

- 5) wymogu uzyskania zgody właściwego organu policji na wywóz broni i amunicji za granicę, chyba że posiadaczowi broni wydano Europejską kartę broni palnej, uprawniającą do wwozu broni na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej;
- 6) zasady używania broni zdolnej do rażenia celów na odległość w celach szkoleniowych i sportowych tylko na strzelnicach. Zwraca uwagę wadliwość konstrukcji tego przepisu tworzącego tę zasadę (art. 45 u.b.a.). Prawdopodobnie intencją ustawodawcy było wyłączenie możliwości używania broni palnej poza miejscami specjalnie do tego przeznaczonymi, jakimi są strzelnice. Jednak wyróżnienie w tym przepisie celów używania budzi wątpliwości. Wiadomym jest, że oprócz używania broni w celach „szkoleniowych i sportowych” broń jest używana na przykład w celach rekreacyjnych. Wykładnia językowa omawianego przepisu pozwala przyjąć, że posiadacz broni palnej, który w celach rekreacyjnych urządzi sobie strzelanie do np. pustych puszek (oczywiście zachowując zasady ostrożności), nie popełni wykroczenia z art. 51 ust. 2 pkt 11 u.b.a. (używa w celach szkoleniowych lub sportowych broni zdolnej do rażenia celów na odległość poza strzelnicami), bowiem używać będzie poza strzelnicami broni palnej nie „w celach szkoleniowych lub sportowych”, tylko rekreacyjnych. Co prawda autor tej książki podejrzewa, że organy policji będą rozciągały cel „sportowy” na cel rekreacyjny, jako że sport jest rodzajem rekreacji, ale prościej byłoby wymienić, kiedy posiadacz broni palnej może jej używać poza strzelnicami (np. broń do ochrony osobistej, broń myśliwska, broń do rekonstrukcji historycznych). Na ten problem zwracają także uwagę przedstawiciele doktryny prawa karnego²¹²;
- 7) zakazu użyczenia broni osobie nieupoważnionej (ten przepis nie budzi żadnych wątpliwości).

Osoba, której cofnięto pozwolenie na broń albo dopuszczenie do posiadania broni lub której unieważniono kartę rejestracyjną broni, jest zobowiązana – w terminie 7 dni od dnia otrzymania ostatecznej decy-

²¹² A. Herzog, *Ustawa o broni i amunicji po nowelizacji*, „Prok. i Pr.” 2011, nr 10, s. 80.

zji o cofnięciu pozwolenia na broń, dopuszczenia do posiadania broni lub unieważnienia karty – zwrócić dokumenty potwierdzające legalność posiadania broni i amunicji do właściwego organu policji (art. 18 ust. 8 u.b.a.). Przepis ten został dodany podczas wspomnianej już wcześniej zmiany ustawy 5 stycznia 2011 r. Regulacja ta pozostaje w sprzeczności z przepisem art. 22 u.b.a., w którym zobowiązuje się osobę tracącą uprawnienie do posiadania broni do niezwłocznego, jednak nie późniejszego niż 30 dni, zbycia broni i amunicji do niej. Po tym terminie broń i amunicja do niej muszą być oddane do depozytu. Należy pamiętać, że zbycie broni i amunicji nie jest możliwe bez posiadania dokumentów potwierdzających legalność ich posiadania, a skoro tak, to 30-dniowy termin na zbycie broni jest całkowicie fikcyjny, ponieważ biorąc pod uwagę oba przepisy (tj. art. 18 ust. 8 i art. 22 ust. 3), zbycie broni i amunicji do niej konieczne jest przed upływem 7. dnia od cofnięcia pozwolenia. Po tym terminie broń i amunicję do niej osoba, której cofnięto pozwolenie, musi zdać do depozytu. Nie tylko autor książki zwrócił na to uwagę, ale także inni przedstawiciele doktryny to zauważyli²¹³.

Naturalnie postępowanie o cofnięcie pozwolenia może być umorzona, jeżeli osoba posiadająca pozwolenie na broń palną przedstawi dowody na ustanie przyczyn, dla których wszczęto postępowanie o cofnięcie pozwolenia np. zostaną dostarczone aktualne opinie lekarza i psychologa, czy zastosowano się do zasad przechowywania broni.

Broń i amunicję należy przechowywać i nosić w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osób nieuprawnionych (art. 32 ust. 1 u.b.a.). Oznacza to, w myśl rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2014 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji²¹⁴, że każdy legalny posiadacz broni palnej musi przechowywać broń w sposób określony w tym akcie wykonawczym. W przypadku podmiotów zbiorowych (agencje ochrony osób i mienia, kluby sportowe, szkoły) istnieje ko-

²¹³ Ibidem.

²¹⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2014 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz.U. z 2014 r. poz. 1224).

nieczność posiadania przez nie magazynów broni, które spełniają następujące warunki techniczne i lokalowe (§ 4).

Magazyn broni stanowi oddzielne pomieszczenie w budynku o konstrukcji niepalnej, wydzielone ścianami murowanymi, usytuowane w miarę możliwości na piętrze, posiadające:

- 1) sprzęt gaśniczy w postaci gaśnicy proszkowej ABC o masie środka gaśniczego co najmniej 4 kg oraz koc gaśniczy,
- 2) specjalne zabezpieczenia, w tym:
 - a) drzwi spełniające co najmniej wymagania, o których mowa w Polskiej Normie PN-EN 1627, plombowane lub zaopatrzone w inny wskaźnik sygnalizujący wejście osób nieuprawnionych; dopuszcza się drzwi obite blachą stalową o grubości co najmniej 2 mm, posiadające blokadę przeciwwyważeniową oraz zamknięcie przynajmniej na jeden zamek, co najmniej w klasie „7” według normy PN-EN 12209, i zasuwę drzwiową zamykaną na kłódkę, co najmniej w klasie „5” według normy PN-EN 12320,
 - b) okna osłonięte siatką stalową o wymiarach oczek 10 mm × 10 mm o średnicy drutu 2,5 mm oraz zamocowaną na stałe w murze kratą wykonaną z prętów stalowych o średnicy nie mniejszej niż 12 mm lub z płaskowników stalowych o wymiarach nie mniejszych niż 8 mm × 30 mm; odstęp między prętami w kracie ma nie przekraczać wymiarów 120 mm × 120 mm, a płaskowników 80 mm w poziomie i 240 mm w pionie; dopuszcza się zamiennie montaż szyb kuloodpornych klasy co najmniej BR 1 według normy PN-EN 1063 lub równoważnej, albo o zwiększonej odporności na włamanie, co najmniej w klasie P4A według normy PN-EN 356, bez możliwości otwierania,
 - c) zabezpieczenie systemem sygnalizacji włamania i napadu spełniającym wymagania co najmniej normy PN-EN 50131-1 z transmisją sygnału alarmu do uzbrojonego stanowiska interwencyjnego, pełniącego całodobowy dyżur; pomieszczenie niewyposażone w tę sygnalizację obejmuje się całodobową uzbrojoną ochroną,
- 3) skrzynię z piaskiem lub inne urządzenie służące do przechwytywania pocisków, z oznaczeniem „TU KIERUJ BRONŃ”, w miejscu ładowania i rozładowywania broni.

W magazynie broni broń palną i amunicję przechowuje się w urządzeniach spełniających wymagania co najmniej klasy S1 według normy PN-EN 14450, a także rozładowaną, zabezpieczoną, ze zwolnionym kurkiem, z odłączonym magazynkiem. Warunki przechowywania broni uwzględniają wymagania jej producenta. Amunicję do broni przechowuje się w pudełkach lub pojemnikach, ułożoną w sposób uniemożliwiający uderzenie w spłonkę naboju. Zabronione jest przechowywanie amunicji w magazynkach nabojoych.

Upoważniony przez komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji funkcjonariusz Policji stwierdza w protokole, czy magazyn broni spełnia warunki określone w rozporządzeniu oraz czy sposób zabezpieczenia broni i amunicji jest zgodny z wymogami określonymi w rozporządzeniu.

Osoby posiadające broń i amunicję do niej na podstawie pozwolenia przechowują broń i amunicję w urządzeniach spełniających wymagania co najmniej klasy S1 według normy PN-EN 14450. Broń w liczbie powyżej 50 egzemplarzy i amunicję do niej przechowuje się w magazynie broni.

Osoby posiadające broń i amunicję do broni palnej w celach kolekcjonerskich oraz pamiątkowych w przypadku przechowywania tej broni i amunicji poza urządzeniami klasy S-1, o których mowa w § 5 ust. 1 u.b.a., mogą je przechowywać w gablotach przeznaczonych do przechowywania broni po spełnieniu następujących warunków:

- 1) gabloty do przechowywania broni i amunicji posiadają:
 - a) konstrukcję z materiałów zapewniających stabilność,
 - b) możliwość przytwierdzenia do podłoża lub zablokowania utrudniającego zmianę ich położenia,
 - c) przeszklenie zrobione ze szkła o zwiększonej odporności na przebicie i rozbitcie co najmniej w klasie P6B według normy PN-EN 356,
 - d) zamknięcia co najmniej w klasie 5 według normy PN-EN 12209.
- 2) okna w pomieszczeniach, w których jest przechowywana broń i amunicja, są zabezpieczone przez zamontowanie w nich krat, siatki, żaluzji antywłamaniowych spełniających wymagania co najmniej normy PN-EN 1627 albo szyb o podwyższonej odporności

na przebicie i rozbicie w klasie co najmniej P4A według normy PN-EN 356.

- 3) drzwi wejściowe do pomieszczenia, w którym jest przechowywana broń i amunicja, są:
- a) wzmocnione blachą stalową o grubości co najmniej 2 mm,
 - b) wyposażone w blokadę przeciwwyważeniową oraz zamknięcie przynajmniej na jeden zamek co najmniej w klasie „7” według normy PN-EN 12209 i zasuwę drzwiową zamykaną na kłódkę co najmniej w klasie „5” według normy PN-EN 12320.

W miejsce zabezpieczeń, o których mowa w ust. 1 pkt 3, dopuszcza się zastosowanie drzwi spełniających co najmniej wymagania, o których mowa w normie PN-EN 1627, plombowanych lub zaopatrzonych w inny wskaźnik sygnalizujący wejście osób nieuprawnionych.

Posiadacze broni pozbawionej na stałe cech użytkowych nie muszą stosować żadnych zabezpieczeń. Jest to zrozumiałe, ponieważ przedmioty te nie są bronią palną.

Zasady przechowywania broni przez ich legalnych posiadaczy są bardzo ważne. Zwracają na to także uwagę sądy w swoich orzeczeniach. Dla przykładu można przytoczyć wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 lipca 2007 r., w którym sąd stwierdził w sentencji, że „pozostawienie na całą noc broni w schowku w samochodzie, nawet zamkniętym i nawet znajdującym się w zamkniętym garażu, drastycznie narusza zasady przechowywania broni, gdyż broń ma być przechowywana tylko w sposób określony w rozporządzeniu z dnia 3 kwietnia 2000 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz.U. Nr 27, poz. 343) i każde inne jej przechowywanie narusza zasady prawa bezwzględnie wiążące posiadacza broni”.

W rozporządzeniu znajduje się także przepis normujący sposób noszenia broni do ochrony osobistej lub do ochrony bezpieczeństwa innych osób i mienia. Broń taką nosi się w stanie zabezpieczonym, w sposób niewidoczny, w kaburze przylegającej do ciała. W tym miejscu można zadać pytanie, jak to się dzieje, że mimo iż przepisy mówią o noszeniu broni w ukryciu, to często można dostrzec pracowników ochrony, którzy noszą broń ostentacyjnie w sposób widoczny. Przecież jest to

co najmniej ignorowanie obowiązującego prawa i *de facto* organ, który wydał pozwolenie na broń do ochrony bezpieczeństwa innych osób i mienia, w takim przypadku z urzędu powinien wszcząć postępowanie o cofnięcie pozwolenia z uwagi na naruszenie przepisów prawa (nieprawidłowe noszenie broni).

Broń palną przeznaczoną do celów łowieckich w obwodach łowieckich nosi się w czasie polowania w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1683).

Według rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2014 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz.U. z 2014 r. poz. 1224), podmiot posiadający broń i amunicję prowadzi ewidencję posiadanej broni i amunicji (§ 9).

Ewidencja posiadanej broni zawiera:

- 1) nazwę i markę broni;
- 2) kaliber broni i rok produkcji;
- 3) numer i serię broni;
- 4) inne cechy identyfikacyjne broni, w tym wyposażenie dodatkowe;
- 5) podstawę nabycia broni lub jej przejęcia;
- 6) datę zewidencjonowania;
- 7) podstawę i datę przekazania broni wraz z określeniem jednostki, do której broń przekazano;
- 8) podstawę i datę zdjęcia broni z ewidencji wraz z podpisem osoby upoważnionej.

Z kolei ewidencja posiadanej amunicji zawiera:

- 1) kaliber i typ amunicji;
- 2) podstawę nabycia amunicji lub jej przejęcia z innej jednostki;
- 3) ilość zakupionej lub przejętej amunicji;
- 4) informacje o stanie amunicji, w tym jej przychód i rozchód.

Broń w środkach transportu publicznego przewozi się według przepisów rozporządzenia Ministrów Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 kwietnia 2000 r. w sprawie przewożenia broni i amunicji środkami transportu publicznego (Dz.U. z 2000 r., Nr 31, poz. 390) wydanego do art. 35 u.b.a.

W środkach transportu publicznego, służących do przewozu pasażerów, broń przewozi się w stanie rozładowanym, bez amunicji w komorze nabojeowej i w magazynkach nabojeowych. Nie dotyczy to broni do ochrony osobistej, ochrony bezpieczeństwa innych osób oraz mienia, która może być załadowana bez wprowadzonego naboju do komory nabojeowej i przewożona w stanie zabezpieczonym. W przypadku przewożenia amunicji przewozi się ją środkami transportu publicznego przy zachowaniu niezbędnych wymogów bezpieczeństwa, wykluczających możliwość przypadkowej eksplozji, w ilości uzasadnionej potrzebami osoby przewożącej w opakowaniach fabrycznych przeznaczonych do sprzedaży detalicznej lub w pudełkach i pojemnikach, w sposób uniemożliwiający uderzenie w spłonkę naboju.

Podczas przewożenia środkami transportu publicznego broń i amunicja powinny być zabezpieczone w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osób nieupoważnionych. W samolotach pasażerskich broń i amunicję przewozi się w lukach bagażowych lub w miejscu wskazanym przez przewoźnika, jako bagaż rejestrowany, do którego pasażerowie nie mają dostępu według zasad ustalonych przez przewoźnika.

Obsługa środka transportu publicznego, jeżeli ujawni przewóz broni lub amunicji w sposób zagrażający bezpieczeństwu pasażerów, zobowiązana jest niezwłocznie powiadomić o tym najbliższą jednostkę policji lub żandarmerii wojskowej.

Legalny posiadacz broni palnej może wywieźć ją za granicę po uzyskaniu zgody właściwego organu policji. Przepisu tego nie stosuje się w przypadku wydania Europejskiej karty broni palnej, uprawniającej do wwozu broni na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej.

We współczesnym świecie trudno wyobrazić sobie brak możliwości przesyłania towarów za pośrednictwem operatorów oferujących usługi pocztowe. Ustawodawca w u.b.a. wyszedł naprzeciw oczekiwaniom współczesności i w art. 36 umieścił przepisy dotyczące przesyłania broni za pośrednictwem operatorów oferujących usługi pocztowe. W ust. 4 wskazano, jakie obowiązki ma operator pocztowy przesyłający broń lub amunicję z państwa Unii Europejskiej do Polski. Zgodnie z zawartymi tam przepisami jest on obowiązany posiadać zgodę przewozową oraz kopię uprzedniej zgody przewozowej.

Przywóz broni i amunicji z państw niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej regulują przepisy art. 37 u.b.a. Chcąc przywieźć broń, obywatele polscy muszą uzyskać zaświadczenie wydane przez właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Osoby przywożące broń lub amunicję, przekraczając zewnętrzną granicę Unii Europejskiej, zobowiązane są do pisemnego zgłoszenia właściwemu organowi celnemu przywozu broni i amunicji. Organ ten niezwłocznie przekazuje informacje zawarte w zgłoszeniu właściwemu organowi policji. W przypadku, gdy osoby przywożące broń lub amunicję nie posiadają polskiego pozwolenia na broń, są obowiązane niezwłocznie złożyć ją do depozytu właściwego organu celnego, a także w terminie 14 dni od dnia przywozu broni na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wystąpić do właściwego organu policji z wnioskiem o wydanie pozwolenia na broń. Naturalnie koszty związane z deponowaniem broni i amunicji ponosi osoba składająca broń i amunicję do depozytu.

Obywatele polscy mogą legalnie kupić broń palną za granicą (art. 37a). Jeżeli deklarują zakup broni palnej lub amunicji w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, właściwy terytorialnie komendant wojewódzki policji, na ich wniosek, poświadczą, w terminie nie dłuższym niż 5 dni od dnia jej wpływu, uprzednią zgodę przewoźną, która zawiera w szczególności:

- 1) wskazanie państwa początkowego i docelowego transakcji;
- 2) nazwę lub imię i nazwisko zbywcy i nabywcy broni palnej lub amunicji;
- 3) siedzibę i adres lub miejsce zamieszkania i adres zbywcy i nabywcy broni palnej lub amunicji;
- 4) adres, na który broń palna lub amunicja ma być dostarczona;
- 5) dane techniczne pozwalające na jednoznaczną identyfikację broni palnej lub amunicji;
- 6) liczbę egzemplarzy broni palnej lub sztuk amunicji.

Legalni posiadacze broni palnej mogą ją wywieźć za granicę po uzyskaniu zgody właściwego organu policji, chyba że wydano im Europejską kartę broni palnej, uprawniającą do wwozu broni na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej.

Nie tylko obywatele polscy mogą legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadać broń palną. Na podstawie przepisów

art. 39 u.b.a. członkowie misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych oraz osoby zrównane z nimi na podstawie porozumień międzynarodowych mogą posiadać broń i amunicję na podstawie porozumień międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności w celach:

- 1) ochrony osobistej;
- 2) łowieckich;
- 3) sportowych;
- 4) kolekcjonerskich;
- 5) pamiątkowych.

Dyplomatom właściwy organ policji wydaje terminowe pozwolenie na broń na okres pełnienia przez te osoby funkcji w misjach dyplomatycznych i urzędach konsularnych w Rzeczypospolitej Polskiej po przedstawieniu dokumentu o charakterze pozwolenia na broń, wydanego cudzoziemcowi przez właściwy organ państwa, którego jest obywatelem.

Cudzoziemcy niebędący dyplomataami mogą posiadać broń i amunicję, jeżeli są one niezbędne do wykonywania czynności związanych z ochroną misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, przedstawicielstw organizacji międzynarodowych, członków oficjalnych delegacji zagranicznych, a także do innych celów wynikających z porozumień międzynarodowych lub z zasady wzajemności. Takim cudzoziemcom właściwy organ policji wydaje terminowe pozwolenie na broń na okres wykonywania wyżej wymienionych czynności przez te osoby po przedstawieniu dokumentu o charakterze pozwolenia na broń, wydanego cudzoziemcowi przez właściwy organ państwa, którego jest obywatelem.

Według art. 41 u.b.a. przywóz broni i amunicji z zagranicy oraz jej wywóz za granicę przez obcokrajowców wymagają uprzedniego wydania zaświadczenia przez właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Zaświadczenie zastępuje pozwolenie na broń na okres do 30 dni od dnia przywozu broni i amunicji. Jeżeli upłynął termin ważności zaświadczenia wydanego przez konsula RP, broń i amunicja podlegają niezwłocznemu złożeniu do depozytu organu policji właściwego ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca. W szczególnie uzasadnionych przypadkach komendant wojewódzki policji może wydać cudzoziemcowi zaświadczenie zastępujące pozwolenie na broń oraz uprawniające do wywozu broni i amunicji, określając termin ważności tego zaświadcze-

nia na czas nie dłuższy niż 14 dni. W przypadku, gdy cudzoziemcy nie posiadają zaświadczenia wydanego przez konsula RP, broń i amunicja podlegają zatrzymaniu przez właściwy organ Straży Granicznej lub organ celny i protokolarnie są przekazywane organowi policji właściwemu ze względu na miejsce przekraczania granicy przez tych cudzoziemców.

Na podstawie przepisów art. 42 ust. 1 myśliwi przybywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą przywozić i wywozić broń odpowiadającą celom łowieckim, a także amunicję do niej w liczbie nieprzekraczającej łącznie 100 sztuk, o ile broń i amunicja mają służyć do polowań organizowanych na podstawie odrębnych przepisów.

Także cudzoziemcy przybywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu wzięcia udziału w imprezach sportowych (ust. 2), których regulamin wymaga użycia broni, lub w celu wzięcia udziału w rekonstrukcji historycznej, a także w przygotowaniach do takich imprez, mogą przywozić i wywozić broń odpowiadającą celom sportowym lub rekonstrukcji historycznej oraz amunicję do tej broni w ilościach określonych w zaproszeniu organizatorów imprez sportowych lub rekonstrukcji historycznych.

Według ust. 2a obcokrajowcy przybywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą przywozić i wywozić broń sygnałową, jeżeli stanowi ona stałe wyposażenie jednostek pływających i statków powietrznych.

Przepisy ust. 2b dotyczą organizatorów polowań, imprez sportowych lub rekonstrukcji historycznej z udziałem cudzoziemców. Są oni zobowiązani przekazać – co najmniej na 7 dni przed planowanym terminem polowania, imprezy sportowej lub rekonstrukcji historycznej – komendantowi wojewódzkiemu policji właściwemu ze względu na miejsce polowania, imprezy sportowej lub rekonstrukcji historycznej, pisemną informację o planowanej dacie i miejscu polowania, imprezy sportowej lub rekonstrukcji historycznej oraz przybliżonej liczbie uczestników.

Na podstawie przepisów zawartych w ust. 2c cudzoziemiec będący obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zamieszkujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i posiadający prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na tym terytorium, może posiadać broń odpowiadającą celom łowieckim lub sportowym, a także amunicję do niej

na podstawie Europejskiej karty broni palnej, wydanej przez właściwe władze tych państw, jeżeli broń ta jest wpisana do Europejskiej karty broni palnej i jej posiadanie nie jest zabronione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jest on także zobowiązany w terminie 14 dni od chwili wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poinformować o przywozie broni palnej na podstawie Europejskiej karty broni palnej właściwego ze względu na miejsce pobytu komendanta wojewódzkiego policji (ust. 2d).

Przywóz oraz wywóz broni i amunicji przez cudzoziemców do celów łowieckich, sportowych czy rekonstrukcji historycznych odbywa się na podstawie zaświadczenia wydanego przez właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej, które zastępuje pozwolenie na broń na okres do 30 dni od dnia przywozu broni i amunicji. Jeżeli cudzoziemcy są obywatelami państwa członkowskiego Unii Europejskiej, przywóz broni palnej może nastąpić na podstawie Europejskiej karty broni palnej, wydanej przez właściwe władze tych państw, jeżeli broń ta jest wpisana do Europejskiej karty broni palnej i cudzoziemiec jest w stanie uzasadnić powód swojej podróży z bronią (ust. 3a).

Obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej mogą przywozić i wywozić broń palną lub amunicję do innych celów niż łowiecki, sportowy czy rekonstrukcji historycznych na podstawie wpisu w Europejskiej karcie broni palnej, dokonanego przez właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Wpis w Europejskiej karcie broni palnej zastępuje zaświadczenie konsula RP (ust. 3b). Oczywiście zaświadczenie konsula RP albo Europejska karta broni palnej uprawniają cudzoziemców do nabycia amunicji do broni określonej w tym zaświadczeniu (ust. 4) albo w tej karcie (ust. 4a). W przypadku upłynięcia terminu ważności zaświadczenia wydanego przez konsula RP broń i amunicja niezwłocznie muszą być złożone do depozytu organu policji właściwego ze względu na miejsce pobytu obcokrajowca (ust. 5).

Według przepisów ust. 6 art. 42 u.b.a. w szczególnie uzasadnionych przypadkach właściwy organ policji może wydać cudzoziemcowi zaświadczenie zastępujące pozwolenie na broń oraz uprawniające do wywozu broni i amunicji, określając termin ważności tego zaświadczenia na okres nie dłuższy niż 30 dni.

Na podstawie ust. 7 art. 42 u.b.a., jeżeli cudzoziemscy myśliwi, sportowcy lub uczestnicy rekonstrukcji historycznych nie posiadają zaświadczenia konsula RP albo wpisu w Europejskiej karcie broni palnej, broń i amunicja podlegają zatrzymaniu przez właściwy organ Straży Granicznej lub organ celny i są protokolarnie przekazywane organowi policji właściwemu ze względu na miejsce przekraczania granicy przez tych cudzoziemców.

W stosunku do obywateli polskich mieszkających na stałe za granicą zastosowanie mają przepisy art. 42 u.b.a. (traktuje się ich jak cudzoziemców).

Do obcokrajowców niebędących obywatelami Unii Europejskiej lub np. obcych pracowników ochrony stosuje się przepisy art. 43 u.b.a. Według przepisów ust. 1 tego artykułu osoby takie mogą nabywać i wywozić z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej broń lub amunicję, które zgodnie z przepisami ustawy mogą posiadać osoby fizyczne na podstawie pozwolenia na broń, jeżeli otrzymali:

- 1) zaświadczenie uprawniające do nabycia określonego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni lub sztuk amunicji,
- 2) zgodę na wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej broni lub amunicji

– wydane na ich wniosek przez komendanta wojewódzkiego Policji, właściwego ze względu na miejsce nabycia broni lub amunicji.

Według przepisu ust. 2 we wniosku, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza się:

- 1) imię i nazwisko, obywatelstwo, adres zamieszkania wnioskodawcy oraz rodzaj i numer jego dokumentu tożsamości;
- 2) imię i nazwisko oraz adres lub nazwę, siedzibę i adres zbywcy broni lub amunicji;
- 3) adres, pod który broń lub amunicja ma być dostarczona;
- 4) informacje umożliwiające identyfikację broni, w szczególności rodzaj i typ broni, jej markę, kaliber, numer fabryczny;
- 5) wskazanie sposobu wywozu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nabytej broni lub amunicji oraz wskazanie państw, przez których terytorium broń lub amunicja będzie przewożona;

- 6) planowaną datę zakupu i wywozu broni lub amunicji z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przybycia z bronią do miejsca przeznaczenia za granicą.

Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, cudzoziemiec niebędący obywatelem państwa członka Unii Europejskiej dołącza upoważnienie władz swojego państwa do nabycia danego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni lub sztuk amunicji poświadczone przez właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej (ust. 3). Zgoda na wywóz broni lub amunicji wydana przez komendanta wojewódzkiego policji jest ważna przez 2 dni od chwili ich nabycia (ust. 4). W przypadku niedotrzymania terminu 2 dni broń lub amunicję składa się niezwłocznie do depozytu najbliższego komendanta wojewódzkiego policji, który na podstawie dotychczasowej zgody na wywóz broni lub amunicji wydaje kolejną zgodę na wywóz broni lub amunicji, z dwudniowym terminem ważności (ust. 5).

Na podstawie przepisów ust. 6 art. 43 u.b.a. cudzoziemcy będący obywatelami innych niż Rzeczpospolita Polska państw członkowskich Unii Europejskiej mogą nabywać i wywozić z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej broń lub amunicję na podstawie zgody przewozowej poświadczonej przez właściwego ze względu na miejsce nabycia broni lub amunicji komendanta wojewódzkiego policji.

Według przepisu zawartego w ust. 7 art. 43 u.b.a. zgoda przewozowa powinna zawierać w szczególności:

- 1) wskazanie państwa początkowego i docelowego transakcji;
- 2) nazwę lub imię i nazwisko zbywcy i nabywcy broni palnej lub amunicji;
- 3) siedzibę i adres lub miejsce zamieszkania i adres zbywcy i nabywcy broni palnej lub amunicji;
- 4) adres, na który broń palna lub amunicja ma być dostarczona;
- 5) dane techniczne pozwalające na jednoznaczną identyfikację broni palnej lub amunicji;
- 6) liczbę egzemplarzy broni palnej lub sztuk amunicji;
- 7) sposób przewozu broni palnej lub amunicji;
- 8) datę rozpoczęcia i przewidywaną datę zakończenia przewozu broni palnej lub amunicji;
- 9) wskazanie uprzedniej zgody przewozowej wydanej przez właściwe władze państwa docelowego transakcji.

Minister Spraw Wewnętrznych, na podstawie delegacji ustawowej zawartej w ust. 8 art. 43 u.b.a., wydał rozporządzenie, w którym określił wzór zgody przewozowej uwzględniający w szczególności elementy umożliwiające jednoznaczną identyfikację broni palnej i stron transakcji oraz miejsca przeznaczone na dokonywanie wpisów poświadczających legalność transakcji²¹⁵.

Przepisy ust. 9 art. 43 u.b.a. dotyczą cudzoziemców niespełniających warunków określonych w ustawie. W takim przypadku broń lub amunicja podlegają zatrzymaniu przez właściwy organ Straży Granicznej lub organ celny i protokolarnemu przekazaniu organowi Policji właściwemu ze względu na miejsce przekraczania granicy przez cudzoziemca.

Według przepisu zawartego w ust. 10 art. 43 u.b.a. właściwy organ celny niezwłocznie zawiadamia komendanta wojewódzkiego policji właściwego ze względu na miejsce nabycia broni lub amunicji o fakcie wywozu do państwa trzeciego innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej przez cudzoziemca niebędącego obywatelem Unii Europejskiej lub np. obcego pracownika ochrony broni lub amunicji nabytej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W takim przypadku komendant wojewódzki policji niezwłocznie zawiadamia Komendanta Głównego Policji o nabyciu broni lub amunicji przez cudzoziemca oraz przekazuje kopie dokumentów (zaświadczenia uprawniającego do nabycia określonego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni lub sztuk amunicji, zgody na wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej broni lub amunicji wydanej przez komendanta wojewódzkiego policji oraz upoważnienia władz swojego państwa do nabycia danego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni lub sztuk amunicji, poświadczonego przez właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej).

Na podstawie przepisów ust. 12 art. 43 u.b.a. Komendant Główny Policji zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić właściwe władze państwa, które wydało cudzoziemcowi upoważnienie do nabycia danego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni lub sztuk amunicji, oraz państwa, przez których terytorium będzie odbywać się przewóz broni

²¹⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2011 r. w sprawie określenia wzoru zgody przewozowej (t.j. Dz.U. z 2015 r., 1234).

lub amunicji, a w przypadku, gdy takie władze nie zostały wskazane – konsulów tych państw, o nabyciu broni lub amunicji przez cudzoziemca i zamiarze jej wywozu.

Przepisy ust. 13 u.b.a. zobowiązują Komendanta Głównego Policji do prowadzenia rejestru zawierającego:

- 1) dane osobowe cudzoziemców (dyplomatów, myśliwych, sportowców, uczestników rekonstrukcji historycznych oraz pozostałych) obejmujące:
 - a) nazwisko i imię,
 - b) miejsce i datę urodzenia,
 - c) adres miejsca stałego pobytu,
 - d) obywatelstwo;
- 2) informacje urzędowe o terminowych pozwoleniach na broń, zaświadczeniach, zatrzymaniu broni lub amunicji i złożeniu jej do depozytu oraz inne informacje o przewozie przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przywozie z zagranicy i wywozie za granicę broni palnej lub amunicji przez cudzoziemców;
- 3) rodzaj i numer dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy.
Obywatele polscy mający miejsce stałego pobytu za granicą Rzeczypospolitej Polskiej są traktowani tak jak cudzoziemcy (ust. 14).

Komendant Główny Policji zobowiązany jest przekazać właściwym władzom państw członkowskich Unii Europejskiej informacje o nabyciu broni lub amunicji przez cudzoziemca nie później niż w chwili przewozu broni lub amunicji przez granicę Rzeczypospolitej Polskiej (ust. 15).

Ustawa w ust. 16 zobowiązała Ministra Spraw Wewnętrznych do określenia, w drodze rozporządzenia, trybu przekazywania przez Komendanta Głównego Policji właściwym władzom innych państw informacji związanych z nabyciem broni lub amunicji i ich przywozem na terytorium tych państw oraz przewozem broni lub amunicji przez ich terytorium. W rozporządzeniu należało uwzględnić możliwość uzgadniania przez Komendanta Głównego Policji z właściwymi władzami innych państw warunków organizacyjnych i technicznych przekazywania takich informacji²¹⁶.

²¹⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 października 2011 r. w sprawie trybu przekazywania przez komendanta głównego policji

Nowelizacją z dnia 5 stycznia 2011 r. wprowadzono art. 43a, którego przepisy odnoszą się do obcokrajowców i obywateli polskich mieszkających na stałe za granicą kraju, w stosunku do których zachodzą okoliczności uzasadniające cofnięcie pozwolenia na broń. W takim przypadku komendant wojewódzki policji odmawia poświadczenia uprzedniej zgody przewozowej i zgody przywozowej. Zainteresowany wydaniem zgody może się odwołać do Komendanta Głównego Policji.

W ustawie o broni i amunicji w rozdziale 4 znajdują się przepisy dotyczące strzelnic. Przepis art. 45 wskazuje, że broni do celów szkoleniowych i sportowych można używać wyłącznie na strzelnicach. Oznacza to, że szkoleń ani uprawiania sportu strzeleckiego nie można prowadzić poza strzelnicami. Przykładowo B. Kurzępa zwraca uwagę, że regulacja z art. 45 u.b.a. oznacza jednoczesny zakaz używania broni do celów szkoleniowych i sportowych w jakichkolwiek innych miejscach niż strzelnice (np. w lesie oraz na polu)²¹⁷. Także S. Maj w kontekście używania broni w wyżej wymienionych celach wskazuje wyraźnie, że szkolenie oraz uprawianie sportu strzeleckiego wykluczone jest na działkach rekreacyjnych, prywatnych posesjach, podwórkach czy lasach²¹⁸. W końcu należy także zauważyć, że w myśl art. 51 ust. 2 pkt 11 u.b.a. osoba, która używa w celach szkoleniowych lub sportowych broni zdolnej do rażenia celów na odległość poza strzelnicami, popełnia wykroczenie i podlega karze aresztu albo grzywny. W wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 14 grudnia 2006 r.²¹⁹ orzeczono, że: „Osoba, która znajdując się pod wpływem alkoholu strzela «na wiwat» na własnej posesji, uzasadnia swoim zachowaniem zastosowanie względem niej art. 18 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 10 ust. 4a oraz art. 18 ust. 5 pkt 6 w zw. z art. 45 ustawy z 1999 r. o broni i amunicji”.

właściwym władzom innych państw informacji związanych z nabyciem broni lub amunicji i ich przywozem na terytorium tych państw oraz z przewozem broni lub amunicji przez ich terytorium (Dz.U. z 2011 r., Nr 243, poz. 1451).

²¹⁷ B. Kurzępa, *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 308.

²¹⁸ S. Maj, *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2010, komentarz do art. 45 u.b.a.

²¹⁹ Wyrok WSA w Warszawie, VI SA/Wa 1693/06, LEX nr 302779.

Przepisy dotyczące funkcjonowania strzelnic zawarte są w art. 46 u.b.a. Według ust. 1 „strzelnice powinny być zlokalizowane, zbudowane i zorganizowane w sposób nienaruszający wymogów związanych z ochroną środowiska oraz wykluczający możliwość wydostania się poza ich obręb pocisku wystrzelonego z broni ze stanowiska strzeleckiego w sposób zgodny z regulaminem strzelnicy”. Na podstawie ust. 3 art. 46 u.b.a. został wydany przez Ministra ds. wewnętrznych wzorcowy regulamin funkcjonowania strzelnic²²⁰. Według paragrafu 1 rozporządzenie określa wzorcowy regulamin bezpiecznego funkcjonowania strzelnic, z uwzględnieniem:

- 1) warunków korzystania ze strzelnicy,
- 2) sposobu obchodzenia się z bronią,
- 3) sposobu zachowania się osób przebywających na strzelnicy.

Paragraf 2 Rozporządzenia zawiera definicje strzelnicy oraz osoby prowadzącej strzelanie. Według tego przepisu strzelnica to obiekt przeznaczony do prowadzenia strzelań szkoleniowych, sportowych i rekreacyjnych oraz treningów strzeleckich, natomiast osoba prowadząca strzelanie to osoba, „która odbyła przeszkolenie w zakresie prowadzenia strzelania oraz udzielania pomocy medycznej w jednostkach organizacyjnych Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Więziennej, Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Polskiego Związku Strzelectwa Sportowego, Ligi Obrony Kraju lub Polskiego Związku Łowieckiego”. Przepisy znajdujące się w rozporządzeniu zobowiązują właściciela lub zarządcę strzelnicy do opracowania regulaminu strzelnicy, w którym może w szczególności określić dodatkowe warunki bezpieczeństwa, w tym także dla osób przebywających na strzelnicy (§ 4).

Wzorcowy regulamin stanowi załącznik do omawianego rozporządzenia. Został on podzielony na trzy rozdziały: Pierwszy określa warunki korzystania ze strzelnicy. Według zawartych w nim przepisów prowadzący strzelanie:

²²⁰ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2000 r. w sprawie wzorcowego regulaminu strzelnic (Dz.U. z 2000 r., Nr 18, poz. 234).

- 1) odpowiada za bezpieczeństwo użytkowników strzelnicy oraz osób im towarzyszących,
- 2) wyznacza korzystającym ze strzelnicy stanowiska strzeleckie, a osobom towarzyszącym – miejsce bezpiecznego pobytu,
- 3) prowadzi książkę rejestru pobytu na strzelnicy, w której zamieszcza się następujące dane:
 - a) imię i nazwisko korzystającego ze strzelnicy,
 - b) numer pozwolenia na broń oraz nazwę organu, który je wydał, albo adres korzystającego ze strzelnicy, jeśli nie posiada on pozwolenia na broń,
 - c) oświadczenie korzystającego ze strzelnicy o zapoznaniu się z regulaminem strzelnicy i przepisami bezpieczeństwa, potwierdzone własnoręcznym podpisem.

Także w tym rozdziale wskazano, że na strzelnicy zabrania się:

- 1) osobom towarzyszącym osobom korzystającym ze strzelnicy wchodzenia na stanowiska strzeleckie oraz styczności z bronią,
- 2) używania broni innych osób korzystających ze strzelnicy, bez zgody jej użytkownika,
- 3) spożywania alkoholu lub używania środków odurzających oraz przebywania na terenie strzelnicy osób będących pod ich wpływem.

W punkcie 3 określono, że na strzelnicy w miejscu widocznym, umieszcza się:

- 1) regulamin strzelnicy,
- 2) decyzję o dopuszczeniu strzelnicy do użytkowania,
- 3) plan strzelnicy z oznaczeniem:
 - a) stanowisk strzeleckich,
 - b) punktu sanitarnego,
 - c) dróg ewakuacji,
 - d) miejsca instalacji telefonu lub innych urządzeń łączności,
- 4) wykaz sygnałów alarmowych,
- 5) informację o możliwości i sposobie połączenia się z najbliższym punktem pomocy medycznej.

Z kolei zawarty w punkcie 4 przepis stwierdza, że za szkody powstałe podczas strzelania oraz spowodowanie wypadku odpowiada właściciel lub zarządca strzelnicy, prowadzący strzelanie lub trening strze-

lecki albo korzystający ze strzelnicy, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Rozdział 2 omawianego regulaminu określa sposób obchodzenia się z bronią. Został on podzielony na 7 punktów:

1. Na terenie strzelnicy poza stanowiskiem strzeleckim nosi się broń rozładowaną z otwartymi komorami naboju, bez pasów i pokrowców. W przypadku pistoletów i rewolwerów dozwolone jest ich noszenie w kaburach. Dopuszcza się inny sposób noszenia broni, jeśli tak stanowi regulamin zawodów.
2. Wyjmowanie broni odbywa się wyłącznie na stanowisku strzeleckim lub treningowym tylko na polecenie prowadzącego strzelanie lub trening strzelecki.
3. Wszelkich czynności związanych z obsługą broni dokonuje się wyłącznie z lufą skierowaną w kierunku kulochwytu, tarcz bądź przedmiotów będących celem na strzelnicy.
4. Strzelanie rozpoczyna się wyłącznie na komendę prowadzącego strzelanie.
5. Zakończenie strzelania zgłasza się prowadzącemu strzelanie.
6. Po zakończeniu strzelania broń rozładowuje się i przedstawia do kontroli prowadzącemu strzelanie oraz opuszcza się stanowisko strzeleckie z bronią z otwartą komorą naboju.
7. Strzelanie i celowanie na terenie strzelnicy odbywa się wyłącznie na wyznaczonych stanowiskach strzeleckich, do tarcz lub innych przedmiotów będących celem na strzelnicy.

W rozdziale 3 regulamin zawiera sposób zachowania się osób przebywających na strzelnicy. Został on podzielony także na 7 punktów:

1. Korzystający ze strzelnicy jest obowiązany ściśle przestrzegać poleceń wydawanych przez prowadzącego strzelanie.
2. Zabrania się wchodzenia przed stanowisko strzeleckie bez zgody prowadzącego strzelanie.
3. Korzystający ze strzelnicy, z wyjątkiem osoby niepełnosprawnej, obowiązany jest przestrzegać przepisów dotyczących postaw strzeleckich.
4. Po komendzie „STOP”, wydanej przez prowadzącego strzelanie lub inną osobę, strzelający bezzwłocznie przerywają strzelanie.

5. Na teren strzelnicy zwierzęta mogą być wprowadzone tylko w wyjątkowych przypadkach oraz obowiązkowo powinny być trzymane na uwięzi i pod ścisłym nadzorem opiekuna.
6. Osobę naruszającą regulamin można usunąć ze strzelnicy.
7. Dzieci mogą przebywać na strzelnicy wyłącznie pod bezpośrednim nadzorem rodziców lub opiekunów.

Na podstawie przepisów art.47 u.b.a. stworzony na podstawie wzorca regulamin strzelnicy musi zostać zatwierdzony w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez właściwego wójta, burmistrza (prezydenta miasta).

Natomiast na podstawie art. 48 u.b.a. zostało wydane Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących budowy i użytkowania strzelnic²²¹. Według § 1 rozporządzenie ustala wymagania w zakresie ochrony środowiska, jakie powinny być spełnione przy budowie i użytkowaniu strzelnic, z wyłączeniem strzelnic Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej oraz Służby Więziennej.

Paragraf § 2 określa, że:

1. Strzelnicy nie lokalizuje się na obszarach:
 - 1) parków narodowych,
 - 2) rezerwatów.
2. Strzelnicy, niebędącej budynkiem lub nieznajdującej się w budynku, na której będzie wykorzystywana broń palna, nie lokalizuje się na obszarach, na których głębokość zwierciadła wód gruntowych wynosi mniej niż 1 m oraz przeznaczonych:
 - 1) pod zabudowę mieszkaniową,
 - 2) pod szpitale i domy pomocy społecznej,
 - 3) pod budynki związane ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
 - 4) na cele uzdrowiskowe,
 - 5) na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

²²¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących budowy i użytkowania strzelnic z dnia 4 kwietnia 2000 r. (Dz.U. z 2000 r., Nr 27, poz. 341).

3. Strzelnicy, niebędące budynkiem lub nieznajdującej się w budynku, na której będzie wykorzystywana broń pneumatyczna, nie lokalizuje się na obszarach, na których głębokość zwierciadła wód gruntowych wynosi mniej niż 1 m.

Z kolei w § 3 określono, że:

1. Strzelnice są lokalizowane w sposób zapewniający ochronę środowiska przed hałasem.
2. Poziom hałasu przenikającego do środowiska podczas użytkowania strzelnicy nie może powodować przekraczania dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, określonych przepisami o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Przepisy § 4 nakazują, aby na strzelnicy wyznaczono i odpowiednio wyposażono miejsca gromadzenia odpadów, zgodnie z przepisami o odpadach.

W § 5 umieszczono przepisy określające wymogi, jakie musi spełniać strzelnica niebędąca budynkiem lub nieznajdująca się w budynku, na której wykorzystywana jest amunicja zawierająca pociski ołowiane. W takim przypadku należy:

- 1) wierzchnią warstwę ziemi okresowo oczyszczać z pocisków w następujący sposób:
 - a) nie rzadziej niż co 3 lata na strzelnicach, na których głębokość zwierciadła wód gruntowych wynosi mniej niż 2 m,
 - b) nie rzadziej niż co 5 lat na strzelnicach, na których głębokość zwierciadła wód gruntowych wynosi więcej niż 2 m, ale mniej niż 3 m,
 - c) nie rzadziej niż co 7 lat na strzelnicach, na których głębokość zwierciadła wód gruntowych wynosi więcej niż 3 m,
- 2) w rejonach upadku pocisków należy utrzymywać odczyn gleby zbliżony do neutralnego, o wartościach pH zawartych w przedziale od 6,5 do 8,5.
3. Strzelnice, o których mowa w ust. 1, uważa się za oczyszczone z pocisków ołowianych, jeżeli zostanie usunięte 80% ołowiu wprowadzonego do gleby w wyniku wykonywanych strzelań.

Przepisów znajdujących się w rozdziale 4 nie stosuje się do strzelnic Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Policji, Agencji Bezpieczeń-

stwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Więziennej oraz Służby Ochrony Państwa (art. 49 u.b.a.).

W ustawie o broni i amunicji z 1999 r. zawarte są także przepisy karne dotyczące legalnych posiadaczy broni i amunicji. Bardzo ważny przepis znajduje się w art. 50 u.b.a. Według niego penalizacji podlega porzucanie broni palnej lub amunicji, która pozostaje w dyspozycji posiadacza²²². W takim przypadku sankcją jest grzywna, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Na podstawie przepisów art. 51 u.b.a. kara aresztu albo grzywny grozi legalnemu posiadaczowi broni palnej w przypadkach:

- niedopełnienia obowiązku rejestracji broni albo obowiązku zdania broni i amunicji do depozytu;
- niedopełnienia obowiązku zawiadomienia policji o utracie lub zbyciu innej osobie broni i amunicji do tej broni;
- posiadając pozwolenie na broń lub posiadając broń podlegającą rejestracji, która nie wymaga pozwolenia na broń, niedopełnienie obowiązku pisemnego zawiadomienia właściwego organu policji o zmianie miejsca stałego pobytu w terminie 14 dni od dnia zmiany miejsca stałego pobytu;
- noszenia broni, znajdując się w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowych albo środka zastępczego;
- przywożenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z państwa niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej broni lub amunicji bez wymaganego zaświadczenia właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej lub niedopełnienia obowiązku pisemnego zgłoszenia przywozu broni lub amunicji przy przekraczaniu granicy;
- wywożenia za granicę, do państwa niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej, broni lub amunicji bez zgody właściwego organu policji lub zaświadczenia zastępującego pozwolenie na broń oraz uprawniającego do wywozu broni;

²²² Zob. A. Müller, *Przestępstwo porzucenia broni palnej lub amunicji*, „WPP” 2017, nr 3, s. 71–77.

- przywożenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo wywożenia z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do państwa członkowskiego Unii Europejskiej broni palnej lub amunicji bez zgody przewozowej lub uprzedniej zgody przewozowej;
- przywożenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z państwa członkowskiego Unii Europejskiej innej broni niż broń palna bez wymaganego zaświadczenia właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej;
- wywożenia z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do państwa członkowskiego Unii Europejskiej inną broń niż broń palna bez zgody właściwego organu policji;
- naruszania zakazu przesyłania broni lub amunicji za pośrednictwem podmiotów innych niż operatorzy świadczący usługi pocztowe;
- przechowywania oraz noszenia broni i amunicji w sposób umożliwiający dostęp do nich osób nieuprawnionych;
- przewożenia broni lub amunicji środkami transportu publicznego, nie spełniając warunku prawidłowego zabezpieczenia broni i amunicji;
- przewożenia broni i amunicji w kabinie pasażerskiego statku powietrznego, nie będąc osobą do tego upoważnioną na podstawie odrębnych przepisów;
- noszenia broni, naruszając ograniczenie lub wykluczenie możliwości jej noszenia określone przez właściwy organ policji w pozwoleniu na broń, albo noszenia broni, naruszając zakaz jej noszenia wprowadzony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- używania w celach szkoleniowych lub sportowych broni zdolnej do rażenia celów na odległość poza strzelnicami;
- naruszania przepisów regulaminu określającego zasady zachowania bezpieczeństwa na strzelnicy;
- niedopełnienia obowiązku zwrotu legitymacji osoby dopuszczonej do posiadania broni, legitymacji posiadacza broni, karty rejestracyjnej broni lub Europejskiej karty broni palnej;
- nieprzekazania komendantowi wojewódzkiemu policji właściwemu ze względu na miejsce polowania, imprezy sportowej lub re-

konstrukcji historycznej pisemnej informacji o planowanej dacie i miejscu polowania, imprezy sportowej lub rekonstrukcji historycznej z udziałem cudzoziemców oraz przybliżonej liczbie uczestników biorących w nich udział.

Według przepisów ust. 3. art. 51 u.b.a. kto posiada broń, nie mając przy sobie:

- 1) legitymacji posiadacza broni lub Europejskiej karty broni palnej albo innego dokumentu upoważniającego do posiadania broni,
- 2) legitymacji osoby dopuszczonej do posiadania broni i świadectwa broni,

podlega karze grzywny.

Dodatkową karą za popełnienie wykroczeń, o których była mowa powyżej, może być przepadek broni i amunicji, chociażby przedmioty te nie stanowiły własności sprawcy (ust. 4). Orzekanie w sprawach z art. 51 u.b.a. następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia (ust. 5).

Interesującym aktem prawnym dotyczącym posiadania broni była epizodyczna ustawa z dnia 3 czerwca 2005 r. o wyłączeniu bezprawności posiadania bez wymaganego pozwolenia lub rejestracji broni lub amunicji przez osoby walczące o suwerenność i niepodległość Polski (Dz.U. z 2005 r., Nr 143, poz. 1198). Umożliwiła ona osobom, które weszły w posiadanie broni lub amunicji w związku ze swoim udziałem w walce o suwerenność i niepodległość Polski, jeżeli udział ten jest określony jako podstawa do nabycia uprawnień kombatanckich – na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (t.j. Dz.U. z 2002 r., Nr 42, poz. 371, z późn. zm.) – w ciągu 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy osoby takie, a także osoby najbliższe (w razie śmierci kombatanta), miały prawo wystąpić o legalizację broni i amunicji, złożyć wniosek o pozwolenie na posiadanie takiej broni. Osoba spełniająca te warunki mogła przekazać broń do odpowiedniego muzeum czy też oddać broń do depozytu policyjnego.

Rozdział V. Prawo o broni w europejskich aktach prawnych

28 czerwca 1978 roku w Strasburgu podpisano „Europejską Konwencję o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne”²²³. Jej celem jest udzielanie sobie wzajemnie przez państwa będące jej stronami, za pośrednictwem odpowiednich władz administracyjnych, pomocy w zakresie eliminacji i niedopuszczania do nielegalnego obrotu bronią palną oraz umożliwienie śledzenia i lokalizacji broni palnej przekazywanej z terytorium jednego państwa na terytorium innego państwa.

Konwencja nie ma zastosowania do transakcji, w których wszystkie strony są państwami lub działają w imieniu państw. Konwencja przewiduje w tym celu dwa rodzaje środków:

- a) obowiązek powiadamiania przez państwo, na którego terytorium broń została sprzedana bądź w inny sposób przekazana osobie zamieszkałej stale na terytorium innego państwa, władz tego państwa o fakcie dokonania transakcji (rozdział II – art. 5–9) i,
- b) obowiązek tak zwanego podwójnego upoważnienia – co oznacza, że w przypadku, gdy broń jest sprzedawana osobie zamieszkałej na stałe na terytorium innego państwa, konieczność udzielenia tej osobie odpowiedniego upoważnienia przez właściwe władze państwa, na terenie którego transakcja ma miejsce, po uprzednim upewnieniu się przez te władze, że odpowiednie władze w państwie stałego zamieszkania nabywcy udzielają mu zezwolenia na dokonanie transakcji (rozdział III – art. 10–11).

Każde państwo będące stroną Konwencji, w odniesieniu do obowiązku powiadamiania, zobowiązuje się podjąć niezbędne kroki, aby zapewnić, iż każda osoba, która sprzedaje, przekazuje lub w inny sposób

²²³ Dz.U. z 2005 r., Nr 189, poz. 1583.

dokonyje cesji broni na jego terytorium, przekazywać będzie informacje o transakcji właściwym władzom tego państwa. Obowiązek powiadomienia istnieje także wtedy, gdy następuje przekazanie broni na stałe na terytorium innego państwa bez zmiany jej posiadacza.

Strony Konwencji zobowiązują się do wzajemnego powiadomiania o transakcji tak szybko, jak to będzie możliwe, w miarę możliwości zaś do czynienia starań, aby powiadomienie miało miejsce jeszcze przed zawarciem transakcji lub przekazaniem broni. Powiadomienie zawiera dane osobowe nabywcy oraz typ, markę i cechy broni. Powiadomienia dokonywane są między tymi organami władzy, które poszczególne państwa do tego celu wyznaczyły z chwilą złożenia instrumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia do Konwencji, a w razie, gdy będzie to wskazane, przez Interpol.

Jeśli chodzi o obowiązek podwójnego upoważnienia, to w przypadku, gdy osoba nabywająca broń wchodzi w jej posiadanie na terytorium państwa, w którym dokonywana jest transakcja, upoważnienie wydawane przez władze tego państwa jest wydawane na warunkach, na jakich otrzymywałaby je osoba stale zamieszkała w tym państwie. Jeśli zaś broń jest od razu eksportowana, odpowiednie władze muszą się jedynie upewnić, czy osoba nabywająca broń posiada upoważnienie do tej transakcji (lub, ogólnie, do tego rodzaju transakcji) przez władze państwa, w którym na stałe zamieszkuje.

Oba upoważnienia – ze strony władz państwa, w którym dokonuje się transakcji, i władz państwa, w którym nabywający broń zamieszkuje na stałe – zastąpione mogą być międzynarodowym pozwoleniem. W momencie składania instrumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia do Konwencji każde państwo wskaże, które organy władzy na jego terytorium są właściwe do udzielania odnośnego upoważnienia.

W Załączniku I do Konwencji zdefiniowano, dla jakich celów broń palna jest przeznaczona i wyliczono jej czternaście kategorii, od a) do n). Zgodnie z przyjętą definicją, „bronią palną jest każdy przedmiot wykonany lub przerobiony tak, że stanowi broń, z którego można oddać strzał, wystrzelić nabój lub inny pocisk albo oszłamiający gaz, płyn lub inną substancję, za pomocą materiału wybuchowego, sprężonego gazu

lub powietrza albo innego środka napędowego i której odpowiada jeden z poniższych opisów, przy czym punkty od a) do f) włącznie oraz i) dotyczą jedynie przedmiotów, w których wykorzystuje się w charakterze środka napędzającego ładunek wybuchowy: a) broń automatyczna; b) broń krótka z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym lub umożliwiająca oddawanie pojedynczych strzałów; c) broń długa z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym z przynajmniej jedną lufą gwintowaną; d) broń długa jednostrzałowa z przynajmniej jedną lufą gwintowaną; e) broń długa z mechanizmem półautomatycznym lub powtarzalnym posiadającą tylko gładką lufę lub lufy; f) przenośne wyrzutnie rakiet; g) jakakolwiek broń lub inny przyrząd zaprojektowany do spowodowania niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia osób przez wyrzucanie substancji oszałamiających, toksycznych lub żrących; h) miotacze płomieni przeznaczone do ataku lub obrony; i) broń długa jednostrzałowa tylko z lufą (lufami) gładką; j) broń długa na napęd gazowy; k) broń krótka na napęd gazowy; l) broń długa na sprężone powietrze; m) broń krótka na sprężone powietrze; n) broń wyrzucająca pociski za pomocą sprężyny²²⁴.

Z definicji tej wyłącza się przedmioty, które generalnie spełniają powyższe warunki jednak: są trwale niezdatne do użytku; nie podlegają w kraju pochodzenia kontroli ze względu na swą małą moc; służą sygnalizacji, ratownictwu, ubojowi zwierząt, wyrzucaniu harpunów w celach łowieckich lub połowowych albo przeznaczone są do zastosowań przemysłowych bądź technicznych, pod warunkiem, że nadają się do wykorzystania jedynie w tych celach; nie podlegają w kraju pochodzenia kontroli ze względu na wiek. Definicja broni obejmuje także określone podstawowe części broni, amunicji, lunety klasyczne, lunety i wizjery wzmacniające elektronicznie natężenie światła lub działające

²²⁴ Tekst Konwencji za Dz.U. Nr 189 z 2005 r., poz. 1583 – definicja bardzo źle przetłumaczona, napisana fatalnie w języku polskim i dodatkowo bez fachowej znajomości problematyki broni palnej. Na usprawiedliwienie nieudolnego polskiego przekładu można jedynie dodać, iż twórcy Konwencji również nie wykazali się biegłą znajomością problematyki broni palnej. Dosłowne i bezpośrednie stosowanie tej definicji na gruncie polskiego prawa spowodowałoby bardzo duży chaos, gdyż wiele użytych w Konwencji pojęć jest wieloznacznych.

w podczerwieni, jeśli zaprojektowane są jako oprzyrządowanie do broni zdefiniowanej wyżej, tłumiki do broni, granaty, bomby lub inne pociski zawierające urządzenia wybuchowe lub zapalające.

Przez „broń krótka” rozumie się broń, której lufa nie przekracza 30 cm lub której całkowita długość nie przekracza 60 cm, natomiast przez „broń długą” broń, której lufa przekracza 30 cm, a długość całkowita 60 cm.

Konwencja przewiduje, że każde państwo może zastrzec sobie, że:

- a) nie będzie stosować się do rozdziału II Konwencji (dotyczącego powiadamiania) w odniesieniu do jednego lub większej liczby przedmiotów mieszczących się w przedstawionych wcześniej kategoriach od i) do n) lub do przedmiotów stanowiących wymienione wyżej części, oprzyrządowanie do broni lub będących różnymi pociskami zawierającymi urządzenia wybuchowe lub zapalające;
- b) nie będzie stosować się do rozdziału III Konwencji (dotyczącego podwójnego upoważnienia);
- c) nie będzie stosować się do rozdziału III Konwencji (dot. podwójnego upoważnienia) w odniesieniu do kategorii broni wymienionych w punkcie a);
- d) nie będzie stosować się do rozdziału III Konwencji (dot. podwójnego upoważnienia) w odniesieniu do transakcji zawieranych między osobami zajmującymi się zawodowo wytwarzaniem, handlem wymianą i wynajmem broni.

Konwencja weszła w życie z dniem 1 lipca 1982 roku, w trzy miesiące po złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych przez trzech pierwszych sygnatariuszy – Cypr, Holandię i Szwecję.

Omawiana Konwencja jest aktem prawa międzynarodowego. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej stosowanie aktu prawa międzynarodowego w krajowym porządku prawnym jest zależne od wielu czynników, takich jak: ogłoszenie w Dzienniku Ustaw, wydanie ustawy do jej stosowania czy wreszcie od trybu ratyfikacji²²⁵.

²²⁵ Por. P. Sarnecki (red), *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2005, s. 55; także L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne – zarys wykładu*, Warszawa 2003, s. 149–150; A. Babiński, *Geneza i rozwój źródeł prawa regulujących*

Sejm 15 grudnia 2004 r. uchwalił ustawę o ratyfikacji Europejskiej Konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 14, 2005, poz. 112). Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikował Konwencję w dniu 11 marca 2005 r., a jej tekst został opublikowany w Dzienniku Ustaw Nr 189, poz. 1583 z 30 września 2005 r.

W tym samym Dzienniku Ustaw zostało opublikowane Oświadczenie Rządowe z dnia 11 lipca 2005 r. w sprawie mocy obowiązującej Europejskiej Konwencji o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne, sporządzonej w Strasburgu dnia 28 czerwca 1978 r. W Oświadczeniu tym znalazło się zastrzeżenie złożone przez Polskę co do odrębności definicji broni, a także co do wyłączenia z zakresu broni palnej broni pneumatycznej i innej oraz części do tej broni.

Zgodnie z Zastrzeżeniem na terytorium naszego kraju obowiązują w odniesieniu do broni palnej definicje zawarte w ustawie z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

Polska jest także stroną Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r.²²⁶. Reguluje ona w rozdziale 7 zagadnienia dotyczące broni palnej i amunicji. Zakres regulacji został określony w art. 77 ust. 2 – „niniejszy rozdział obejmuje nabywanie, posiadanie, obrót oraz przekazywanie broni palnej i amunicji przez osoby fizyczne i prawne”.

Według Konwencji broń została podzielona na trzy kategorie (art. 78 ust. 1):

1. zakazana – lista zawarta jest w art. 79 ust. 1;
2. wymagająca pozwolenia (wykaz z zastrzeżeniem „co najmniej” zawarto w art. 80);

dostęp do broni i amunicji, [w:] P. Bogdalski, W. Pływaczewski, I. Nowicka (red.), „Ius est ars boni et aequi”. *Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Stefanowi Lelentalowi*, Szczepiwo 2008, s. 278.

²²⁶ Konwencja Wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluxu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, Eur-Lex 42000A0922(02), (Dz.Urz. L 239, 22.09.2000, s. 0019-0062)

3. wymagająca oświadczenia (wykaz z zastrzeżeniem „o ile taka broń palna nie jest zabroniona lub nie jest wymagane posiadanie pozwolenia” zawarty jest w art. 81)²²⁷.

Sprawy kontroli nabywania i przechowywania broni palnej zostały uregulowane przez Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/555 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni²²⁸.

W Rozdziale 1 (Zakres) w art. 1 Dyrektywy znajduje się definicja legalna broni palnej. Brzmi ona następująco:

„«broń palna» oznacza każdą przenośną broń lufową, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może zostać przerobiona tak, aby miotała śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego, chyba że jest wyłączona z zakresu niniejszej definicji z jednego z powodów wymienionych w załączniku I sekcja III”.

Broń palna została sklasyfikowana w załączniku I sekcja II.

Przedmiot uznaje się za możliwy do przerobienia tak, aby miotał śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego, jeżeli:

- a) ma wygląd broni palnej; oraz
- b) ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może zostać przerobiony w tym celu.

Zwraca uwagę, że obecna w polskiej u.b.a definicja legalna będzie wymagała zmiany, jeżeli ma być zgodna z prawem UE.

W tym samym Rozdziale 1 zawarto także inne definicje stosowane w Dyrektywie:

- „istotny komponent”²²⁹ oznacza lufę, szkielet, komorę zamkową, w tym, w stosownych przypadkach, górną lub dolną komorę

²²⁷ T. Gardocka, D. Jagiełło, *Polska ustawa o broni palnej a prawo europejskie*, [w:] D. Jagiełło (red.), *Reglamentacja broni palnej w Europie. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2021, s. 68–69.

²²⁸ Dz.Urz.U.E.L Nr 115, str. 1.

²²⁹ W polskim prawie mowa jest o istotnych częściach broni palnej i amunicji (przy-
pis L.S.).

zamkową, bębenek lub zamek dowolnego typu (ang. *the slide, the bolt* lub *the breech block*), które będąc osobnymi przedmiotami, włączone są do kategorii broni palnej, w której są lub mają zostać osadzone;

- „amunicja” oznacza nabój scalony lub jego komponenty, w tym łuski, spłonki, proch, kule lub pociski, używane w broni palnej, pod warunkiem że komponenty te również są objęte wymogiem uzyskania pozwolenia w danym państwie członkowskim;
- „broń alarmowa i sygnałowa” oznacza urządzenia z uchwytem na nabój, przeznaczone wyłącznie do strzelania ślepymi nabojami oraz do wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji czynnych lub pirotechnicznych naboju sygnalizacyjnych i których nie można przerobić tak, aby miotały śrut, kulę lub pocisk w wyniku działania palnego materiału miotającego;
- „broń salutacyjna i akustyczna” oznacza broń palną, która została specjalnie przerobiona do strzelania wyłącznie ślepymi nabojami, do takiego użytku jak w przedstawieniach teatralnych, sesjach fotograficznych, filmach i programach telewizyjnych, rekonstrukcjach historycznych, paradach, wydarzeniach sportowych i szkoleniach;
- „broń palna pozbawiona cech użytkowych” oznacza broń palną, którą uczyniono trwale niezdatną do użytku w wyniku pozbawienia jej cech użytkowych poprzez zapewnienia, aby wszystkie istotne komponenty danej broni palnej stały się trwale niezdatne do użytku i niemożliwe do usunięcia, zastąpienia lub modyfikacji w sposób, który umożliwiłby przywrócenie broni palnej cech użytkowych w jakikolwiek sposób;
- „muzeum” oznacza stałą i publicznie dostępną instytucję służącą społeczeństwu i jego rozwojowi, która nabywa, konserwuje, bada i wystawia broń palną, istotne komponenty lub amunicję w celach historycznych, kulturowych, naukowych, technicznych, edukacyjnych, związanych z dziedzictwem lub rekreacją, która to instytucja została uznana za muzeum przez dane państwo członkowskie;
- „kolekcjoner” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną zajmującą się gromadzeniem i konserwacją broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji w celach historycznych, kulturowych, nauko-

- wych, technicznych, edukacyjnych lub związanych z dziedzictwem, która to osoba została uznana za kolekcjonera przez dane państwo członkowskie;
- „sprzedawca” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, której zawód lub działalność gospodarcza polega w całości lub w części na jednym z poniższych:
 - a) wytwarzanie, handel, wymiana, wypożyczanie, naprawa, modyfikacja lub przeróbka broni palnej lub jej istotnych komponentów;
 - b) wytwarzanie, handel, wymiana, modyfikacja lub przeróbka amunicji;
 - „pośrednik” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną inną niż sprzedawca, której zawód lub działalność gospodarcza polega w całości lub w części na jednym z poniższych:
 - a) negocjowanie lub organizowanie transakcji kupna, sprzedaży lub dostawy broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji;
 - b) organizowanie transferu broni palnej, istotnych komponentów lub amunicji w państwie członkowskim, z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego, z państwa członkowskiego do państwa trzeciego lub z państwa trzeciego do państwa członkowskiego;
 - „nielegalne wytwarzanie” oznacza wytwarzanie lub montowanie broni palnej, jej istotnych komponentów i amunicji:
 - a) z jakiegokolwiek istotnego komponentu takiej broni palnej będącego przedmiotem nielegalnego obrotu;
 - b) bez pozwolenia wydanego zgodnie z art. 4 przez właściwy organ państwa członkowskiego, w którym ma miejsce wytwarzanie lub montaż; lub
 - c) bez oznakowania broni palnej przy jej wytwarzaniu zgodnie z art. 4;
 - „nielegalny obrót” oznacza nabycie, sprzedaż, dostawę, przemieszczenie lub transfer broni palnej, jej istotnych komponentów lub amunicji z lub przez terytorium jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego, jeżeli żadne z danych państw członkowskich nie wydało na to pozwolenia zgodnie

z niniejszą dyrektywą lub jeżeli broń palna, istotne komponenty lub amunicja nie są oznakowane zgodnie z art. 4;

- „śledzenie” oznacza systematyczne śledzenie losów broni palnej oraz, w miarę możliwości, jej istotnych komponentów i amunicji od wytwórcy do nabywcy w celu udzielania właściwym organom państw członkowskich pomocy w wykrywaniu, badaniu i analizowaniu procesów nielegalnego wytwarzania i nielegalnego obrotu. Dyrektywa ustala przede wszystkim kategorie broni palnej (załącznik I):

Kategoria A – Broń palna niedozwolona

1. Wojskowe pociski o działaniu wybuchowym oraz ich wyrzutnie.
2. Samoczynna broń palna.
3. Broń palna ukryta pod postacią innego przedmiotu.
4. Amunicja z pociskami przeciwpancernymi, wybuchowymi lub zapalającymi oraz pociski dla takiej amunicji.
5. Amunicja do pistoletów i rewolwerów z pociskami grzybkującymi (ang. *expanding*) oraz pociski dla takiej amunicji, oprócz broni dla myślistwa i strzelectwa sportowego dla osób uprawnionych do korzystania z niej.
6. Samoczynna broń palna, która została przerobiona na samopowtarzalną broń palną, bez uszczerbku dla art. 10 ust. 5.
7. Każdy z poniższych rodzajów samopowtarzalnej broni palnej centralnego zapłonu:
 - a) krótka broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 21 nabojów bez przeładowania, jeżeli:
 - (i) mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów stanowi część tej broni palnej; lub
 - (ii) odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 20 nabojów jest do niej wprowadzony;
 - b) długa broń palna, pozwalająca na wystrzeliwanie ponad 11 nabojów bez przeładowania, jeżeli:
 - (i) mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów stanowi część tej broni palnej; lub
 - (ii) odłączalny mechanizm ładujący o pojemności przekraczającej 10 nabojów jest do niej wprowadzony.

8. Samopowtarzalna długa broń palna, to znaczy broń palna, która jest pierwotnie przeznaczona do strzelania z ramienia, którą można zmniejszyć do długości mniejszej niż 60 cm bez utraty funkcjonalności dzięki zastosowaniu kolby składanej lub teleskopowej lub kolby, którą można usunąć bez użycia narzędzi.
9. Każda broń palna w niniejszej kategorii, która została przerobiona na broń do strzelania ślepymi nabojami, wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji aktywnych lub nabojów pirotechnicznych, lub na broń salutacyjną lub akustyczną. Do wyżej wymienionych kategorii nie jest zaliczana broń niezdolna do użytku, broń służąca do wzniesienia alarmu, sygnalizacyjna, do wzywania pomocy, do uboju bydła lub harpun używany przy łowieniu ryb, broń antyczna lub kopie takiej broni, które nie mieszczą się w żadnej kategorii.

Kategoria B – Broń palna, w przypadku której wymagane jest pozwolenie

1. Krótka broń palna powtarzalna.
2. Krótka broń palna jednostrzałowa centralnego zapłonu.
3. Krótka broń palna jednostrzałowa bocznego zapłonu, której całkowita długość nie przekracza 28 cm.
4. Samopowtarzalna długa broń palna, której mechanizm ładujący i komora mogą łącznie pomieścić więcej niż trzy naboje w przypadku broni palnej bocznego zapłonu, a ponad trzy, lecz mniej niż dwanaście nabojów w przypadku broni palnej centralnego zapłonu.
5. Samopowtarzalna krótka broń palna inna niż broń palna wymieniona w kategorii A pkt 7 lit. a).
6. Samopowtarzalna długa broń palna wymieniona w kategorii A pkt 7 lit. b), której mechanizm ładujący i komora nie mogą razem pomieścić więcej niż trzy naboje, w przypadku gdy mechanizm ładujący jest odłączalny lub w przypadku gdy nie jest pewne, czy broni tej nie można przerobić, za pomocą zwykłych narzędzi, na broń, której mechanizm ładujący i komora mogą pomieścić łącznie więcej niż trzy naboje.
7. Powtarzalna i samopowtarzalna długa broń palna z lufą o gładkim przewodzie, której długość nie przekracza 60 cm.

8. Każda broń palna w niniejszej kategorii, która została przerobiona na broń do strzelania ślepymi nabojami, wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji aktywnych lub nabojów pirotechnicznych, lub na broń salutacyjną lub akustyczną.
9. Samopowtarzalna broń palna do użytku cywilnego, która jest podobna do broni z mechanizmami automatycznymi, inna niż wymieniona w kategorii A pkt 6, 7 lub 8.

Kategoria C – Broń palna i broń, w przypadku której wymagane jest oświadczenie

1. Powtarzalna długa broń palna inna niż wymieniona w kategorii B pkt 7.
2. Długa broń palna jednostrzałowa z lufą bruzdowaną.
3. Samopowtarzalna długa broń palna inna niż wymieniona w kategorii A lub B.
4. Jednostrzałowa krótka broń palna bocznego zapłonu, której całkowita długość przekracza 28 cm.
5. Każda broń palna w niniejszej kategorii, która została przerobiona na broń do strzelania ślepymi nabojami, wystrzeliwania substancji drażniących, innych substancji aktywnych lub nabojów pirotechnicznych, lub na broń salutacyjną lub akustyczną.
6. Broń palna sklasyfikowana w kategorii A lub B, lub w niniejszej kategorii, która została pozbawiona cech użytkowych zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym (UE) 2015/2403.
7. Jednostrzałowa długa broń palna z lufą o gładkim przewodzie, wprowadzana do obrotu począwszy od dnia 14 września 2018 r.
W punkcie III załącznika umieszczono przedmioty, które odpowiadają definicji „broni palnej”, ale nie są włączone w zakres tej definicji, jeśli:
 - a) są przeznaczone do alarmowania, sygnalizowania, ratowania życia, uboju zwierząt lub połowów ryb za pomocą harpuna lub do celów przemysłowych lub technicznych, pod warunkiem że mogą być wykorzystywane wyłącznie do zadeklarowanych celów;
 - b) uznawane są za broń zabytkową, w przypadku gdy taka broń nie została włączona do kategorii określonych w sekcji II oraz podlega przepisom krajowym.

Do czasu zakończenia koordynacji w Unii państwa członkowskie mogą stosować swoje przepisy krajowe w odniesieniu do broni palnej wymienionej w niniejszej części.

Z kolei w punkcie IV załącznika podane są definicje poszczególnych rodzajów broni palnej i amunicji:

- a) „krótka broń palna” oznacza broń palną z lufą, której długość nie przekracza 30 centymetrów lub której całkowita długość nie przekracza 60 centymetrów;
- b) „długa broń palna” oznacza każdą broń palną inną niż krótka broń palna;
- c) „samoczynna broń palna” oznacza broń palną, która ładuje się automatycznie po każdorazowym oddaniu strzału i która może oddać więcej niż jeden strzał przy jednym uruchomieniu urządzenia spustowego;
- d) „samopowtarzalna broń palna” oznacza broń palną, która ładuje się automatycznie po każdorazowym oddaniu strzału i która może oddać tylko jeden strzał przy jednym uruchomieniu urządzenia spustowego;
- e) „powtarzalna broń palna” oznacza broń palną, która po oddaniu strzału może zostać ponownie naładowana ręcznie z magazynka lub bębna naboju;
- f) „jednostrzałowa broń palna” oznacza broń palną bez magazynka, którą ładuje się przed każdorazowym strzałem poprzez ręczne wprowadzenie naboju do komory naboju lub wgłębienia na ładunek w części zamkowej lufy;
- g) „amunicja z pociskami przeciwpancernymi” (ang. *penetrating projectiles*) oznacza amunicję do użytku wojskowego, gdy pocisk ma płaszcz oraz twardy rdzeń penetrujący;
- h) „amunicja z pociskami wybuchającymi” oznacza amunicję do użytku wojskowego z pociskami zawierającymi ładunek eksplodujący przy uderzeniu;
- i) „amunicja z pociskami zapalającymi” oznacza amunicję do użytku wojskowego z pociskami zawierającymi mieszaninę chemiczną, która ulega zapaleniu przy kontakcie z powietrzem lub przy uderzeniu.

Dyrektywa przewiduje, że państwa członkowskie powinny dostosować swoich ustawach narodowych przepisy dotyczące tych kategorii broni²³⁰.

Na podstawie Dyrektywy została utworzona Europejska Karta Broni Palnej. Karta ta musi zawierać następujące dane: tożsamość właściciela oraz broni z uwzględnieniem kategorii według ustaleń Dyrektywy, okres ważności karty, rodzaj pozwolenia wydanego w kraju wydawania karty, pozwolenia innych państw Unii Europejskiej na wjazd z bronią na ich terytorium. Ponadto na karcie powinny być umieszczone oświadczenia: „Prawo podróżowania do innego państwa członkowskiego z jedną lub większą liczbą jednostek broni palnej sklasyfikowanych w kategoriach A, B lub C wymienionych w niniejszej karcie wymaga uprzedniego uzyskania jednego lub większej liczby pozwoleń wydawanych przez odwiedzone państwo członkowskie. Takie pozwolenia mogą zostać odnotowane w niniejszej karcie”.

Uprzednie pozwolenie, o którym mowa powyżej, nie jest co do zasady konieczne w celu odbycia podróży z bronią palną sklasyfikowaną w kategorii C z zamiarem jej wykorzystania w celach łowieckich lub podczas rekonstrukcji historycznej, lub z bronią sklasyfikowaną w kategorii A, B lub C w celu jej wykorzystania do strzelectwa sportowego, pod warunkiem że podróżny posiada przy sobie kartę broni palnej i może określić powód podróży.

W przypadku, gdy dane państwo członkowskie poinformowało pozostałe państwa członkowskie, zgodnie z art. 11 ust. 3, że posiadanie niektórych rodzajów broni palnej sklasyfikowanej w kategoriach B lub C jest zakazane lub wymaga pozwolenia, dodaje się jedno z następujących oświadczeń:

„Podróż do... (państwo(-a) przeznaczenia) z bronią palną... (identyfikacja) jest zakazana”.

„Podróż do... (państwo(-a) przeznaczenia) z bronią palną... (identyfikacja) wymaga uzyskania pozwolenia”.

Europejska Karta Broni Palnej jest wydawana przez władze państwa członkowskiego na prośbę osoby, która, zgodnie z prawem, weszła

²³⁰ Por. Z. Witkowski (red.), *Prawo konstytucyjne*, Toruń 2006, s. 125.

w posiadanie i używanie broni palnej. Karta jest wydawana na okres najwyżej pięciu lat, a potem może zostać przedłużona.

Karty nie wolno odstępować, ponieważ na jej podstawie będzie można broń nabywać, przechowywać oraz używać. Karta musi być zawsze w posiadaniu osoby używającej broni. Zmiany w przechowywaniu lub w charakterystyce broni, jak również jej strata lub kradzież, powinny być zaznaczone w karcie.

Dyrektywa stwierdza, że, w zasadzie, przemieszczanie broni z jednego państwa członkowskiego do drugiego powinno być zakazane, jednak będzie to możliwe, jeśli zostanie przyjęty tryb umożliwiający zawiadomienie państwa członkowskiego o wwiezieniu broni na jego terytorium. Dyrektywa nie dotyczy narodowych przepisów dotyczących noszenia broni, polowań czy strzelania, jak również nabywania i przechowywania broni oraz amunicji przez siły zbrojne, policję i inne władze publiczne oraz przez kolekcjonerów, instytucje kulturalne i historyczne, które działają zgodnie z ustawodawstwem wewnętrznym państwa członkowskiego. Nie dotyczy także handlowego przemieszczania broni wojennej i amunicji.

W Dyrektywie zaznacza się, że państwo członkowskie Unii Europejskiej może przyjąć w swoich ustawach przepisy bardziej rygorystyczne niż znajdujące się w Dyrektywie.

Dyrektywa dotyczy osób prywatnych oraz dealerów, zajmujących się handlem lub prowadzeniem przedsiębiorstwa, które wytwarza, sprzedaje, wymienia, wypożycza, naprawia lub przetwarza broń.

Dyrektywa ustala, że państwa członkowskie powinny pozwalać na nabywanie i przechowywanie broni palnej w kategorii B tylko osobom, które czynią to z uzasadnionych przyczyn, mają 18 i więcej lat (z wyjątkiem polowania i strzelania sportowego) i nie będą stanowiły zagrożenia dla siebie, porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego.

W związku z przyjęciem Europejskiej karty broni palnej państwo członkowskie powinno informować inne państwa o tym, czy zakazuje ono lub wymaga pozwolenia na nabywanie i posiadanie broni kategorii B lub C. Informacja ta będzie umieszczana na karcie europejskiej.

Myśliwi, posiadający broń kategorii B i C oraz uprawiający strzelectwo sportowe, w odniesieniu do broni kategorii B i C mogą bez

wcześniejszego pozwolenia mieć ze sobą jedną lub więcej sztuk broni podczas podróży przez dwa lub więcej państw w celu uczestniczenia w polowaniach lub zawodach sportowych, pod warunkiem, że posiadają Europejską kartę broni palnej wykazującą, o jaką broń chodzi, oraz jeśli są w stanie udowodnić przyczyny swojej podróży, zwłaszcza przez okazanie zaproszenia. Nie będzie to stosowane w przypadku podróży do państwa członkowskiego, które zakazuje nabywania i przechowywania broni zabieranej w podróż lub które wymaga pozwolenia na nią. W tym wypadku będzie wymagane odpowiednie oświadczenie na Karcie Europejskiej. Ponadto, na mocy wzajemnych porozumień, dwa lub więcej państwa mogą przewidzieć bardziej elastyczne przepisy odnośnie do przemieszczania broni na ich terytorium. Każde państwo członkowskie powinno zawiadamiać o wszystkich użytecznych informacjach dotyczących przewozu broni na swoim terytorium.

Rozdział VI. Prawo o broni według projektu ustawy o broni i amunicji z 2010 r. przygotowanego przez Komisję „Przyjazne Państwo” w VI kadencji Sejmu RP

Czytelnik zapewne orientuje się, że co jakiś czas do Sejmu trafiają projekty zmian w u.b.a. przygotowane przez grupę posłów czy też Komisję Nadzwyczajną Sejmu. Takim interesującym projektem był projekt ustawy przygotowany i złożony do laski marszałkowskiej w 2010 r.

Warto się z nim zapoznać, ponieważ projekt, który zamierzają zgłosić posłowie z koła poselskiego Konfederacja²³¹, jest bardzo podobny do tego, który był procedowany w Komisji Nadzwyczajnej Sejmu RP VI kadencji „Przyjazne Państwo”. Ponieważ na dzień dzisiejszy projekt nowej ustawy o broni i amunicji nie został jeszcze zgłoszony do laski marszałkowskiej (są tylko zapowiedzi takiego zgłoszenia przez grupę posłów), intencją autora monografii jest przedstawienie projektu, który został prawidłowo złożony do dalszego procedowania po pierwszym czytaniu w Komisji Nadzwyczajnej Sejmu RP VI kadencji „Przyjazne Państwo”.

I tak wyżej wspomniana Komisja Nadzwyczajna do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji skierowała do laski marszałkowskiej swój projekt ustawy o broni i amunicji 15 lutego 2010 r. Bazą dla jego powstania był projekt obywatelski nazywany przez środki masowego przekazu „projektem posła Andrzeja Czumy”. Projekt powstawał wiele lat i uwzględniał uwagi środowisk strzeleckich i miłośników broni palnej. Jak łatwo się domyślić, liberalizował on prawo w dostępie do broni palnej.

W porównaniu z pierwotnym projektem obywatelskim zmiany wprowadzone do niego przez Komisję były kosmetyczne. Jedynie w przypadku określenia organu wydającego pozwolenie na broń nastą-

²³¹ Zob. W. Ferfecki, *Chcą uzbroić Polaków*, „Rzeczpospolita” z dnia 17 sierpnia 2021 r.

piła radykalna zmiana – odstąpiono od pomysłu, aby przekazać uprawnienia do wydawania pozwoleń na broń organom administracji samorządowej. Wydawanie pozwoleń na broń palną w dalszym ciągu pozostawało w kompetencji policji, z tym, że nie jak dotychczas komendanta wojewódzkiego policji, ale w kompetencjach komendanta powiatowego (miejskiego) policji²³². Zabieg ten należy uznać za trafny, chociaż do dyskusji pozostaje, czy pozwolenia nie powinien wydawać jak dotychczas komendant wojewódzki – wszak w komendach wojewódzkich stworzono do tego odrębne wydziały spraw administracyjnych.

Interesujący i do dyskusji jest sposób definiowania broni i jej klasyfikacja. W omawianym projekcie jest to art. 3, w którym znajdują się wszystkie definicje legalne. W jego treści czytamy, że:

„Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) amunicja – amunicję do broni palnej, gazowej, sygnałowej i hukowej, w postaci nabojów scalonych i nabojów ślepych przeznaczonych do strzelania z broni palnej, gazowej, sygnałowej i hukowej;
- 2) broń – strzelecką broń palną, broń gazową, broń sygnałową, broń hukową oraz broń pneumatyczną;
- 3) broń boczego zapłonu – broń palną, gazową, sygnałową i hukową, do której stosuje się naboje systemu Floberta z masą inicjującą zawalcowaną w przetłoczeniu dennej części łuski, oraz naboje systemu Lefauchaux z zapłonem sztyftowym;
- 4) broń centralnego zapłonu – broń palną, gazową, sygnałową i hukową inną niż broń boczego zapłonu;
- 5) broń czarnoprochowa – broń ładowaną od strony wylotu lufy, na amunicję rozdzielnego ładowania, przystosowaną do strzelania wyłącznie prochem czarnym (dymnym);
- 6) broń długa – broń inną niż broń krótka;
- 7) broń gazowa – urządzenie wielokrotnego użycia, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego jest zdolne do wystrzelenia substancji obездniającej lub drażniącej;

²³² W projekcie posła Czумы przewidywano przekazanie uprawnień do wydawania pozwoleń organom administracji samorządowej, lecz po dyskusjach w Komisji „Przyjazne Państwo” uwzględniono stanowcze protesty MSWiA.

- 8) broń gładkolufowa – broń palną o lufach niegwintowanych, przeznaczoną do odstrzeliwania naboju śrutowych i naboju z pociskiem jednolitym typu breneka, przeznaczonych do broni gładkolufowej;
- 9) broń historyczna – broń wytworzona nie później niż w 1870 roku oraz funkcjonalne repliki i kopie takiej broni;
- 10) broń hukowa – urządzenie wielokrotnego użycia, które służy do odpalenia naboju wywołującego sygnał akustyczny i które nie jest zdolne do wystrzelenia pocisku ani substancji obojętnej lub drażniącej, a produkty spalania ładunku są zdolne przemieścić się na odległość co najmniej 2 metrów, nie większą jednak niż 5 metrów;
- 11) broń jednostrzałowa – broń bez magazynka, którą ładuje się przed każdorazowym strzałem poprzez ręczne wprowadzenie naboju do komory naboju lub pocisku do lufy;
- 12) broń krótka – broń z lufą, której długość nie przekracza 300 mm lub której całkowita długość nie przekracza 600 mm;
- 13) broń palna – urządzenie, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, jest zdolne do wystrzelenia pocisku, a przez to do rażenia celów na odległość, a energia kinetyczna pocisku opuszczającego broń przekracza 17 J;
- 14) broń pneumatyczna – urządzenie, które w wyniku działania sprężonego gazu jest zdolne do wystrzelenia pocisku, a przez to do rażenia celów na odległość, a energia kinetyczna pocisku opuszczającego broń przekracza 17 J;
- 15) broń powtarzalna – broń, która po wystrzeleniu pocisku może zostać ponownie naładowana ręcznie z magazynka lub bębna naboju;
- 16) broń pozbawiona cech użytkowych – broń, u której stwierdzono pozbawienie w sposób trwały cech użytkowych wszystkich istotnych części broni w taki sposób, że nie jest zdolna do wystrzelenia pocisku lub innej substancji oraz do wywołania efektu wizualnego lub akustycznego, a przywrócenie broni cech użytkowych bez podjęcia czynności specjalistycznych nie jest możliwe;

- 17) broń samoczynna – broń, która jest przystosowana do odstrzelenia za jednym uruchomieniem urządzenia spustowego więcej niż jednego naboju;
- 18) broń samopowtarzalna – broń, która automatycznie ładuje się po każdorazowym wystrzeleniu pocisku i która może odstrzelić tylko jeden nabój za jednym uruchomieniem urządzenia spustowego;
- 19) broń sygnałowa – urządzenie wielokrotnego użycia, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego jest zdolne do wystrzelenia pocisku lub substancji wywołującej sygnał wizualny, wizualno-akustyczny albo akustyczny;
- 20) broń zdolna do rażenia celów na odległość – broń palna lub pneumatyczna, która jest zdolna do miotania pocisku na odległość co najmniej 10 metrów;
- 21) państwo członkowskie Unii Europejskiej – również państwo inne niż państwo członkowskie Unii Europejskiej traktowane na równi z nim na podstawie umowy w sprawie włączenia tych państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen;
- 22) przenoszenie broni – każdy sposób przemieszczania broni przez osoby określone w art. 20 i art. 21;
- 23) urządzenie niebezpieczne – ostrze ukryte, kastet, paralizator elektryczny o prądzie wyładowania powyżej 10 mA, broń cięciwową o sile naciągu cięciwy powyżej 750 N².

W powyższym przepisie zwraca uwagę fakt, że nie zaliczono broni gazowej do broni palnej, lecz potraktowano jako odrębną kategorię broni (pkt 7 ust. 1). Wydaje się, że umieszczenie w jednym artykule wszystkich definicji legalnych jest godne pochwały. Niestety, twórcy projektu w dalszym ciągu utrzymują zbyt wysokie kryterium energetyczne (17 J), nie tylko w odniesieniu do broni pneumatycznej, ale także palnej.

Godną poparcia definicją jest ta, która traktuje o urządzeniach niebezpiecznych, szczególnie w odniesieniu do broni cięciwowej. Przyjęto tutaj kryterium siły naciągu cięciwy, a nie to, czy jest to kusza, łuk czy też inny rodzaj broni neurobalistycznej. Siła ta została określona na poziomie 75 kG, czyli 750N. W taki zakres będą wchodziły groźne ku-

sze, łuki, a nawet proce, oczywiście niebarbalistyczne, czyli takie, jaką biblijny Dawid pokonał Goliata.

W projekcie zaproponowano także zmiany w definicji broni historycznej. Zgodnie z nią jako broń historyczną należy rozumieć broń wytworzoną nie później niż w 1870 roku oraz funkcjonalne repliki i kopie takiej broni. Godne pochwały jest podniesienie roku wytworzenia, natomiast brakuje dodatkowego kryterium, tzn. że broń ma być ładowana od przodu wylotu lufy, a materiałem miotającym pociski jest proch czarny. Wydaje się, że twórcy zmian z 5 stycznia 2011 r. sugerowali się tą definicją, podnosząc próg daty na 1885 r.

Twórcy projektu zaproponowali inne podejście do gotowych i obrobionych części broni i amunicji, niż ma to miejsce w obowiązującej ustawie. Według art. 4 ust. 2 „za obrobione istotne części broni uważa się takie części, które mogą być zamontowane w broni i pełnić swe funkcje użytkowe bez konieczności dalszej specjalistycznej obróbki”.

Projekt zawiera też propozycje podziału broni na kategorie (art. 6), co jest związane z uzyskiwaniem odpowiednich pozwoleń lub koniecznością rejestracji określonej kategorii broni. Wyróżniono następujące kategorie broni:

- 1) A – broń i amunicja, której posiadanie jest zabronione, z zastrzeżeniem art. 8 pkt 4 i 5 ustawy (tzw. broń obiektowa i muzealna – przyp. L.S.);
- 2) B – broń i amunicja, którą wolno posiadać na podstawie pozwolenia na broń;
- 3) C – broń i amunicja, którą wolno posiadać na podstawie obywatelskiej karty broni;
- 4) D – broń i amunicja, którą wolno posiadać bez pozwolenia.

Największe kontrowersje budziły normy ułatwiające dostęp do broni i posiadanie jej na podstawie „obywatelskiej karty broni” – dokumentu łatwego do uzyskania. Przepisy są tak skonstruowane, że praktycznie każdy pełnoletni obywatel (niekarany i zdrowy psychicznie) mógłby posiadać broń palną (co prawda nie każdy jej rodzaj, ale i tak wszystkie są bardzo groźne dla życia i zdrowia ludzi). Niedopuszczalne jest zakwalifikowanie do kategorii „C” broni gładkolufowej! Nie trzeba być specjalistą, aby wiedzieć, że broń taka może powodować dużo poważniejsze

skutki niż krótka broń palna. Wydaje się, że takie regulacje w projekcie ustawy są zbyt daleko idące. Zdaniem autora tej monografii jeszcze większy sprzeciw budzą przepisy, które *de facto* dopuszczają do posiadania broni na podstawie „pozwolenia podstawowego” (art. 13) każdego niekaranego i zdrowego psychicznie, a także umiejącego się posługiwać bronią pełnoletniego obywatela (po zaliczeniu odpowiednich sprawdzianów teoretycznych i praktycznych). W załącznikach do projektu zawarto wyliczone enumeratywnie jednostki chorobowe i zaburzenia, które wykluczają możliwość otrzymania jakiegokolwiek pozwolenia na broń. Ale znane są przecież przypadki nierozpoznania zaburzeń psychicznych mimo badania przez specjalistę. Nieraz dopiero długotrwała obserwacja jest w stanie takie zaburzenia wykryć! Przykładem takich zaburzeń jest np. schizofrenia paranoidalna, która jest jedną z najbardziej groźnych postaci zaburzeń psychicznych! W chorobie tej występują okresy remisji, a osoba chora zachowuje się wówczas jak zdrowa. Można sobie wyobrazić sytuację, że właśnie w takim okresie uda się ona po zaświadczenie do lekarza i psychologa i je uzyska! W projekcie nie ma wzmianki, że ubiegający się o pozwolenie na broń musi się takiej obserwacji poddać, zresztą byłoby to awykonalne i niebywale kosztowne. Nie ma żadnych racjonalnych przesłanek do tego, aby rozszerzać dostęp do broni palnej. W projekcie ustawy przepisy dotyczące pozwoleń zawarte są w rozdziale 3 pt. „Pozwolenia na broń”.

Poważnej zmianie (w porównaniu z pierwotnym projektem obywatelskim) uległa treść art. 12, ale nie zmienia to w znaczący sposób faktu ułatwienia (nadmiernego) dostępu do broni. Każdy pełnoletni obywatel RP może podać jako uzasadniony powód posiadania broni palnej „ochronę miru domowego”. W projektowanej postaci ma on następującą treść:

1. Obywatelską kartę broni wydaje się na wniosek osoby, wobec której nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 10, i która przedstawi na piśmie uzasadniony powód posiadania broni.
2. Za uzasadniony powód posiadania broni traktowany jest zamiar:
 - 1) uprawiania łowiectwa;
 - 2) uprawiania sportów o charakterze strzeleckim, w tym rekreacyjnie;

- 3) kolekcjonowania broni;
 - 4) posiadania broni do ochrony miru domowego;
 - 5) brania udziału w rekonstrukcjach historycznych lub innych przedsięwzięciach o charakterze artystycznym.
3. Do wniosku o wydanie obywatelskiej karty broni należy dołączyć:
- 1) informację o wnioskodawcy z Krajowego Rejestru Karnego;
 - 2) zaświadczenie od lekarza rodzinnego, po zasięgnięciu w razie potrzeby opinii lekarzy specjalistów.
4. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, jest odpłatne.

W powyższych przepisach zwraca uwagę, i jednocześnie budzi sprzeciw, że według twórców omawianego projektu ustawy, aby uzyskać obywatelską kartę broni, wystarczy przedstawić zaświadczenie od lekarza rodzinnego, który może, ale nie musi skierować zainteresowanego na badania specjalistyczne. Zdaniem autora monografii niedopuszczalne jest, aby lekarz *de facto* leczący podstawowe, powszechne choroby: przeziębienie, grypę, lekkie oparzenia, skaleczenia itd., był kompetentny do wydawania zaświadczenia dopuszczającego do posiadania broni. Dodatkowo twórcy projektu całkowicie zapomnieli o badaniach psychologicznych, a to właśnie podczas nich można zorientować się, czy osoba ubiegająca się o uprawnienia do posiadania broni gwarantuje właściwe jej używanie.

Projekt ustawy o broni i amunicji przygotowany przez Komisję Nadzwyczajną „Przyjazne Państwo” zmieniałby model dostępności broni z „oportunistycznego” na „legalistyczny”. Zdaniem autora tego opracowania nie jest to zabieg trafny, czego przykładem są tzw. masakry dokonywane przy użyciu broni palnej itd. w Norwegii, Finlandii, USA itd.²³³

Co prawda omawiany projekt ustawy o broni i amunicji w dalszym ciągu czeka na postępowanie legislacyjne, ponieważ został prawidłowo przedłożony do laski marszałkowskiej, ale biorąc pod uwagę zasadę dyskontynuacji prac ustawodawczych²³⁴, w praktyce prace nad nim zostały zakończone.

²³³ Zob. L. Stępka, *Masowi zabójcy w szkołach. Od Dunblay do Newtown*, [w:] Kuba Rozpruwacz i inni, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), Toruń 2015, s. 219–236.

²³⁴ Por. L. Garlicki, *Komentarz do art. 98 Konstytucji*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, Warszawa 1999, s. 31.

Nie można jednak wykluczyć, że podobny, a być może nawet o takiej samej treści, projekt zostanie przedłożony sejmowi do uchwalenia podczas obecnej czy też przyszłej kadencji, i być może zostanie on przegłosowany, a projekt stanie się obowiązującą ustawą. Nad takim projektem, o czym wspomniano wcześniej, pracują posłowie z koła poselskiego Konfederacja we współpracy z posłami z klubu parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość.

Zakończenie i wnioski

Broń palna jest jednym z najbardziej niebezpiecznych narzędzi skonstruowanych przez człowieka. Od zawsze służyła do obrony i ataku oraz do zdobywania pożywienia. W związku z powyższym prawo o broni powinno jak najlepiej służyć obywatelom tak, aby broń nie dostała się w niepowołane ręce.

Prawo o broni, a co się z tym wiąże dostępność broni palnej dla obywateli, ma niebagatelne konsekwencje społeczne. Autor monografii uważa, że wpływa ona na poziom przestępczości, na poziom samobójstw²³⁵, w końcu na wypadkowość, której skutkiem nierzadko jest śmierć nie tylko powodującego wypadek, ale także osób trzecich.

W wyniku prac nad monografią autor postuluje *de lege ferenda*.

1. Pilną potrzebę zmiany definicji legalnej zawartej w art. 7 u.b.a., ponieważ w obecnym kształcie jest ona niejasna i niespójna. Zaproponowano nową definicję, która byłaby zgodna zarówno z polskim prawem, prawem europejskim, jak i z duchem kryminalistyki. Jest ona następująca:
 1. W rozumieniu ustawy bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków w wyniku działania (spalania) wybuchowego materiału miotającego z energią zdolną spowodować śmierć lub ciężkie obrażenia ciała człowieka, jednak nie mniejszą niż 17 J.;
 - 1a. W rozumieniu ustawy za dający się przystosować do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania wybuchowego materiału miotającego uznaje się

²³⁵ Zob. L. Stepka, *The availability of firearms and levels of homicide and suicide perpetrated with their use*, "Comparative Law Review" 2021, vol. 27, s. 367–383.

przedmiot, który ma wygląd broni palnej i ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być przy użyciu ogólnie dostępnych, prostych narzędzi przerobiony we wspomnianym celu.

2. Zmianę definicji zakresowej broni palnej (art. 4 ust. 1) – usunięcie z punktu 1 broni palnej gazowej oraz dodanie po punkcie 2 punktu 3 – broń gazową. Jednocześnie należy dokonać przenieumerowania pozostałych punktów ust. 1 w art. 4 u.b.a.
3. Wprowadzenie po art. 8 art. 8a, w którym podano by definicję treściową broni gazowej np. „W rozumieniu ustawy bronią gazową jest urządzenie wielokrotnego użycia w kształcie rewolweru lub pistoletu, które w wyniku działania sprężonych gazów, powstających na skutek spalania materiału miotającego, wystrzeliwuje z lufy lub elementu ją zastępującego substancję w postaci chmury gazowej zawierającej substancję drażniącą, jednak przy strzale do ekranu z białego papieru, oddalonego o 1 m od wylotu lufy, nie pozostawia na nim żadnych śladów mechanicznych ani termicznych”; jednocześnie obecny artykuł 8a przemianować na art. 8b.
4. Znowelizowanie treści art. 5 poprzez dodanie ustępu 2a, o treści – „Aby uznać istotną część broni za broń, musi ona jednocześnie spełniać wymogi zawarte w przepisach art. 7 ustawy”. W ten prosty sposób zakończy się uznawanie pojedynczych istotnych części broni palnej za broń palną przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości.
5. Wzorem innych państw wprowadzenie ograniczenia pojemności magazynka (zasobnika na naboje) broni palnej do ochrony osobistej do maksimum 15–17 naboji (tak jak w pistoletach Glock 17 – 17 naboji w magazynku, czy Glock 19 albo P-99 Walther – 15 naboji w magazynku).
6. Doprecyzowanie, jakie pociski są niedopuszczalne w nabojach do broni palnej do ochrony osobistej; w art. 10 ust. 6 pkt 2 treść przepisu powinna otrzymać brzmienie – „amunicji z pociskami pełnopłaszczowymi zawierającymi rdzeń wykonany z twardej stali (lub podobnej substancji) gwarantujących zwiększoną przebijalność – np. kamizelki kuloodpornej”.

7. Przeredagowanie treści przepisu art. 45 ust. 1, aby nie budził on niejasności interpretacyjnych; jego treść mogłaby być następująca: „Broń palna do celów sportowych oraz inna broń zdolna do rażenia celów na odległość może być używana tylko na strzelnicach”.
8. Zmianę treści przepisu art. 18 ust. 8 u.b.a.; jego treść powinna brzmieć następująco: „Osoba, której cofnięto pozwolenie na broń albo dopuszczenie do posiadania broni lub której unieważniono kartę rejestracyjną broni, jest zobowiązana – w terminie 30 dni od dnia otrzymania ostatecznej decyzji o cofnięciu pozwolenia na broń, dopuszczenia do posiadania broni lub unieważnienia karty – zwrócić dokumenty potwierdzające legalność posiadania broni i amunicji do właściwego organu policji”. Po takiej zmianie regulacja ta nie będzie pozostawała w sprzeczności z przepisem art. 22 u.b.a., w którym zobowiązuje się osobę, tracącą uprawnienie do posiadania broni, do niezwłocznego, jednak nie późniejszego niż 30 dni, zbycia broni i amunicji do niej;
9. Należałoby, wzorem innych ustawodawstw, wszystkie definicje legalne umieścić w jednym artykule u.b.a.²³⁶.

²³⁶ Zob. np. litewska ustawa o broni i amunicji – H. Malewski, *Reglamentacja posiadania broni na Litwie*, [w:] *Reglamentacja broni palnej w Europie...*, s. 103.

Akty prawne i orzecznictwo

- Druk Sejmowy nr 479, III Kadencja Sejmu RP.
Dz.U. z 1975 r., Nr 32, poz. 173
Dz.U. z 1987 r., Nr 1, poz. 7.
Dz.U. z 2005 r., Nr 189, poz. 1583.
Dz.Urz. UE L 179.5 z dnia 8 lipca 2008 r.
Dz.Urz. WE L 256 z dnia 13 września 1991 r.
Dz.U. z 2011 r., Nr 38 poz.195.
Dz.Urz. UE.L Nr 115, str. 1.
Hong Kong. 1997 'Firearms and Ammunition Regulations 1997.' *Bilingual Laws Information System (BLIS)*. Hong Kong: Department of Justice. 30 June.
Konwencja Wykonawcza do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluxu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, Eur-Lex 42000A0922(02), (Dz.U. L 239, 22.09.2000, s. 0019-0062)
Opinia nr HE-II-1305/02.
Postanowienie SN z dnia 22 stycznia 2003 r., sygn. akt I KZP 40/02, OSNKW 2003, nr 1–2, poz. 11.
Postanowienie SN z dnia 4 listopada 2002 r., sygn. akt V KKN 376/01, OSNKW 2003, nr 1–2, poz. 12.
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w Sprawie Wzoru Europejskiej Karty Broni Palnej z dnia 17 czerwca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1112).
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń (Dz.U. z 2000 r., Nr 19, poz. 240).

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2000 r. w sprawie wzorcowego regulaminu strzelnic (Dz.U. z 2000 r., Nr 18, poz. 234).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 2014 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz.U. z 2014 r. poz. 1224).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2011 r. w sprawie określenia wzoru zgody przewozowej (Dz.U. z 2011 r., Nr 206, poz. 1221).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 października 2011 r. w sprawie trybu przekazywania przez komendanta głównego policji właściwym władzom innych państw informacji związanych z nabyciem broni lub amunicji i ich przywozem na terytorium tych państw oraz z przewozem broni lub amunicji przez ich terytorium (Dz.U. z 2011 r., Nr 243, poz. 1451).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 19 października 1961 r. w sprawie określenia organów Milicji Obywatelskiej właściwych do wydawania pozwolenia na broń, ustalenia wzorów pozwolenia na broń oraz istotnych części broni i amunicji (Dz.U. z 1961 r., Nr 52, poz. 289).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 kwietnia 2000 r. w sprawie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących budowy i użytkowania strzelnic (Dz.U. z 2000 r., Nr 27, poz. 341).
- Rozporządzenie o posiadaniu broni z dnia 12 września 1939 r., [w:] A. Wrzyszczy, *Okupacyjne sądownictwo niemieckie w Generalnym Gubernatorstwie 1939–1945. Organizacja i funkcjonowanie*, Lublin 2008.
- Uchwała Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2004 r. (sygn. akt I KZP 39/03).
- Uchwała SN z 24 lutego 2010 r., sygn. akt. I KZP 29/10, OSNKW 2010, nr 4 poz. 30.
- Uchwała SN z dnia 29 stycznia 2004 r., sygn. akt I KZP 39/03, OSNKW 2004, nr 2, poz. 13.
- Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 360).
- Ustawa o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 1545).
- Ustawa z 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2325).

- Ustawa z 8 marca 2002 r. o broni palnej i amunicji (*Zakon o strzelnych zbraniach a strelivu 119/2002 Sb.*).
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 735).
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 21 marca 2003 r., sygn. akt III SA 1857/01, LEX nr 121776.
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 24 września 2003 r., sygn. akt III SA 2826/01, LEX nr 148951.
- Wyrok NSA z 12 lutego 2003 r., sygn. akt III SA 1515/01, LEX nr 137797.
- Wyrok NSA z 18 marca 2010 r, sygn. akt II OSK 1944/09, LEX nr 597451.
- Wyrok NSA z 19 stycznia 2018 r., sygn. akt II OSK 781/16, Legalis nr 1716534.
- Wyrok NSA z 4 września 2010 r., sygn. akt II OSK 2024/09, LEX nr 597476.
- Wyrok SA w Krakowie z dnia 5 grudnia 2001 r., sygn. akt II AKa 269/01, KZS 2002 r., nr 1, poz. 17.
- Wyrok SO we Wrocławiu, sygn. akt IV Ka 1022/06.
- Wyrok TK z dnia 29 września 1993 r., sygn. akt K17/92, OTK 1993, Nr II, poz. 33.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 lipca 2019 r., sygn.. akt II SA/Wa 192/19, Legalis nr 2522228.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 lutego 2021 r., sygn. akt II SA/Wa 1412/20, OSG 2021, poz. 14, s. 75.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 20 września 2016 r., sygn. akt IISA/Wa 495/16, Legalis nr 1514420.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 maja 2019 r., sygn. akt II SA/Wa 397/19, Legalis nr 2294671.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 30 listopada 2018 r., sygn. Akt IISA/Wa 1518/18, Legalis nr 1974600.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt II SA/Wa 1327/20, Legalis nr 2578433
- Wyrok WSA w Warszawie, VI SA/Wa 1693/06, LEX nr 302779.
- Wyrok z dnia 21 stycznia 2010 r., II AKa 397/09, LEX nr 574482.
- Wyrok z dnia 29 czerwca 2006 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach II Aka 128/06 z uzasadnieniem, „Prok. i Pr.” 2007, nr 4 wkładka.
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt II OSK 334/11, LEX nr 1138196.

Literatura

- Adamczak S., *Pojęcie broni palnej*, „Problemy Kryminalistyki” 1967, nr 66 (XIII).
- Adamczak S., *Retrospektywne spojrzenie na definicję broni palnej*, „Służba MO” 1974, nr 4–5.
- Aktuelles Waffenrecht. Vorschriftensammlung mit Erläuterungen, Karsfeld–München 1994, A-Bundesrecht 1.1, 8/5.
- Andrejew I., *Zarys prawa karnego państw socjalistycznych*, Warszawa 1979.
- Applebaum A., *Gułag*, Warszawa 2005.
- Babiński A., *Geneza i rozwój źródeł prawa regulujących dostęp do broni i amunicji*, [w:] P. Bogdalski, W. Pływaczewski, I. Nowicka (red.), „Ius est ars boni et aequi”. *Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Stefanowi Le-lentalowi*, Szczytno 2008.
- Babiński A., Kupiński R., *Broń i amunicja. Reglamentacja i odpowiedzialność*, Szczytno 2007.
- Bryan A. Garner (red.), *Black’s Law Dictionary*, 9th ed., St. Paul 2009.
- Chałupka K., *Broń palna rozdzielnego ładowania wytworzona przed rokiem 1885*, „Prok. i Pr.” 2018, nr 3.
- Czczot Z., Tomaszewski T., *Kryminalistyka ogólna*, Toruń 1996.
- Czczot Z., Tomaszewski T., *Podstawy kryminalistyki ogólnej*, Warszawa 1989.
- Dowler K., *Comparing American and Canadian Local Television Crime Stories: A Content Analysis*, “Canadian Journal of Criminology & Criminal Justice” 2004, vol. 46, nr 5, s. 574–576.
- Dubisz S. (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 1–3, Warszawa 2003. *Encyklopedia popularna PWN*, Wyd. XXIV zmien. i popr. Warszawa 1994.
- Ferfecki W., *Chcą uzbroić Polaków*, „Rzeczpospolita” z dnia 17 sierpnia 2021 r.
- Filar M., *Prawo posiadania broni palnej jako obywatelskie prawo podmiotowe*, „Państwo i Prawo” 1997, nr 5.
- Gajek M., *Broń strzelecka w przepisach prawa. Poradnik posiadacza i użytkownika*, Warszawa 2018.
- Gardocka T., Jagiełło D., *Polska ustawa o broni palnej a prawo europejskie*, [w:] D. Jagiełło (red.), *Reglamentacja broni palnej w Europie. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2021.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne – zarys wykładu*, Warszawa 2003.
- Garlicki L., *Komentarz do art. 98 Konstytucji*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, Warszawa 1999.

- Gielewska A., Żemła E., *Broń w domu każdego Polaka?*, „Rzeczpospolita” z 26 marca 2008 r.
- Gorazdowski K., Nowak A., *Wątpliwości wokół pojęcia broni palnej pozbawionej cech użytkowych*, „Prok. i Pr.” 2004, nr 6.
- Grzegorzczak P., Wardak Z., *Pojęcie broni palnej w prawie karnym*, „Prok. i Pr.” 2017, nr 10.
- Gruza E., Goc M., Moszczyński J., *Kryminalistyka – czyli rzecz o metodach śledczych*, Warszawa 2008.
- Gutekunst W., *Kryminalistyka*, Warszawa 1965.
- Hanausek T., *Aktualne problemy dotyczące pojęcia broni palnej w polskiej teorii kryminalistyki*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 4.
- Hanausek T., *Kryminalistyka, Zarys wykładu*, wyd. 3, Kraków 1998.
- Henzler M., *Kuszą i bronią*, „Polityka” 2003, nr 36.
- Herzog A., *Ustawa o broni i amunicji po nowelizacji*, „Prok. i Pr.” 2011, nr 10.
- Hoc S., Paśnik J., Szustakiewicz P., *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Hołyst B., *Kryminalistyka*, Warszawa 2000.
- Hołyst B., *Kryminalistyka*, wyd. 8 zmien. i rozsz., Warszawa 1996.
- Hołyst B., *Kryminalistyka*, wyd. 11 zmien., Warszawa 2007.
- Hołyst B., *Przestępstwa przemocy w Polsce a poczucie bezpieczeństwa obywateli*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Juridica” 1992, nr 50.
- Horszowski P., *Kryminalistyka*, Warszawa 1958.
- Horszowski P., *Zarys ogólny kryminalistyki*, Warszawa–Łódź 1954.
- Horszowski P., *Zarys ogólny kryminalistyki*, wyd. 2, Warszawa 1958.
- Illauer D., *Schalldämpfer Prinzipien*, „Deutsche Waffen Journal” 1980, nr 3/4/5.
- Jancewicz R., Niewiński L.A., *Pojęcie broni palnej i amunicji w prawie polskim*, „WPP” 2004, nr 3.
- Kaczmarczyk M., *Reglamentacja dostępu do broni w aspekcie systemowym*, „Przegląd Policjny” 2019, nr 3 (135).
- Kalina-Prasznik U. (red.), *Encyklopedia prawa*, Warszawa 1999.
- Kalina-Prasznik U. (red.), *Encyklopedia prawa*, wyd. 4 zaktual. i popr., Warszawa 2007.
- Kasprzak J., *„Istotne części broni” – czyli istotne problemy z interpretacją prawa*, [w:] E. Gruza, M. Goc, T. Tomaszewski (red.), *Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości*, Warszawa 2010.
- Kasprzak J., *Broń gazowa*, Mińsk Mazowiecki 1991.
- Kasprzak J., *Broń palna – wybrane zagadnienia kryminalistyczne w świetle nowych regulacji prawnych*, [w:] „Problemy Współczesnej Kryminalistyki”, t. 4, E. Gruza, T. Tomaszewski (red.), Warszawa 2001.

- Kasprzak J., *Broń palna i ślady jej użycia*, [w:] J. Kasprzak et al., *Kryminalistyka*, Warszawa 2006.
- Kasprzak J., Brywczyński W., *Nielegalne posiadanie broni i amunicji. Studium prawnokryminalistyczne*, Białystok 2013.
- Kasprzak J., *W trosce o poprawną definicję broni palnej*, „Przegląd Policyjny” 2013, nr 2.
- Kasprzak J., *Wybrane problemy prawnokryminalistyczne związane z posiadaniem i użyciem broni palnej w Polsce w latach 1990–2000*, [w:] W. Bednarek, S. Pikulski (red.) *Prawne i administracyjne aspekty bezpieczeństwa osób i porządku publicznego w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej*, Olsztyn 2000.
- Kasprzak J., *Zagadnienia związane z pojęciem broni palnej w świetle nowych regulacji prawnych i orzecznictwa*, [w:] „Problemy Współczesnej Kryminalistyki”, t. 9, E. Gruza, T. Tomaszewski (red.), Warszawa 2005.
- Kąkol C., *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Kędziński W., *Broń palna i ślady jej użycia*, [w:] W. Kędziński (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. 3, Szcztyno 1995.
- Kędziński W., *Kryminalistyczna problematyka broni strzeleckiej*, [w:] G. Kędzińska, W. Kędziński (red.), *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia techniki*, Szcztyno 2011.
- Kędziński W., Kulicki M., *Wybrane aspekty działania pocisków KPO i AP w polskiej amunicji do broni krótkiej kal. 9 mm*, „Biuletyn Informacyjny, Wyd. Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego KGP” 1996, nr 100.
- Kodeks Karny z 1903 r.*, t. 3. art. 198–408, Warszawa 1922.
- Kruger G.A., Kurinov B.A., Tkačevskij Ju. M. (red.), *Sovetskoe Ugolovnoe Pravo. Obščaa čast*, Moskva 1981.
- Kulicki M., *Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej*, Kraków 2001.
- Kulicki M., Kędziński W., *Kryminalistyczne, wybrane aspekty użycia karabinków pneumatycznych*, „Problemy Kryminalistyki” 1997, nr 218.
- Kulicki M., Kwiatkowska-Darul V., Stępka L., *Przyczynek do dyskusji nad definicją broni palnej, gazowej i pneumatycznej*, „Przegląd Policyjny” 2002, nr 3–4.
- Kulicki M., Kwiatkowska-Wójcikiewicz V., Stępka L., *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, Toruń 2009.
- Kulicki M., *Nieostrożne obchodzenie się z bronią palną*, Toruń 1982.
- Kulicki M., Stępka L., Stucki D., *Kryminalistyczno-prawna problematyka broni strzeleckiej*, Kraków 2003.

- Kulicki M., Stępa L., *Typy broni palnej i ich istotne części w kontekście legalnej definicji broni palnej*, [w:] J. Kasprzak, B. Młodziejowski (red.), *Kryminalistyka i inne nauki pomostowe w postępowaniu karnym*, Olsztyn 2009.
- Kulicki M., *Wybrane kryminalistyczne problemy współczesnej broni strzeleckiej*, [w:] J. Błachut, M. Szewczyk, J. Wójcikiewicz (red.), *Nauka wobec przestępczości. Księga ku czci Profesora Tadeusza Hanauska*, Kraków 2001.
- Kulicki M., *Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej*, Toruń 1991.
- Kurzępa B., *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Lach A., Stępa L., *Cofnięcie pozwolenia na broń i odebranie broni palnej w świetle wyroku ETPC w sprawie Kotilainen i inni przeciwko Finlandii*, „Prawo i Więzy” 2021, nr 3 (37).
- Leksykon naukowo-techniczny*, wyd. 5 popr. i uzupeł., Warszawa 2001.
- Lesiński B., Rozwadowski W., *Historia prawa*, Warszawa–Poznań 1980.
- Lityński A., *Historia prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2005.
- M. Erbingier, *Das Schweigen der Dämpfer*, „Visier-Special“ 1997, nr 6.
- M. Kulicki, *Dowodowa problematyka współczesnej broni strzeleckiej*, Kraków 2001.
- Maj S., *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Majer P., *Milicja obywatelska 1944–1957. Geneza, organizacja, działalność, miejsce w aparacie władzy*, Olsztyn 2004.
- Majer P., *Milicja Obywatelska w systemie organów władzy PRL (zarys problematyki i źródła)*, Toruń 2003.
- Majer P., *Ustawy polskiej policji (1791–1990), Źródła z komentarzem*, Szczytno 2007.
- Maksimov S.V (red.), *Ugolovnoe pravo. Obščaa čast*, Moskva 2005.
- Malewski H., *Reglamentacja posiadania broni na Litwie*, [w:] D. Jagiełło (red.), *Reglamentacja broni palnej w Europie. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2021.
- Mała encyklopedia prawa*, Warszawa 1959.
- Mała encyklopedia wojskowa*, t. 3, Warszawa 1967.
- Mały słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 1994.
- Marcinkowski T., *Medycyna sądowa dla prawników*, Warszawa 1993.
- Mazaraki M., *Łowiectwo w Polsce*, Kraków 1993.
- Müller A., *Przestępstwo porzucenia broni palnej lub amunicji*, „WPP” 2017, nr 3.
- Nawrotek J., *Klasyfikacja broni strzeleckiej*, [w:] J. Nawrotek, F.E. Kazimierski, *Krótką broń palną. Zagadnienia wybrane*, Toruń 2011.
- Němec B. (red.), *Učebnice kriminalistiky*, Praha 1959.
- Nowa encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1996, t. 3.

- Pawlak K., *Prywatny pistolet z limitowanym dostępem*, „Rzeczpospolita” z 17–18 maja 2008 r.,
- Przyjemski S., *Broń, amunicja, materiały wybuchowe i inne środki walki jako przedmioty przestępstw z art. 143, 286 i 329 k.k. – próba klasyfikacji*, „WPP” 1971, nr 4.
- Pułło A. (red.), *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Warszawa 2002.
- Rejmaniak R., *Pojęcie broni palnej*, „Prok. i Pr.” 2018, nr 4.
- Roszkowski W., *Najnowsza historia Polski 1945–1980*, Warszawa 2003.
- Ryszka F. (red.), *Historia państwa i prawa Polski 1918–1939*, cz. II, Warszawa 1968.
- Sarnecki P. (red.), *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2005.
- Schulz W., *1000 ręcznej broni strzeleckiej*, Ożarów Mazowiecki 2009.
- Sławik K., *Kryminalistyka. Przegląd zagadnień*, Warszawa 2002.
- Słownik wyrazów obcych PWN*, Wydanie nowe, Warszawa 1997.
- Stefański R.A., *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia [w:] System Prawa Karnego. Tom 11. Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, red. M. Bojarski, Warszawa 2018.
- Stępka L., *Ekspertyza broni strzeleckiej*, [w:] M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz (red.), *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2017.
- Stępka L., *Masowi zabójcy w szkołach. Od Dunblay do Newtown*, [w:] Kuba Rozpruwacz i inni, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), Toruń 2015.
- Stępka L., *Ustawa o broni i amunicji – uwagi krytyczne de lege lata i de lege ferenda*, [w:] V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), *Kryminalistyka dla prawników*, Toruń 2010.
- Stępka L., *The availability of firearms and levels of homicide and suicide perpetrated with their use*, “Comparative Law Review” 2021, vol. 27, s. 367–383.
- Szałkowski R., *Stale, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia jako przesłanka wydania pozwolenia na broń w celu ochrony osobistej*, „Przegląd Policyjny” 2013, nr 1.
- Szubiakowski M., Wierzbowski M., Wiktorowska A., *Postępowanie administracyjne – ogólne, podatkowe, egzekucyjne i przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2004.
- Teryngel J., Liška P., *Zbraně, střelivo a právo*, Praha 2000.
- Tokarczyk R., *Prawo amerykańskie*, Zakamycze–Kraków 2006.
- Torecki S., *1000 słów o broni i balistyce*, Warszawa 1982.
- Wardak Z., *Broń palna alarmowa: problematyka prawna i kryminalistyczna*, „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 46.

- Weh A., *Prawo Generalnego Gubernatorstwa w układzie rzeczowym z objaśnieniami i skorowidzem*, Kraków 1941.
- Widacki J. (red.), *Kryminalistyka*, Warszawa 2002.
- Widacki J., *Badania broni i amunicji*, [w:] J. Widacki (red.), *Kryminalistyka*, Warszawa 2008.
- Wielka encyklopedia PWN*, t. 21, Warszawa 2004.
- Wielka encyklopedia PWN*, t. 4, Warszawa 2001.
- Wiszniewski K., *Najwyższy czas na broń do obrony miru domowego*, „Przegląd Strzelecki – Arsenał” 2005, nr 1.
- Witkowski W., *Pierwsze konstytucje nowożytne*, Lublin 1996.
- Witkowski Z. (red.), *Prawo konstytucyjne*, Toruń 2006.
- Zbiór przepisów administracyjnych. Podręcznik dla szkolenia na posterunkach i w komisariatach*, Warszawa 1930.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Kraków 2006.
- Żywucka-Kozłowska E., Bronowska K., *Postępowanie w sprawach o wydanie pozwolenia na broń*, [w:] J. Wójcikiewicz (red.) *Iure et Facto. Księga jubileuszowa ofiarowana doktorowi Józefowi Gurgulowi*, Kraków 2006.

Netografia

- <http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,85994,2944466.html>, dostęp 12.09.2012 r.
- <http://soborowa.strefa.pl/code-10/>, dostęp 5.07.2021 r.
- http://www.chiny.pl/faming_huoyao.php, dostęp 14.07.2021
- http://www.kryminalistyka.fr.pl/historia_odrodzenie_05.php, dostęp 12.07.2021 r.
- Przestępstwa przy użyciu broni – Broń – przestępstwa – Statystyka (policja.pl), dostęp 9.07.2021.
- Słownik języka polskiego PWN – broń – definicja, synonimy, przykłady użycia (pwn.pl), dostęp 31.08.2021 r.
- Słownik języka polskiego PWN – systematyka – definicja, synonimy, przykłady użycia (pwn.pl)

TOWARZYSTWO NAUKOWE ORGANIZACJI I KIEROWNICTWA

STOWARZYSZENIE WYŻSZEJ UŻYTECZNOŚCI

DOM ORGANIZATORA

ul. Czerwona Droga 8
87-100 Toruń
tel. (56) 622 38 07, (56) 622 28 98

www.tnoik.torun.pl
e-mail: sekretariat@tnoik.torun.pl

www.wydawnictwo.tnoik.torun.pl/sklep/
e-mail: wydawnictwo@tnoik.torun.pl

DZIAŁ WYDAWNICTW

Wydajemy drukiem
poradniki, podręczniki akademickie i komentarze
z zakresu prawa, ekonomii, organizacji i zarządzania

DZIAŁ EDUKACJI

Organizujemy szkolenia, seminaria,
konferencje naukowe krajowe i międzynarodowe

Chcesz wiedzieć więcej?

zapraszamy
do naszej księgarni internetowej

www.wydawnictwo.tnoik.torun.pl/sklep/